

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Svit TRKMAN

**PREDLOG UPRAVLJAVSKEGA NAČRTA ZA GOZDNI
PROSTOR PANOVEC**

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE

Svit TRKMAN

PREDLOG UPRAVLJAVSKEGA NAČRTA ZA GOZDNI PROSTOR PANOVEC

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

A PROPOSAL OF FOREST MANAGEMENT PLAN FOR PANOVEC FOREST AREA

GRADUATION THESIS
University studies

Ljubljana, 2013

Diplomsko delo je zaključek univerzitetnega študija gozdarstva na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Opravljeno je bilo na Katedri za obnovljive gozdne vire – Skupina za urejanje gozdov in biometrijo.

Študijska komisija Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire je 20. avgusta 2013 za mentorja diplomskega dela imenovala red. prof. dr. Andreja Bončino, za recenzentko pa izr. prof. dr. Mojco Golobič.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik:

Član:

Član:

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisani se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddal v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Svit Trkman

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA (KDI)

ŠD	DN
DK	GDK 624:922.2(497.4Panovec)(043.2)=163.6
KG	mestni gozdovi/Panovec/večnamenska raba/upravljanje/gozdnogospodarski načrti/anketa
AV	TRKMAN, Svit
SA	BONČINA, Andrej (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire
LI	2013
IN	PREDLOG UPRAVLJAVSKEGA NAČRTA ZA GOZDNI PROSTOR PANOVEC
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	VIII, 100 str., 9 pregl., 19 slik, 4 pril., 59 vir.
IJ	sl
Jl	sl/en
AI	Temeljni cilj raziskave je bil izdelati predlog upravljavskega načrta za gozdni prostor Panovec pri Novi Gorici. Avtor opisuje izhodišča za večnamensko gospodarjenje in upravljanje z mestnimi gozdovi, temeljne značilnosti novogoriškega mestnega gozda Panovec ter oriše njegov zgodovinski razvoj. Z anketiranjem in štetjem obiskovalcev je bilo ugotovljeno, da je Panovec za lokalno prebivalstvo izjemno pomemben (vsaj enkrat na teden se v Panovec odpravi 87 % anketiranih). Za obiskovalce sta najpomembnejši rekreacijska in poučna, najmanj pa proizvodna vloga. Pri izdelavi predloga upravljavskega načrta za gozdni prostor Panovec so upoštevani izsledki anketiranja, dosedanje raziskave o Panovcu, pravne in strokovne podlage ter mnenje zaposlenih na Krajevni enoti Gorica Zavoda za gozdove Slovenije. V predlogu načrta je avtor predstavil strategije razvoja gozdnega prostora Panovec, izpostavil probleme in oblikoval usmeritve za načrtovanje večnamenske rabe in za gospodarjenje z gozdovi tega prostora. Sestavni del predloga načrta so projekti, ki predlagajo rešitve za primere neusklajene rabe gozdnega prostora. Regulativa, s katero bi se uredil status upravljavca Panovca, je osnova za uspešno gospodarjenje.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN GTh
 DC FDC 624:922.2(497.4Panovec)(043.2)=163.6
 CX urban forest/Panovec/multiple land use/management/forest management plans/survey
 AU TRKMAN, Svit
 AA BONČINA, Andrej
 PP SI-1000 Ljubljana, Večna pot 83
 PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources
 PY 2013
 TI A PROPOSAL OF FOREST MANAGEMENT PLAN FOR PANOVEC FOREST AREA
 DT Graduation Thesis (University studies)
 NO VIII, 100 p., 9 tab., 19 fig., 4 ann., 59 ref.
 LA sl
 AL sl/en
 AB The main purpose of the research was to elaborate a proposal of forest management plan for the Panovec forest area near Nova Gorica. The fundamental starting points for a multi-objective forest management of the urban forest were described, along with the important characteristics of the Panovec forest area as well as its historical development. According to the surveys and counting the visitors, Panovec is highly important for the local population (87 % survey respondents visits Panovec at least once per week). Visitors are most interested in the recreational and educational role, whereas production role seem to have much lower importance for the visitors. A proposal of forest management plan for Panovec forest area is based on the results of the survey, previous research in Panovec forest area, legal and professional documents and the professional opinion of the employees of the local forest management unit Gorica of the Slovenian Forest Service. The plan comprehends a development strategy of the area, an expected problems and guidelines for planning multiple forest land use and forest management. It also includes projects with proposing solutions for cases of conflicts in forest land use. The legal document that would regulate the status of forest management represents the basis for successful forest management.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA (KDI)	III
KEY WORDS DOCUMENTATION.....	IV
KAZALO VSEBINE	V
KAZALO PREGLEDNIC	VII
KAZALO SLIK.....	VIII
1 UVOD	1
2 OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV	3
3 PREGLED OBJAV	4
4 OPIS OBJEKTA	10
4.1 PANOVEC KOT DEL URBANE KRAJINE	10
4.2 NARAVNE RAZMERE	11
4.3 OPIS GOZDOV	13
4.4 ZGODOVINSKI ORIS	15
5 METODE	17
5.1 ŠTUDIJ ZGODOVINSKIH VIROV, STROKOVNIH IN PRAVNIH PODLAG	17
5.2 TERENSKI OGLED	17
5.3 UGOTAVLJANJE ŠTEVILČNOSTI OBISKA	18
5.4 ANKETA OBISKOVALCEV	19
5.4.1 Izdelava ankete	19
5.4.2 Anketiranje	20
5.5 ANALIZA ŠTEVILČNOSTI OBISKA IN REZULTATOV ANKETE	20
5.6 IZDELAVA NAČRTA	21
6 REZULTATI	22
6.1 ANALIZA OBISKA PANOVCA	22
6.1.1 Število in profil obiskovalcev	22
6.1.2 Vstopne točke	23
6.1.3 Način dostopa	24
6.1.4 Čas prihoda	26
6.1.5 Pogostnost in dolžina obiskov	27
6.1.6 Dolžina prehojene poti	27

6.1.7	Prostorska analiza obiska.....	28
6.1.8	Namen obiska	29
6.1.9	Razlogi za obisk	30
6.1.10	Moteči dejavniki za obiskovalce	31
6.1.11	Pomen gozdov Panovca za obiskovalce	34
6.1.12	Mnenje obiskovalcev o ogroženosti gozdov Panovca	35
6.1.13	Mnenje obiskovalcev o upravljanju in gospodarjenju.....	37
6.2	PREDLOG UPRAVLJAVSKEGA NAČRTA ZA GOZDNI PROSTOR PANOVEC	39
6.3	KOMENTAR K NAČRTU	83
6.4	PRIMERJAVA PREUČEVANEGA OBJEKTA IN PREDLOGA NAČRTA S PRIMERI IZ SLOVENIJE IN TUJINE	87
6.5	SKLEP	90
7	POVZETEK	92
8	SUMMARY	94
9	VIRI.....	96
	ZAHVALA.....	101
	KAZALO PRILOG.....	102

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Primerjava obiska v preučevanih dneh s preteklimi raziskavami.....	22
Preglednica 2: Profil anketiranih obiskovalcev	23
Preglednica 3: Obisk glede na način dostopa in vstopno točko.....	25
Preglednica 4: Dolžina gibanja obiskovalcev ob posameznem obisku.....	28
Preglednica 5: Namen obiskovanja Panovca.....	29
Preglednica 6: Razlogi za obisk preučevanega objekta (N=283).....	31
Preglednica 7: Moteči dejavniki za obiskovalce (N=283).....	33
Preglednica 8: Pomen gozdov Panovca (N=283).....	34
Preglednica 9: Dejavniki, ki ogrožajo gozdove Panovca (N=283).....	36

KAZALO SLIK

Slika 1: Satelitski prikaz širše regije z označenim območjem Panovca (Google Earth, 2013)	10
Slika 2: Panovec kot del urbane krajine	11
Slika 3: Relief in hidrologija Panovca (Vir: GERK)	12
Slika 4: Razdelitev gozdnega prostora Panovec na odseke (Vir: Zavod za gozdove Slovenije)	14
Slika 5: Vstopne točke (zgoraj zadrževalnik, spodaj levo sedež KE Gorica, spodaj desno MIP)	18
Slika 6: Vstopne točke	24
Slika 7: Deleži obiska glede na način dostopa in vstopno točko	25
Slika 8: Časovna analiza četrtkovnega obiska Panovca	26
Slika 9: Časovna analiza sobotnega obiska Panovca	27
Slika 10: Prostorska analiza obiska	28
Slika 11: Prvi najpogostejši namen obiska (N=171)	30
Slika 12: Drugi najpogostejši namen obiska (N=101)	30
Slika 13: Vrednotenje razlogov za obisk preučevanega objekta	31
Slika 14: Vrednotenje motečih dejavnikov za obiskovalce	33
Slika 15: Vrednotenje pomena gozdov Panovca	35
Slika 16: Vrednotenje dejavnikov, ki ogrožajo gozdove Panovca	36
Slika 17: Predlagane oblike podajanja informacij (n=272)	37
Slika 18: Poznavanje lastništva (n=280)	38
Slika 19: Mnenje o najprimernejšem lastništvu (n=267)	38

1 UVOD

“Le posameznik in skupnost, ki se vseh vidikov mestnega gozda (duhovnih, okoljskih, infrastrukturnih, vrednostnih, proizvodnih, raziskovalnih) v celoti zavedata in jih ustrezno razvijata, bosta razvila optimalno oblikovani in delujoči urbani gozd. /.../ Objektivnejše poznavanje teh vidikov ni le akademskega, ampak zelo praktičnega pomena: če sprejmemo, da urbani gozd vzdržujemo in ohranjamo predvsem zaradi ljudi, potem bi moralo biti njegovemu upravljavcu jasno, kaj ljudje v urbanem gozdu vidijo, od njega pričakujejo in kako so z njim zadovoljni. Od tega je navsezadnje odvisna tudi moralna in finančna podpora urbanemu gozdu in delu z njim” (Anko, 1993; 10).

Človeška družba je deležna hitrejših in korenitejših sprememb kot kdajkoli v svoji zgodovini, posameznik pa silovitih pritiskov zaradi hitrega tempa življenja in stresnih okoliščin bivanja in delovanja. Duhovna sprostitev in športna aktivnost sta zato pogosta kompenzacijska dejavnika, s katerima človek blaži negativne posledice moderne družbe. Zaradi pomanjkanja časa je bližina zelenih površin, primernih za zadovoljevanje raznovrstnih potreb, za meščane izjemnega pomena. V gozdu lahko človek najde zatočišče in primeren prostor za sprostitev in rekreacijo, česar se vse pogosteje zavedajo tudi mestne oblasti.

Gozd Panovec pri Novi Gorici je že od nekdaj prostor, v katerem lokalno prebivalstvo zadovoljuje svoje potrebe; včasih po pridobivanju lesa in drugih gozdnih proizvodov, danes predvsem po gibanju in sprostitvi. Pritiski nanj so iz leta v leto izrazitejši, interesne skupine, ki v njem izvajajo svoje dejavnosti, pa številnejše in bolj raznovrstne. Zaradi velikega bogastva rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov se pogosto izpostavlja tudi njegov pomen za biotsko raznovrstnost.

O Panovcu so bile po drugi svetovni vojni narejene mnoge študije in raziskave, v njih predlagani številni ukrepi, sprejeti pa so bili tudi razni pravni akti, ki urejajo varovanje tega prostora ter upravljanje in gospodarjenje z njim. Zadnji in najpomembnejši je Odlok o mestnem gozdu Panovec, sprejet leta 2009 (Odlok o mestnem ..., 2009). Vendar, kot ugotavlja Hostnik (1997a; 459-459), pionir urejanja mestnih gozdov na Slovenskem, je odlok o razglasitvi mestnih gozdov za gozdove s posebnim namenom samo temelj, ki ga je potrebno nadgraditi, in pomeni začetek obsežnega in sistematičnega dela na področju prilagojenega gospodarjenja in upravljanja s temi gozdovi. Uvodoma namreč ugotavlja, da so pogosto temeljni problemi izhodišča za strategijo upravljanja v prihodnje. Pogosti so 1) neugodna lastniška struktura, 2) neurejen pravni status, 3) poškodovanost gozdov zaradi imisij, 4) neustrezno gospodarjenje in 5) neizkoriščen potencial gozdov za rekreacijo in izobraževanje. Ključa za urejeno upravljanje s temi gozdovi in reševanje navedenih

problemov sta zagotovljena stalni vir financiranja in intenzivni stiki z javnostjo, predvsem z lastniki gozdov in z uporabniki – prebivalci mesta. Sklene, da sta, če so v strokovnih osnovah opredeljene usmeritve in če odlok kot pravni akt omogoča njihovo uresničevanje, potrebna le še volja in denar.

Kljub dobremu zdravstvenemu stanju gozdov, ugodni lastniški strukturi ter urejenemu pravnemu statusu se ni moč znebiti občutka, da Mestni občini Nova Gorica (MONG) za uspešno bodoče upravljanje s Panovcem nečesa primanjkuje. Od leta 1997 je MONG lastnik približno 40 hektarjev gozdov Panovca v okolici trim steze. Od tedaj z izjemo letošnjega leta (2013), ko je bil izveden nujen posek suhega in nevarnega drevja ob poteh, v tem gozdu niso bili izvedeni praktično nikakršni gozdnogojitveni ukrepi. Infrastruktura in poti, namenjene rekreaciji, niso vzdrževane, gozdovi pa z gozdnogojitvenega vidika povsem zanemarjeni, zaradi česar se že pojavlja vprašanje o zagotavljanju trajnosti vseh vlog mestnega gozda. V preostalem delu Panovca, katerega lastnik je Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS (SKZG), se porajajo pomembna vprašanja v zvezi z izvajanjem ukrepov za usklajevanje socialnih, ekoloških in proizvodnih vlog gozda ter financiranjem prilagojenega gospodarjenja z gozdovi, rekreacijski in izobraževalni potencial gozda je neizkoriščen, opazno je pomanjkanje ustrezne infrastrukture.

Temeljni cilj naše raziskave je bil zato izdelati predlog upravljskega načrta za gozdni prostor Panovec ter v njem izpostaviti načrtovanje večnamenske rabe ter gospodarjenje z mestnimi gozdovi. Na podlagi obstoječih raziskav smo v načrtu oblikovali predlog strategije razvoja tega prostora z opredeljenimi ukrepi, ki bi lahko dolgoročno odpravili številne probleme v zvezi z upravljanjem, gospodarjenjem in rabo teh gozdov. Osnutek načrta smo predstavili delavcem KE Gorica ZGS ter v končno obliko vključili njihove pripombe in predloge.

Mnoge odločitve v načrtu smo podprli z javnim mnenjem, ki smo ga ugotavljali z anketiranjem obiskovalcev Panovca. Z anketiranjem smo želeli prepoznati pomen teh gozdov za lokalno prebivalstvo ter preveriti hipotezi:

- 1) zahteve do gozdov Panovca so številne in raznovrstne,
- 2) obiskovalcem Panovec pomeni predvsem prostor za rekreacijo in oddih.

Že v gozdnogospodarskem načrtu gozdnogospodarske enote Gorica za obdobje 1997–2006 je bilo zapisano, da je "naša želja (želja gozdarjev, op. a.), da bi Panovec dobil dobrega gospodarja, ki bi z našo pomočjo umno skrbel za ta še ohranjeni naravni biser, ki je bil nekoč ponos gozdarske stroke, danes pa izziv vsem, ki jim ohranjena narava nekaj pomeni" (Gozdnogospodarski ..., 1997).

Morda je to diplomsko delo nov korak v tej smeri.

2 OPREDELITEV KLJUČNIH POJMOV

“**Večnamensko gospodarjenje** (večciljno, večfunkcijsko) je ravnanje z gozdovi na način, da načrtno pospešujemo določene funkcije gozda in s tem zagotavljamo želene učinke, na primer ustrezno količino kakovostnega lesa, lepoto pokrajine, prostor za rekreacijo. To storimo z izbranimi ukrepi, s katerimi vplivamo na strukturo gozda in s tem na njegove funkcije, da je območje primerno za opredeljene namene/rabe/vloge, ki so za družbo aktualne” (Bončina, 2009; 81). “Pri **večnamenskem gospodarjenju** različne interese in vrednosti, ki jih ima gozd za družbo, preoblikujemo v cilje gospodarjenja (vloge gozda), ki določajo namembnost gozdnega prostora” (Bončina in sod., 2011; 32).

Funkcije gozda so zmožnosti/sposobnosti gozdnega prostora zagotavljati določene dobrine in storitve, odvisne od same lokacije, značilnosti območja in drugih objektivnih pogojev. Funkcije so nedeljive, med seboj kompatibilne in nevtralne z ekonomskega vidika, merimo pa jih neodvisno od zahtev ljudi (Bončina in sod., 2011; 31). Pri nas je določanje funkcij gozda delno povezano z ekosistemskimi učinki gozda (vrednotenje naravnih danosti), delno pa z zahtevami ljudi (rekreacijska, poučna funkcija), (Bončina in sod., 2011; 31). Zato številni avtorji razumejo funkcije gozda tudi kot vloge gozda. Anko (1995) navaja, da je pogosto sinonim za funkcije izraz vloge gozda, v nadaljevanju pa pojasni, da se funkcije nanašajo na delovanje gozda kot ekosistema in so zaradi tega razmeroma stabilne, vloge gozda pa so vedno povezane z družbo ter njenimi zahtevami in potrebami do gozda. Zaradi spreminjajočih se potreb se vloge gozda v času in prostoru menjajo.

Raba gozda je opredeljena kot skupni izraz za izkoriščanje funkcij gozdov, ki je dovoljeno tudi nelastnikom gozdov (nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov, gibanje in rekreacija v gozdu ...), (Zakon o gozdovih, 1993). Razumemo jo kot izražanje in uresničevanje zahtev različnih interesnih skupin v gozdnem prostoru, je sinteza družbenih potreb in hkrati možnosti za njihovo uresničevanje po načelu trajnosti. Je temelj za določitev ciljev gospodarjenja, ki določajo načrtno pospeševanje izbranih funkcij (Bončina in sod., 2011; 31).

Pod **mestni (urbani) gozd** štejemo površine, sklenjeno porasle z gozdnim drevjem v mestnem okolju, ki imajo močno poudarjene okoljske in socialne funkcije, proizvodne funkcije v njih pa so manj izrazite (Pirnat, 2000; 3). Anko (1993; 7) glede na opredelitve mestnega (ali urbanega) gozda iz tujine sklene, da je “urbani gozd kot ekosistem ali ekosistemski fragment sestavni del urbane krajine in urbanega družbenega okolja in da je ta povezanost neposredna in tako tesna, da urbani gozd postaja del mestne infrastrukture”.

3 PREGLED OBJAV

Človeški družbi in posameznikom služi prostor kot materialna osnova za uresničevanje potreb in interesov, hkrati pa predstavlja (naravno) življenjsko okolje za živalske in rastlinske vrste. Je omejen vir (dobrina) ter nosilec naravnih virov, ki so prav tako omejeni, s svojo prisotnostjo in delovanjem pa ga ljudje neprestano spreminjamo, z raznimi posegi spreminjamo njegovo vrednost, ga kakovostno izboljšujemo ali poslabšujemo (Bončina in sod., 2011; 69).

Golobič (2010; 7) ugotavlja, da postajajo te spremembe zaradi novih tehnologij in globalizacijskih trendov (način dela in izraba prostega časa ter z njima povezane oblike poselitve in migracije) vse hitrejše, bolj zaznavne ter vse težje obvladljive, različna strokovna literatura pa ugotavlja večinoma negativne posledice teh sprememb. Gozd je daleč najobsežnejša in zato bistvena sestavina slovenske krajine, ki prekriva skoraj dve tretjini Slovenije in ne glede na njegovo relativno obilje še vedno predstavlja najbolj ohranjen del prostora; je pomemben naravni vir in dejavnik kakovostnega bivalnega okolja, zaradi česar je potrebno tudi posege v gozd skrbno pretehtati in načrtovati (Golobič, 2010; 7).

Pomen gozda je večplasten, raznovrsten ter v času in prostoru spremenljiv. V preteklosti zelo izraziti proizvodni vlogi gozda so se pridružile vse bolj raznovrstne in pomembne ekološke in socialne vloge, ki so pogosto pomembne v istem gozdnem prostoru. Kljub temu gozd za lažje načrtovanje in izvajanje ukrepov členimo na različne prostorske enote, ki jim pripisujemo različen pomen ter jim določamo različne vloge. Bončina in sodelavci (2011; 35-36) navajajo nekatere sodobnejše, raznovrstne in natančne členitve gozdnega prostora na podlagi gojitvenih, ekoloških, tehnoloških, funkcijskih in drugih kriterijev, kot so členitev na gozdne sestoje oziroma sestojne tipe, na gozdna rastišča, členitev prostora glede na poudarjenost funkcij gozda in podobno.

Veselič in Pisek (2010; 25) razumeta ovrednotenje obsežnega in večnamenskega gozdnega prostora z vidika posameznih funkcij gozda kot pogoj za uspešno načrtovanje njegove intenzivne in raznovrstne rabe, Bončina in Simončič (2010; 60-61) pa izpostavljata tri razloge za določanje območij, kjer so posamezne funkcije gozda pomembnejše: 1) zahteve ljudi do učinkov gozda niso enakomerno razporejene v gozdnem prostoru, 2) naravne danosti so različne in predstavljajo različno zmožnost uresničevanja zahtev in 3) z upravljaljskega vidika je na določenem prostoru določene rabe smiselno omejevati ali pospeševati. V nadaljevanju ugotavljata, da je v slovenskem pristopu izrazito v ospredju drugi od navedenih kriterijev, zapostavljen pa je upravljaljski vidik, ter da je obravnavanje funkcij včasih preveč odmaknjeno od upravljanja gozdov; če jih želimo načrtno

pospeševati, je treba za različna področja gospodarjenja z gozdovi določiti dodatne ukrepe ali omejitve in prepovedi.

Takšne členitve gozda, ki omogočajo diferencirano gospodarjenje z gozdovi, Bončina in sodelavci (2011; 35) označijo kot uveljavljanje večnamenskega in ekosistemskega gospodarjenja, prilagojenega značilnostim gozdnega prostora.

Upoštevanje različnih funkcij gozda v istem gozdnem prostoru je značilnost integracijskega modela večnamenskega gospodarjenja, ki ga avtorji opišejo v okviru svoje raziskave (Bončina in sod., 2011; 40). Integracijski model je uveljavljen v srednjeevropskih deželah, upošteva se več ciljev gospodarjenja hkrati v istem gozdnem prostoru ter se jim določa različen pomen, zanj so značilne sonaravne zvrsti gojenja gozdov, ki zagotavljajo proizvodnjo lesa in so hkrati ugodne za različne okoljske in socialne funkcije gozda, večja je možnost za usklajevanje različnih zahtev na relativno majhni površini, ni potrebe po izključevanju nekaterih ciljev gospodarjenja na posebnih površinah, večje so tudi možnosti prilagajanja spremembam zahtev do gozdov. Njegove slabosti so predvsem visoka intenziteta načrtovanja in manjša ekonomska učinkovitost, potrebna pa sta visoko usposobljen strokovni kader in višja stopnja participacije na območjih z izrazito izraženimi interesi.

Pomemben vidik integracijskega modela je določitev "prednostnih območij" (Simončič in Bončina, 2012), ki se vse pogosteje uporablja kot instrument za načrtovanje večnamenske rabe gozda, še zlasti na območjih gozdov z izrazitim okoljskim in socialnim pomenom. Koncept prednostnih območij je bil sprejet in vgrajen v načrtovanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, vendar se mu šele v zadnjih letih z različnimi raziskavami, študijami in predlogi izboljšav namenja večjo pozornost. Bončina in sodelavci (2011; 40-44) podajajo splošno definicijo prednostnih območij v integracijskem večnamenskem gospodarjenju: za izbrane cilje gospodarjenja so prednostna območja relativno bolj pomembna kot druga gozdna območja, obenem pa se na teh območjih ne izključuje drugih ciljev; prednostna območja se v času spreminjajo in niso stalna; glede na vrsto ciljev so lahko določena za socialne vloge (rekreacija, turizem), varstvo narave in krajine, pridobivanje pitne vode, pridobivanje nelesnih gozdnih proizvodov, varstvo pred naravnimi nesrečami, varovanje okolja itd.

Simončič in Bončina (2012) predlagata nekatere izboljšave koncepta prednostnih območij, ki zadevajo 1) terminologijo, 2) klasifikacijo funkcij gozda, 3) rangiranje ter 4) ravni določanja funkcij gozdov in načrtovanje ukrepov na prednostnih območjih. Različne izraze, kot so funkcije, dobrine, storitve, naloge, koristi, vloge gozda prostorsko opredelita z izrazom prednostna območja, ki naj bi bil primernejši izraz za vsa območja, na katerih so določeni cilji gospodarjenja relativno (mnogo) pomembnejši kot zunaj teh območij. Med

prednostna območja v Sloveniji uvrščata poleg funkcij gozda tudi s pravnimi predpisi zavarovana območja (npr. varovalni gozdovi in gozdovi s posebnim namenom). Veliko število tipov prednostnih območij (po danes veljavnih predpisih (Pravilnik, 2010) so funkcije gozda razdeljene v tri temeljne in sedemnajst podrobnih tipov funkcij gozdov) otežuje jasen pregled nad pomenom gozdov in določanje ukrepov za posamezno prednostno območje, z vidika upravljanja pa je pomembno, da je med ciljem gospodarjenja in upravljavskim režimom jasna povezava, ki se bolje odraža v načrtovanih in izvedenih ukrepih. Zato predlagata razdelitev prednostnih območij na sedem okvirnih tipov, in sicer prednostno območje (PO) za proizvodnjo, PO za zaščito, PO za vodne vire, PO za rekreacijo, PO za varstvo narave, PO za varovalne učinke in PO za okoljske učinke. Zaradi pogosto neargumentiranega in preohlapnega vrednotenja pomena funkcij gozdov glede na obstoječo zakonodajo predlagata, da se za opredeljena prednostna območja na splošno ne določa rangov pomembnosti posameznih funkcij. Več pozornosti namenjata prostorskemu merilu določanja prednostnih območij in načrtovanju ukrepov. Ker v sedanji praksi pri določanju prednostnih območij na strateški (območni gozdnogospodarski načrti) in podrobni ravni (gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot) ni bistvenih razlik, predlagata določanje prednostnih območij le na območni ravni, pri pripravi gozdnogospodarskih načrtov enot znotraj opredeljenih območij pa določanje prioriteten objektov oz. predelov z različnim ukrepanjem po zgledu nekaterih srednjeevropskih dežel. Tem naj bi po njunem mnenju sledila izdelava podrobnih projektov, vezanih na konkretni objekt, uporabnike in naročnike, ki bi obsegali časovni razpored ukrepov, potrebne gojitvene ukrepe, tehnološke rešitve, druge ukrepe (npr. gradnja infrastrukture), plačnike itn. V raziskavi kot prednostna območja opredelita tudi varovalne gozdove in gozdove s posebnim namenom. V zvezi s tem predlagata novo kategorizacijo gozdov v dve skupini: 1) zavarovana območja gozdov in 2) preostali gozdovi. Znotraj prve glede na pomen gozdov razlikujeta zaščitne gozdove, gozdove za rekreacijo, gozdove za varstvo narave, gozdove za vodne vire in gozdne rezervate.

Če smo z dosedanjim pregledom objav skušali nakazati smernice razvoja pri načrtovanju večnamenskega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, pa se bomo v nadaljevanju posvetili mestnim gozdovom, njihovem pomenu ter problematiki gospodarjenja in upravljanja z njimi.

Po Konijnendijku (1997; 2) so evropski mestni gozdovi različnega izvora, strukture, velikosti in pomembnosti, poleg tega politika njihovega upravljanja in načrtovanja variira po vsej Evropi in je odvisna od biofizikalnih, političnih, kulturnih in socialno-ekonomskih razlik med regijami, državami in mesti.

Kljub vsemu je pomen mestnega gozda v splošnem zelo podoben. Pirnat (2000; 3) razlikuje za ugodno počutje prebivalcev različne pomene gozdov, parkov in dreves v

mestih, ki pomembno blažijo klimo in temperaturne razmere, so pomembni za rekreacijo in sprostitev, za stik z rastlinami in živalmi ter na ta način za ohranjanje in razvijanje odnosa do narave.

Žnidaršič (2000; 21) omenja nekatere posebne pomene, ki jih ima mestni gozd zaradi spremenjenih potreb postindustrijske družbe. Po njegovem mnenju zaradi zmanjševanja telesne aktivnosti in rasti nevrovegetativnih in drugih civilizacijskih tegob, ki jih povzročajo nezdrav način življenja, časovna in prostorska stiska, tekma za višji standard, stresne situacije itd. postaja rekreacija v gozdu zelo pomemben korektivni in kompenzacijski dejavnik za človeško telo in psiho ter sodi med najpomembnejše socialne pojave tega stoletja. Nove zahteve po rekreaciji v gozdu se odražajo tudi v "opremljenosti" mestnih gozdov, kjer spontano nastajajo divja igrišča, trim steze in drugo.

Židank (2000; 34-36) razume zeleni sistem mesta kot enega najpomembnejših konstitutivnih elementov zgradbe in oblike mesta, zaradi česar bi morala biti gozdna površina v njegovi bližini prostorska enota, ki se ureja po enakih osnovnih načelih kot vse druge prostorske enote v mestu in je namenjena določeni dejavnosti, ki je vpeta v sistem organizacije dejavnosti vseh površin v mestu.

Pogačnik (1999; 172-176) zelenim površinam mesta pripisuje velik higienski, psihološki, družbeno-kulturni in oblikovno-estetski pomen, po funkciji oz. namenu pa jih deli na površine za igro, rekreacijo in počitek ter površine za telesno vzgojo. Zaradi naštetega ugotavlja, da naj bi vsako mesto imelo urejen, estetsko oblikovan in vzdrževan javni mestni park, v svojem zaledju pa gozdni park, v katerem so sprehajalne poti, kolesarske in trim steze, klopi, razgledišča in manjši gostinski objekti.

Zaradi mnogih različnih pomenov, ki jih imajo mestni gozdovi za lokalno prebivalstvo, pa se pojavljajo številni in raznovrstni problemi. Eden temeljnih je naraščajoč pritisk na mestne gozdove, ki ga po Konijnendijku (1997; 3-4) predstavljajo različni faktorji, kot so urbanizacija, naraščajoča blaginja in mobilnost, povečan delež prostega časa, demokratizacija, okoljske grožnje ter drugačen odnos do narave in okolja, večji pa je tudi pritisk na občinske ali državne proračune, zaradi česar pogosto zmanjka sredstev za ustrezno upravljanje in gospodarjenje z mestnimi gozdovi.

Mnoge raziskave (npr. Jenčič 2000; Tavčar in Vidmar, 2000) naštevajo specifične probleme, ki se pojavljajo v zvezi z rabo, gospodarjenjem in upravljanjem z mestnimi gozdovi, kot so neugodna lastniška struktura, prekomerna obremenitev gozda zaradi visoke frekvence obiska, škoda na gozdnem rastju in v živalskem svetu, na poteh in drugi infrastrukturi v gozdu, pogosti konflikti med posameznimi vrstami rekreacije in drugimi rabami gozda, ki nastanejo zaradi neustrezno opremljenih poti in lokacij, nekulturno

obnašanje obiskovalcev in vandalizem ter kljub izdelanim ureditvenim načrtom stihijska raba gozdnega prostora ter neurejena in nevzdrževana infrastruktura.

Zaradi opisanega pomena, odpravljanja naštetih težav ter predvsem visokih stroškov, ki se pojavljajo v zvezi z zagotavljanjem trajnosti mestnih in primestnih gozdov in njihovim upravljanjem, se mnoga mesta odločajo za načrtno upravljanje in gospodarjenje z mestnimi gozdovi. Konijnendijk (2003; 173) navaja, da se je koncept urbanega gozdarstva, ki se od začetkov devetdesetih let pospešeno uveljavlja tudi v Evropi, kot inovativni pristop upravljanja naravnih virov v urbanem okolju razvil v Severni Ameriki v šestdesetih letih. Pirnat (2000; 3-4) izpostavlja, da urbano gozdarstvo v Sloveniji prevzema princip večnamenskega gospodarjenja z gozdovi v skladu z Zakonom o gozdovih in ga prenaša na snovanje, vzdrževanje, načrtovanje in gospodarjenje z mestnimi gozdovi. Zaradi visokih stroškov gospodarjenja in upravljanja z mestnimi gozdovi ter številnih dobrobiti, ki jih imajo ti gozdovi za meščane, bi njihovo lastništvo moral biti eden izmed ciljev politike mestne občine, za takšne gozdove pa naj bi se v bližnji prihodnosti izdelovali posebni ureditveni načrti, kjer so poudarjeni ukrepi za gospodarjenje s splošnokoristnimi funkcijami in vlogami teh gozdov ter smernice za njihovo izvajanje.

Hostnik (1997a; 454) ugotavlja, da je eden prvih korakov načrtnega upravljanja in gospodarjenja izločitev mestnih gozdov v gozdove s posebnim namenom, tj. zakonsko opredeljeno kategorijo gozdov, za katere je značilen močno izražen javni interes, ki narekuje njihovo varovanje in prilagojeno gospodarjenje; v drugi raziskavi (Hostnik, 1997b; 48) pa izpostavi pomen zagotovitve stalnega vira financiranja, povezanega s pokrivanjem glavnih stroškov sistematičnega in dolgoročnega upravljanja teh gozdov, kamor sodijo stroški odkupa gozdov, nadstroški prilagojenega gospodarjenja z gozdovi, stroški postavitve in vzdrževanja rekreacijske infrastrukture idr.

Za lažje in boljše upravljanje in gospodarjenje z mestnimi gozdovi se nekatera mesta odločajo za ustanovitev posebnih enot – samostojnih strokovnih referatov, ki imajo dovolj finančnih sredstev ter potrebne strokovne sodelavce in infrastrukturo za uspešno gospodarjenje z mestnimi gozdovi (Bedenk, 2000; 8).

Zaradi širjenja naselij in izrazitih pritiskov po krčitvah mestnih gozdov je potrebno izpostaviti tudi povezavo med večnamenskim gospodarjenjem in prostorskim načrtovanjem. Golobič (2010; 7-9) opredeljuje načrtovanje posegov v gozd kot enega ključnih sestavnih elementov prostorskega načrtovanja. Pri prostorskem načrtovanju se med drugim "ugotavljajo, ovrednotijo in usklajujejo različni interesi, povezani z rabo prostora. Pobude za spremembe v prostoru so motivirane s cilji in interesi skupin in posameznikov; njihovo uresničevanje v prostoru pa lahko povzroči konflikte z drugimi uporabniki prostora. Za razliko od sektorskega načrtovanja so različni interesi v izhodišču

prostorskega načrtovanja obravnavani enakopravno, njihovo upoštevanje pa je nujno za konstruktivno reševanje konfliktov v prostoru ter za razumevanje omejene vloge, ki jo imajo pri tem strokovnjaki.”

Konflikti med različnimi uporabniki in interesnimi skupinami (t.i. deležniki oz. zainteresirano javnostjo) so zlasti izraziti tam, kjer je gostota prebivalstva velika, zato je prepoznavanje interesov ter njihovo usklajevanje eden pomembnejših delov upravljanja z mestnimi gozdovi. Pri uresničevanju večnamenskega gospodarjenja je torej ključnega pomena participacija deležnikov, ki v mestnih gozdovih uresničujejo svoje interese. Bončina in sodelavci (2011; 43; 60) ugotavljajo, da sodelovanje različnih uporabnikov gozdnega prostora lahko pomembno prispeva k preprečevanju potencialnih nesoglasij in k večji usklajenosti rabe gozdnega prostora, njihovo vključevanje v odločanje o rabi gozdov pa je smiselno že v zgodnejših fazah načrtovalnega procesa pri določanju ciljev in ukrepov gospodarjenja. Konflikte se lahko rešuje s pravnimi in finančnimi ukrepi, ustreznim nadzorom, delno tudi z valorizacijo funkcij gozda.

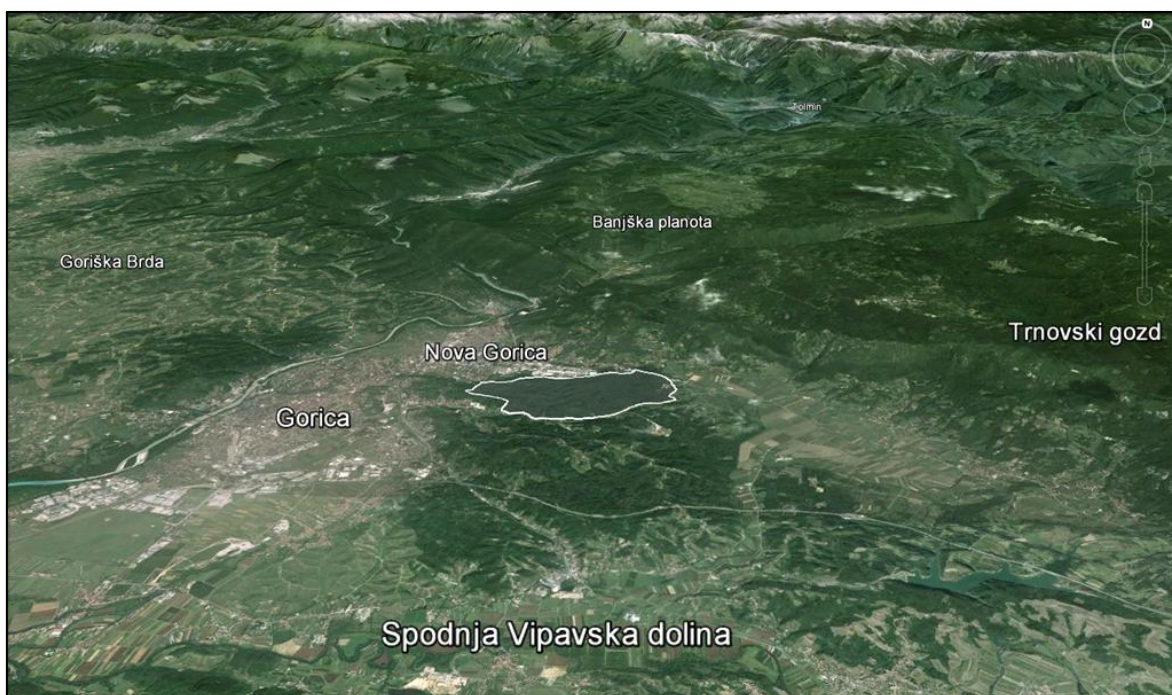
Vse naštetu govori v prid dejstvu, da je načrtovanje večnamenskega gospodarjenja ter urejeno upravljanje z mestnimi gozdovi zahtevno in kompleksno. Za gozdarsko stroko je v prihodnosti to eden pomembnejših izzivov; z iskanjem preseka med ekonomsko in socialno ugodnimi rešitvami, ki so hkrati ekološko sprejemljive, gozdarji postajajo povezovalni člen med javnimi in zasebnimi interesi ter gozdom (Bončina in sod., 2004; 85), z načrtnim in konkretnim delom, namenjenim pospeševanju splošnokoristnih vlog gozda pa si izboljšujejo podobo v očeh javnosti.

4 OPIS OBJEKTA

4.1 PANOVEC KOT DEL URBANE KRAJINE

Nova Gorica, mesto s 13.000 prebivalci, leži na skrajnem zahodu Slovenije tik ob meji z Italijo. Je del večjega mestnega konglomerata, ki s Solkanom, Kromberkom, Pristavo, Rožno Dolino, Šempetrom pri Gorici in italijansko Gorico šteje okrog 65.000 prebivalcev.

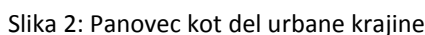
Pogled se proti vzhodu odpira proti Vipavski dolini, proti zahodu proti Furlanski nižini, na severu in jugu pa mesto obdajajo gozdovi. Vrhovi Sabotin, Skalnica, Škabrijel in Štanjel se proti severu nadaljujejo v obširne gozdne komplekse Kanalskega kolovrata, Soške in Čepovanske doline ter Banjške in Trnovske planote. Na jugu se nahaja Panovec, zaradi bližine mesta med lokalnim prebivalstvom prepoznan kot osrednji novogoriški mestni gozd.

Slika 1: Satelitski prikaz širše regije z označenim območjem Panovca (Google Earth, 2013)

Panovec je del gozdnogospodarske enote (GGE) Gorica, ki leži v jugozahodnem delu Tolminskega gozdnogospodarskega območja, med reko Vipavo na jugu, državno mejo z Republiko Italijo na zahodu in Trnovsko planoto na severu (Gozdnogospodarski načrt ..., 1986). Po izgledu, načinu gospodarjenja, lastništvu in pomenu v prostoru se bistveno razlikuje od sosednjih gozdov (Papež, 2004; 389). Razprostira se od Lijaka na SV do ceste med Novo Gorico in Rožno Dolino na zahodu, od koder se s posameznimi prekinitvami

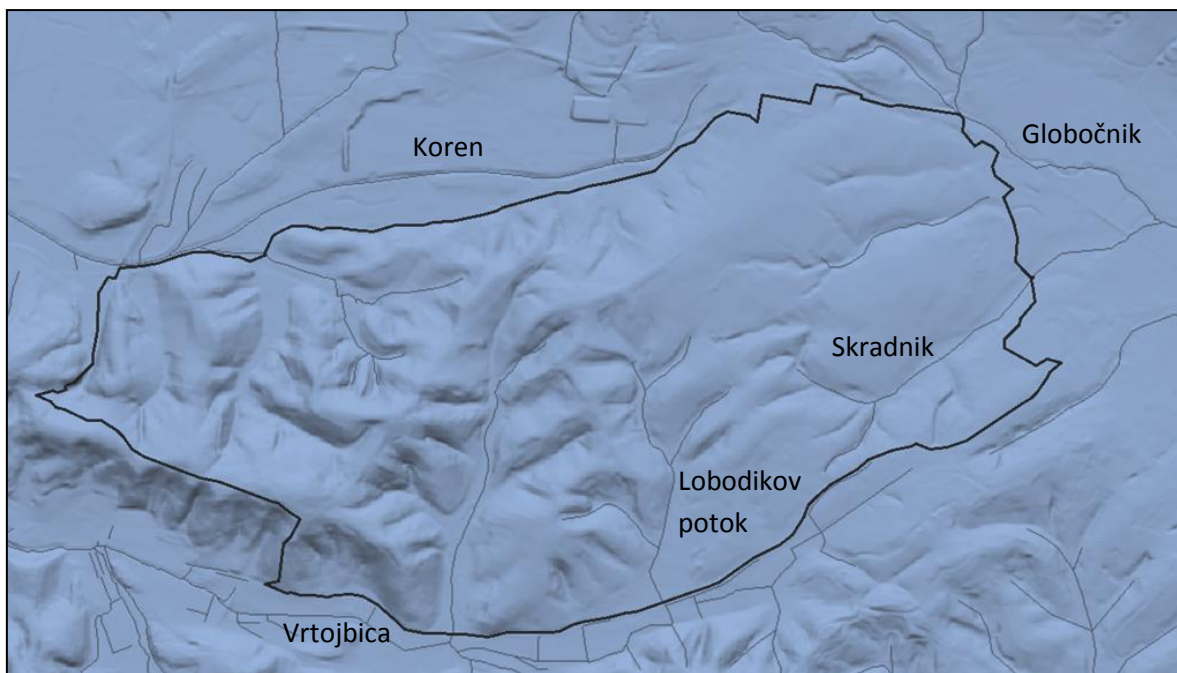
Panovec je priljubljeno rekreacijsko območje in prostor oddiha za lokalno prebivalstvo. V njegovem severozahodnem delu je trim steza, sicer slabo vzdrževana, na severu pa je v neposredni bližini gozda športni kompleks s fitnesom in bowling centrom. V bližini Panovca so tudi drugi športni objekti – športna igrišča pri osnovnih šolah in dijaškem domu pod Kostanjevico in v Rožni Dolini.

4.2 NARAVNE RAZMERE

Relief v Panovcu je razgiban (Slika 3). Najnižja nadmorska višina je 80 m na Ajševici na vzhodu, najvišji vrh 193 m pa se nahaja nad Pikolom. Zaobljeni vrhovi in hrbti se na severni strani strmo zaključujejo v številnih kratkih jarkih in dolinah, zlasti proti vzhodu pa so pobočja blagih strmin (Papež, 2001; 10-11). Valovito gričevje je močno erodibilno in presekano s suhimi jarki in strugami. Drenažnost tal je dobra, tla so suha in propustna. Le na manjših površinah prevladuje v matičnem substratu glinasta komponenta, ki povzroča

zastajanje vode na gostem, zbitem podtalju. Površina tal je povsod brez kamenja, le na strmih robovih jame v oddelku 14 daje izkopano kamenje videz neustaljenih, grobatnih tal (Gozdnogospodarski načrt ..., 1976). Večjih vodotokov ni, omeniti velja Lobodikov potok in Skradnik v vzhodnem delu, po obilnejših deževjih pa manjši vodotoki zapolnijo praktično vse sicer suhe doline in jarke. Koren na severu, Vrtojba na jugu in Globočnik na vzhodu, kamor se izteka večina vodotokov, so sicer izven območja Panovca.

Slika 3: Relief in hidrologija Panovca (Vir: GERK)

Klimo GGE Gorica lahko označimo kot modificirano submediteransko z vročimi poletji in milimi zimami ter zadostno in dokaj ugodno razporejeno količino padavin čez celo leto (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007). Povprečna letna temperatura na Goriškem je 12,6°C, v vegetacijski dobi celo 18–20°C. Letna temperaturna amplituda znaša 19–20°C. Vegetacijska doba se začne aprila in traja 200–220 dni s koncem v novembru. 80–100 dni z dnevno najvišjo temperaturo nad 25°C in 20–30 tropskih dni z najvišjo temperaturo nad 30°C močno vplivata na vegetacijo, zlasti drevesa pa v času najvišjih temperatur rast tudi prekinajo (Gozdnogospodarski načrt ..., 1986).

Za submediteransko klimo dokaj nenavadna množina padavin (v nižinskem delu enote 1400–1600 mm) je posledica bližnjih Julijskih Alp in visokih kraških planot. Najbolj sušna meseca v letu sta januar in februar, poleti julij in avgust, največ padavin pa je v jesenskih mesecih (oktober, november). V vegetacijski dobi pade 64 % padavin, v poletnem času (junij, julij, avgust) so pogoste plohe in kratkotrajni nalivi ter neurja s točo. Sneg zapade le izjemoma in tudi obdrži se le kratek čas (Gozdnogospodarski načrt ..., 1986).

Goriška sodi med najbolj sončne pokrajine v Sloveniji. Megla se pojavlja zelo redko, saj je na leto v povprečju le 9–10 meglenih dni. Med vetrovi je najpogostejša burja, ki pozimi in zgodaj spomladi pogosto piha v okolici Solkana in na Ajševici, v Gorici in zlasti v Šempetru pa je njena moč precej manjša. Drugi vetrovi pihajo bolj poredko, omeniti velja južni in jugozahodni veter, ki prinašata običajno obilo padavin (Gozdnogospodarski načrt ..., 1986).

V Panovcu je na eocenskem flišu, ki ga gradijo plasti laporja, skrilaste gline in peščenjakov nastalo šest talnih enot. Rjava pokarbonatna tla se pojavljajo tam, kjer je v matični podlagi več karbonatne primesi, ter se prepletajo z drugo talno enoto – rjava tla. Največji del Panovca zavzemajo rjava opodzoljena tla, ki na posameznih zaravnicah prehajajo v podzol. Koluvijska tla je moč najti v suhih dolinah in ob potokih ter v uvalah in jamah, psevdoglejena flišna rjava tla pa so vezana na zaravnice, kjer se na nepropustni glinasti podlagi ali glinastem sloju v samem profilu zadržuje talna vlaga, ki povzroča procese oglejevanja v tleh (Gozdnogospodarski načrt ..., 1976).

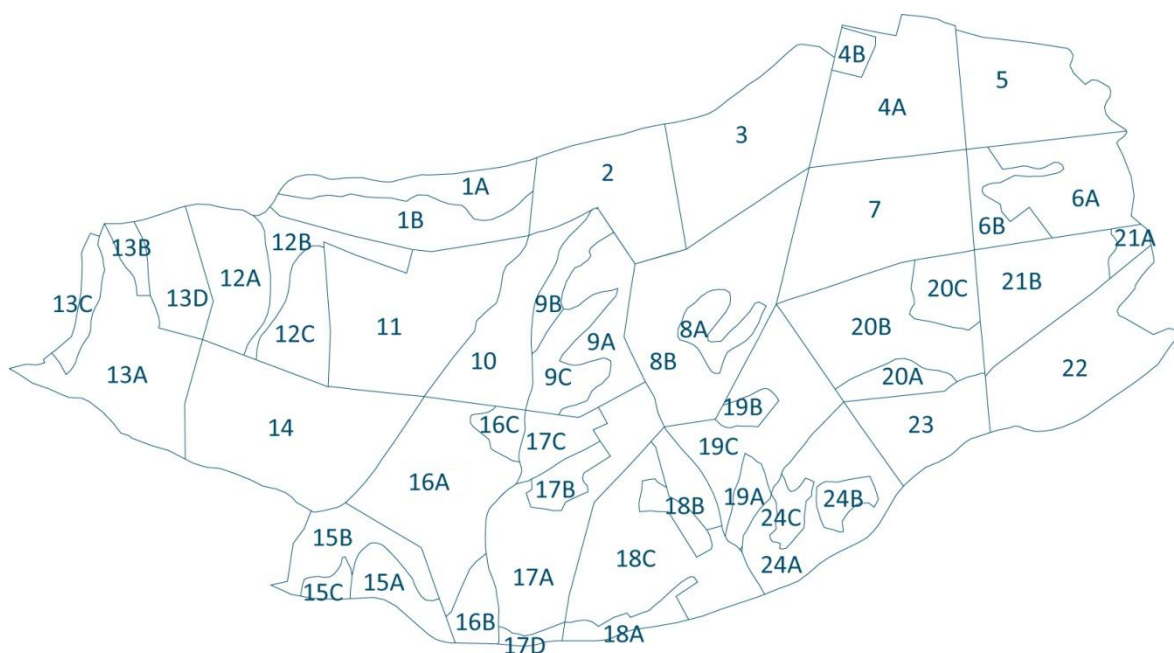
Prevladujoči gozdni združbi v Panovcu *Carici umbrosae–Quercetum petraeae* in *Ornithogalo pyrenaici–Carpinetum* zavzemata dobrih 90 % površine. V manjših deležih sta prisotni še gozdni združbi *Quercus–Luzulo–Fagetum* in *Carici brizoidi–Alnetum glutinosae* (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007).

4.3 OPIS GOZDOV

Za gozdove Panovca je značilna izjemna diverzitetna drevesne in grmovne vegetacije. V Sloveniji je registriranih 71 domačih drevesnih vrst, v Panovcu pa jih raste kar 42; izmed 328 grmovnih vrst v Sloveniji jih v Panovcu uspeva 36. Registriranih je tudi 13 tujerodnih grmovnih ter kar 60 tujerodnih drevesnih vrst, ki danes že presegajo 50 % skupne lesne zaloge (Papež, 2004; 391). Največji delež sicer zavzemajo graden 38 %, robinija 10 %, rdeči hrast 8 %, črni bor 8 %, jelka 7 %, veliki jesen 7 % ter bukev, zeleni bor, beli gaber, kostanj in črna jelša, ki posamično ne presegajo 5 % (Papež, 2001; 12).

Večina gozdov v Panovcu je enodobnih in starih med 70 in 90 let, kar je posledica večinoma s sadnjo izvedene sanacije gozdov po 1. svetovni vojni (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007). Delež debeljaka tako danes presega tri četrtine (78,1 %), izstopa pa tudi delež panjevcev, ki dosega skoraj 10 %. Za zagotovitev trajnosti vseh funkcij gozda bo v prihodnje ena izmed prioritetnih gozdnogospodarskih nalog pospešena obnova gozdov, saj se dejansko stanje razvojnih faz močno odklanja od zelenega (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007).

V grobem so za Panovec značilni štirje sestojni tipi. V mešane sestoje listavcev sodijo predvsem mlajši, mestoma starejši debeljaki gradna s primesjo ostalih listavcev (dob, rdeči hrast in ameriški jesen) in podstojnim belim gabrom, robinijo, malim jesenom ter posameznim domačim kostanjem. V vlažnejših, zavetrnih legah je moč najti večji delež bukve. Številni v začetku prejšnjega stoletja osnovani sestoji jelke, smreke in črnega bora ter sestoj zelenega bora v oddelku 17b sestavljajo starejše sestoje iglavcev. Mlajši sestoji iglavcev so posledica sadnje številnih tujerodnih hitrorastočih vrst, kot so lawsonova pacipresa, zeleni bor, japonski macesen, rdeči bor, močvirski taksodij, duglazija in druge. Značilnost Goriške so tudi panjevci robinije, ki pogosto intenzivno preraščajo ogolele površine. Na strmejših in sušnih grebenih zahodnega dela v oddelkih 13a, 14 in 15b (Slika 4) tako najdemo robinijeve panjevce (Gozdnogospodarski načrt ..., 1997). Naravni sestoji, med katere štejemo sestoje gradna, bukve in velikega jesena, so prisotni na le 56 % površine Panovca, dobrih 19 % pa obraščajo sestoji tujerodnih vrst (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007).

Slika 4: Razdelitev gozdnega prostora Panovec na odseke (Vir: Zavod za gozdove Slovenije)

4.4 ZGODOVINSKI ORIS

Pomembnejša zgodovinska obdobja, značilnosti gospodarjenja in upravljanja ter usmeritve k pomembnim virom so podrobno opisani v publikaciji Panovec včeraj, danes, jutri (Papež, 2001). Panovec je prvič konkretno omenjen v gozdnem redu za Istro, Furlanijo in Kras iz l. 1541 (Gozdni red ..., 1989; cit. po Papež, 2001; 19), to in kasnejše obdobje pa v svojem članku povzema Valenčič (1956). Zaradi pobiranja pašnine in prekomernega oskrbovanja z drvmi in gradbenim lesom je bil Panovec v različnih obdobjih 16. in 17. stoletja precej opustošen, kar je plemstvo skušalo reševati z različnimi bolj in manj uspešnimi prepovedmi (Papež, 2001; 19-20).

Nov pomen je Panovec dobil v času merkantalizma, ko je bilo hrastovje rezervirano za potrebe mornarice in javnih gradenj. V popisu, ki ga je leta 1724 odredila dvorna komora, je ohranjen dokaj podroben opis gozdov in gospodarjenja z njimi (Piussi, 1976; cit. po Papež, 2001; 20), iz katerega izstopata zlasti visoka lesna zaloga 250–300 m³/ha in visok letni posek. V Načrtu deželno knežjih gozdov na Goriškem in Gradiščanskem (hrani ga Arhiv Slovenije), ki je sledil temu popisu, znaša površina Panovca 307 ha (Kozorog in Vuga, 1998).

Načrtno gospodarjenje se je v Panovcu pričelo z izvajanjem prvih gozdnogospodarskih načrtov za obdobje 1879–1888 in 1889–1898. Iz tega časa velja omeniti oblikovanje 24 sečišč (oddelkov), ki veljajo še danes, ter ohranjeno sestojno karto in karto starostnih razredov. Prevod obeh načrtov je pripravil Vitomir Mikuletič (Ureditev državnega ... 1879 in Revizijski ureditveni ... 1889; cit. po Papež, 2001; 24-26).

Izgubljena načrta za obdobje 1905–1914 in 1933–1942 sta omenjena v pisnem poročilu o gozdnogospodarskem načrtu Panovec 1933–1942 (Hofmann, 1933; cit. po Papež; 25), ki ga hrani arhiv ZGS OE Tolmin. Za obdobje pred prvo svetovno vojno je značilno precejšnje povečanje lesne zaloge, sicer pa se smernice za gospodarjenje niso bistveno razlikovale od preteklih (Papež, 2001; 26).

Med prvo svetovno vojno je bila v Panovcu prva bojna linija tedanje pozicijske vojne, lesna zaloga se je znižala na eno tretjino tiste pred vojno, porušeno je bilo razmerje razvojnih faz, gozdovi v posameznih oddelkih pa so bili uničeni in zravnani z zemljo. Po končani vojni so se zaradi katastrofalnega stanja gozdov pojavile prve ideje o njihovi premeni v kmetijska zemljišča, vendar je v letu 1921 Direkcija državnih gozdov v Gorici izdelala in kasneje izvedla 10-letni plan obnove uničenih gozdov. Iz tega obdobja je ohranjena tudi gospodarska karta z vrisanimi 27-imi raziskovalnimi ploskvami, na katerih so posadili 28 tujerodnih drevesnih vrst. V arhivu ZGS OE Tolmin se nahaja tudi sestojna karta italijanskega gozdnega katarstra iz l. 1940 (Papež, 2001; 26–27).

Med 2. svetovno vojno in med zavezniško vojaško upravo so bili gozdovi Panovca močno degradirani, opustošeni in zanemarjeni. Ob koncu 40. let so bili narejeni prvi osnutki za ureditev Panovca in ustanovitev dendrološkega parka. Zadnje večje spremembe so bili ti gozdovi deležni leta 1950, ko so zaradi pojava kostanjevega raka (*Cryphonectria parasitica*) morali posekati vse kostanjeve sestoje. V začetku 60. let so bili izvedeni prvi opisi gozdnih združb in tal, Soško gozdno gospodarstvo pa je leta 1963 izdalo začasna navodila za melioracijo Panovca, kjer so opredelili prioriteto del glede na stanje sestojev ter predlagali nekatera melioracijska in gojitvena dela. Mnoge dokumente iz tega obdobja je moč najti v arhivu ZGS OE Tolmin (Papež, 2001; 27–28).

Leta 1966 je bil Panovec razglašen za gozd s posebnim namenom (Gozdnogospodarski načrt ..., 1976), od leta 1976 dalje pa se za GGE Gorica, kamor sodi Panovec, ponovno izdelujejo gozdnogospodarski načrti. V obdobju od 1976 do danes velja izpostaviti naslednje dogodke:

- v prvem načrtu se je že omenjala izpostavljenost gozda močnim pritiskom drugih uporabnikov prostora;
- v obnovi načrta 1986–1995 so bili gozdovi Panovca prvič obravnavani kot poseben gospodarski razred;
- leta 1985 se je Panovec z občinskim odlokom razglasilo za naravno znamenitost (Odlok o razglasitvi ..., 1985);
- leta 1992 je bil sklican poseben sestanek gozdarjev, kjer so bili sprejeti sklepi o njegovem nadaljnjem upravljanju in gospodarjenju (Papež, 2001; 29);
- leta 1997 je del gozdov okoli trim steze z občinskim sklepom prešel v občinsko last (Gozdnogospodarski načrt ..., 2007);
- leta 2001 je bila izdana obširna publikacija Panovec včeraj, danes, jutri, v okviru katere je bila zbrana večina do tedaj znanih podatkov o Panovcu, opravljene so bile nekatere dodatne raziskave in predlagani ukrepi in rešitve za njegovo bodoče upravljanje in gospodarjenje (Papež, 2001);
- prizadevanjem gozdarjev za uresničitev vsaj nekaterih sklepov njihovega sestanka iz leta 1992 in predlaganih rešitev v publikaciji iz leta 2001 je sledilo sprejetje Odloka o mestnem gozdu Panovec (Odlok o mestnem ..., 2009) in njegove dopolnitve leta 2011 (Odlok o spremembah ..., 2011);
- leta 2012 je bilo izdano Poročilo študentske krajinsko arhitekturne delavnice Ureditev območja Panovca v Novi Gorici (Abram in sod., 2012).

5 METODE

5.1 ŠTUDIJ ZGODOVINSKIH VIROV, STROKOVNIH IN PRAVNIH PODLAG

S študijem strokovnih in pravnih podlag, ki zadevajo rabo in gospodarjenje z gozdovi Panovca, smo želeli dobiti celovit vpogled v poznavanje in razumevanje preučevanega gozdnega prostora, ki je bil temelj za oblikovanje predlogov in rešitev v naši raziskavi. V veliko oporo pri študiju zgodovinskih virov nam je bila raziskava, ki jo je pred leti ob pripravi publikacije Panovec včeraj, danes, jutri (Papež, 2001) opravila skupina strokovnjakov ZGS OE Tolmin v sodelovanju z drugimi strokovnjaki. Njeni obširni izsledki zajemajo glavna zgodovinska obdobja, opredeljujejo temeljne potrebe, ki jih je Panovec kot gozd v preteklosti zadovoljeval, ter opisujejo stanje in navajajo prelomne dogodke v razvoju teh gozdov.

Sledil je natančen pregled gozdnogospodarskih načrtov gospodarske enote Gorica za obdobja 1976–1985, 1986–1995 in 1997–2006. Zaradi najbolj aktualnih in zanesljivih podatkov (digitalno zajemanje in prikaz podatkov, uveljavitev kontrolne vzorčne metode in poenotenje strateških izhodišč pri načrtovanju, sprejetje Pravilnika o vsebini gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtov) smo poseben poudarek namenili temeljitemu pregledu aktualnega gozdnogospodarskega načrta za obdobje 2007–2016. Preučili smo strokovno podlago (Strokovne osnove ..., 1984) za leta 1985 sprejeti Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti v občini Nova Gorica (Odlok o razglasitvi ..., 1985), ki ji je sledil. Pri raziskavi smo se še posebej naslonili na trenutno veljavni Odlok o mestnem gozdu Panovec (Odlok o mestnem ..., 2009), proučili obrazložitev pri sprejemanju odloka in njegovo dopolnilo Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o mestnem gozdu Panovec (Odlok o spremembah ..., 2011). Upoštevali smo tudi smernice iz Odloka o Občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica (Odlok o Občinskem ..., 2012).

5.2 TERENSKI OGLED

Terenski ogled objekta raziskave smo z ekspertno skupino izvedli 5. 10. 2012 pod vodstvom revirnega gozdarja revirja Goriška Brda Bojana Zadravca. Seznanili smo se s temeljnimi gojitvenimi, spravilnimi, upravljavskimi, lastniškimi in finančnimi problemi, s katerimi se srečujeta Zavod za gozdove kot upravitelj in revirni gozdar kot njegov operativni delavec v Panovcu. V kasnejših mesecih smo nadaljevali z natančnejšim ogledom posameznih delov preučevanega objekta, oddelkov ter spravilnih poti, tudi tistih, ki se ne uporabljajo za sprehajanje in rekreacijo. Na ta način smo pridobili natančen

in celosten vpogled v stanje gozdov Panovca, ki nam je služil kot osnova pri snovanju, načrtovanju in pospeševanju zelenih ciljev večnamenskega gospodarjenja ter usmerjanju prostorske rabe teh gozdov.

5.3 UGOTAVLJANJE ŠTEVILČNOSTI OBISKA

Številčnost obiska smo ugotavljali s štetjem obiskovalcev. Za primerjavo rezultatov štetja z raziskavo, ki jo je v sklopu svojega diplomskega dela za GGE Glince–Črnuče opravil Žlebnik (2007), bi sicer bilo smiselno obisk spremljati vse dni v tednu en teden, za vpogled v letno fluktuacijo pa bi morali obisk spremljati tudi v različnih letnih časih. Zaradi snemanja na treh različnih vstopnih točkah ter pomanjkanja časa in finančnih sredstev smo štetje izvedli le v dveh ločenih dneh, enkrat med vikendom in enkrat med tednom, in sicer v soboto, 3. 11. 2012, in v četrtek, 8. 11. 2012.

Štetje smo izvedli na treh glavnih vstopnih točkah v Panovec, kjer je možno parkiranje vozil, saj smo pričakovali, da bomo na teh mestih zajeli veliko večino obiskovalcev, ki vstopajo iz smeri Nove Gorice, Kromberka in Rožne Doline (Slika 5):

- opazovalna točka 1: zadrževalnik;
- opazovalna točka 2: sedež KE Gorica;
- opazovalna točka 3: MIP.

Slika 5: Vstopne točke (zgoraj zadrževalnik, spodaj levo sedež KE Gorica, spodaj desno MIP)

Na vseh treh opazovalnih točkah smo s pomočjo snemalnih listov (Priloga A), ki so bili podlaga za analizo številčnosti obiska, sočasno z anketiranjem obiskovalcev izvedli snemanje števila obiskovalcev. Skupine v preglednici, kamor smo vnašali posamezne obiske, smo oblikovali glede na vrsto dostopa v gozd. V prvi skupini smo registrirali obiskovalce, ki so na preučevani objekt prišli peš, v drugi so obiskovalci, ki so se do preučevanega objekta pripeljali s kolesom, v tretji tisti z motornim kolesom, v četrti z avtomobilom, v peto skupino pa smo uvrstili drugačne vrste dostopa (kombinirano, tovorno vozilo ...). Pri prvih dveh skupinah gre za "nemotorizirano", pri ostalih treh pa za motorizirano obliko dostopa.

Posamezne dostope smo registrirali posebej na vsako polno uro med sedmo in sedemnajsto. Ker nas je zanimalo dejansko število obiskovalcev, smo v vsakem vozilu zabeležili vsakega potnika posebej. Registrirali smo samo prihode v gozd, s čimer smo se želeli izogniti večkratnemu štetju posameznega obiskovalca.

5.4 ANKETA OBISKOVALCEV

5.4.1 Izdelava ankete

Pri izdelavi vprašalnika smo se zgledovali po vprašalniku, ki ga je pri svojem diplomskem delu uporabil Žlebnik (2007). Ker smo želeli, da bodo rezultati med obema raziskavama primerljivi, smo povzeli večino vprašanj, nekatera pa smo prilagodili potrebam in značilnostim preučevanega objekta. S pomočjo delavcev KE Gorica smo s programom MapInfo izdelali spoznavni zemljevid (Bončina, 2004), s katerim smo ugotavljali obremenjenost posameznih delov Panovca z obiskom (Priloga B). Objekt smo po predhodnem terenskem ogledu in posvetovanju z delavci KE Gorica razdelili na pet predelov (1, 2, 3, 4 in 5), meje katerih niso nujno potekale po mejah oddelkov oz. odsekov:

- predel 1: območje trim steze (širše območje gozda v občinski lasti);
- predel 2: območje ob gozdni cesti strelišče–MIP;
- predel 3: območje med predelom 1 in gozdno cesto, ki se od ceste strelišče–MIP odcepi proti sedežu KE Gorica;
- predel 4: oddelki 8, 9, 17, 18, 19, 24 in del oddelkov 2 in 3;
- predel 5: najvzhodnejši del Panovca (oddelki 4, 5, 6, 7, 20, 21, 22 in 23).

Pri opredeljevanju predelov smo upoštevali dejavnike, zaradi katerih lahko prihaja do razlik v pogostosti obiskovanja posameznih predelov (relief, obstoječa rekreacijska infrastruktura, lokacija vstopnih točk, oddaljenost od mesta).

5.4.2 Anketiranje

Z anketiranjem smo želeli identificirati uporabnike, ugotoviti strukturo in razloge za obisk, spoznati pomen, ki ga Panovcu pripisujejo, ter pridobiti njihovo mnenje glede ogroženosti teh gozdov, ravno tako pa nas je zanimalo njihovo poznavanje in mnenje o upravljanju in gospodarjenju s Panovcem. S pomočjo spoznavnega zemljevida smo ugotovili obremenitve posameznih predelov z obiskom, kar je bilo izhodišče za naslednje faze naše raziskave. Na vseh treh vstopnih točkah (zadrževalnik, sedež KE Gorica in MIP) smo anketirali vse tiste mimoidoče, ki so bili pripravljeni sodelovati. Anketirancu smo prepustili možnost izbire, da na vprašanja odgovarja sam ali da ga skozi anketo vodi njen izvajalec ter mu postavlja vprašanja in ponuja možne odgovore. V primeru nejasnosti in dodatnih vprašanj smo anketirancu pomagali s pojasnili. Pred začetkom izpolnjevanja ankete smo pojasnili pomen raziskave za prihodnje gospodarjenje s Panovcem. Kljub temu je zaradi dolžine ankete, pomanjkanja časa, nezainteresiranosti ali kakšnih drugih razlogov (odpor do anket) mnogo obiskovalcev odklonilo sodelovanje, pri nekaterih, ki so privolili, pa je bila opazna delna nezainteresiranost, zato je število pridobljenih odgovorov na posamezna vprašanja različno. Na anketo se je v obeh dneh odzvalo skupno 283 obiskovalcev, izpolnjevanje ankete pa je potekalo v povprečju slabih 10 minut.

Anketa (Priloga C) je bila razdeljena na dva dela. V prvem je bilo pet izbirnih vprašanj, ki so nas vodila do splošnih podatkov o anketirancu, to so podatki o spolu, starosti, dokončani izobrazbi, socialnem statusu in občini trenutnega prebivališča. Vsebinski del ankete je obsegal 13 izbirnih vprašanj, 4 vprašanja z ocenjevalno lestvico in 1 vprašanje s sliko (spoznavni zemljevid).

Posamezna vprašanja so bila sestavljena iz več podvprašanj. Pri vprašanjih z ocenjevalno lestvico smo v poglavju "Rezultati" v preglednicah prikazali tudi število neveljavnih odgovorov, v grafikonih pa so upoštevani samo veljavni odgovori.

5.5 ANALIZA ŠTEVILČNOSTI OBISKA IN REZULTATOV ANKETE

Analizo številčnosti obiska in rezultatov ankete smo izvedli s pomočjo računalniškega programa Microsoft Excel. Podatke smo vnesli v program ter izdelali vrtilne tabele in grafikone, ki so bili osnova za prikazovanje rezultatov. S pomočjo χ^2 -testa prilagoditve opazovane porazdelitve teoretični pričakovani porazdelitvi smo preizkusili enakost porazdelitve časovne dinamike obiska v obeh preučevanih dneh in enakost porazdelitve odgovorov na vprašanja z ocenjevalno lestvico, pri čemer smo kot teoretično porazdelitev uporabili eno od dejanskih porazdelitev.

5.6 IZDELAVA NAČRTA

Vse opisane metode so nam služile kot izhodišča za pripravo predloga upravljavskega načrta za gozdni prostor Panovec. Pri njegovi izdelavi smo skušali upoštevati in nadgraditi pretekle raziskave o Panovcu ter z vsebino in strukturo načrta slediti zgledom iz Slovenije in tujine.

Pri oblikovanju odločitev v načrtu smo želeli upoštevati čim širši krog deležnikov, zlasti pa mnenje upravljavcev Panovca – strokovnjakov Zavoda za gozdove Slovenije. S tem namenom smo julija 2013 organizirali sestanek, kjer smo delavcem KE Gorica Heleni Zorn, Bojanu Zdravcu in Zoranu Zavrtaniku predstavili osnutek predloga načrta. Predstavitvi vsebine je sledila razprava po vsebinskih sklopih:

- obseg, oblika in vsebina načrta;
- upravljanje in financiranje;
- lastništvo;
- gozdovi v občinski lasti;
- novosti v prostorski rabi in projekti;
- strategija razvoja Panovca.

Komentarje in pisne predloge, ki smo jih pridobili od prisotnih na delovnem sestanku, smo vključili v končno različico predloga načrta.

6 REZULTATI

6.1 ANALIZA OBISKA PANOVCA

Nekateri rezultati analize obiska Panovca so predstavljeni v tem poglavju v tekstni obliki in v obliki preglednic ali grafikonov. Vsi drugi rezultati so združeni v prilogi (Priloga D).

6.1.1 Število in profil obiskovalcev

V obeh dneh je na vseh treh vstopnih točkah vstopilo 753 obiskovalcev. Nekoliko večji obisk je bil v četrtek, ko smo v vsem dnevu našli 396 obiskovalcev, v soboto pa 357. V četrtek je bilo vreme ves dan jasno z maksimalno dnevno temperaturo v Novi Gorici 12°C, v soboto pa jasno v dopoldanskem času ter delno oblačno z nekaj kapljami dežja v popoldanskem. Maksimalna temperatura je tega dne znašala 17°C. Potrebno je upoštevati, da s štetjem nismo zajeli vseh obiskovalcev, saj nekateri za obisk Panovca uporabljajo tudi druge vstopne točke, vendar je delež takšnih obiskovalcev zelo nizek.

Preglednica 1: Primerjava obiska v preučevanih dneh s preteklimi raziskavami

Datum	Dan	Čas štetja	Št. obiskovalcev	Vir podatkov
4. 4. 1993	nedelja	8.00-19.00	732	Žigon (1993)
7. 4. 1993	sreda	8.00-19.00	329	Žigon (1993)
september 1999	sreda	Neznano	579	Zavrtanik (2001)
3. 11. 2013	sobota	7.00-17.00	357	lastna raziskava
8. 11. 2013	četrtek	7.00-17.00	396	lastna raziskava

243 anketiranih obiskovalcev je občanov Mestne občine Nova Gorica, 35 jih prihaja iz drugih občin, od teh 14 iz občine Šempeter – Vrtojba, ostali pa po večini iz drugih okoliških občin iz Vipavske in Soške doline ter Krasa. O občini prebivališča se je opredelilo 278 anketirancev.

Preglednica 2: Profil anketiranih obiskovalcev

	Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Spol	moški	123	46%
	ženske	142	54%
	Skupaj	265	100%
Starost	do 18 let	19	7%
	19 - 24 let	39	14%
	25 - 44 let	116	41%
	45 - 64 let	84	30%
	65 let in več	24	9%
	Skupaj	282	100%
Dokončana izobrazba	osnovna šola	23	8%
	srednja šola	107	38%
	višja/visoka strokovna šola	56	20%
	univerza	81	29%
	magisterij, doktorat	14	5%
	Skupaj	281	100%
Socialni status	šolajoč	60	22%
	zaposlen	141	51%
	brezposeln	18	6%
	upokojen	50	18%
	drugo:	9	3%
	Skupaj	278	100%

6.1.2 Vstopne točke

Večina obiskovalcev v Panovec vstopa na vstopni točki pri zadrževalniku (Slika 6), kar je zaradi bližine mesta tudi razumljivo. V soboto jih je tam vstopilo 246, v četrtek pa 277, v obeh dneh torej 523, kar predstavlja skoraj 70 % vseh obiskov. Preostanek obiskov je približno enakomerno porazdeljen med ostali vstopni točki, na vsaki izmed njiju vstopa približno 15 % obiskovalcev. Pri MIP-u jih je vstopilo 110, od tega v soboto 50 in v četrtek 60, pri sedežu KE Gorica pa 120, v soboto 61 in v četrtek 59.

Slika 6: Vstopne točke

6.1.3 Način dostopa

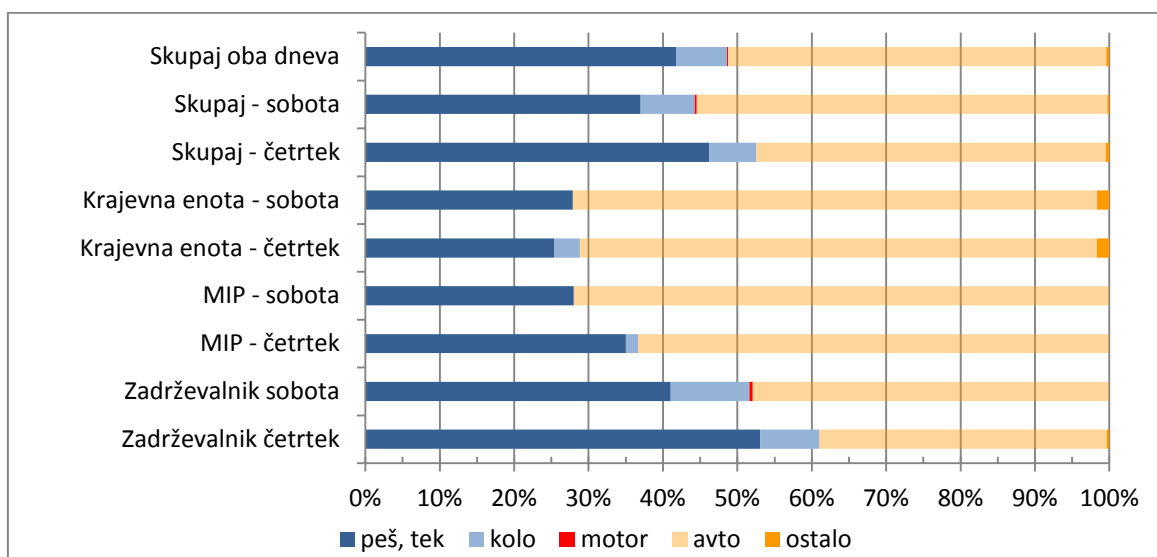
Obiskovalci (Preglednica 3, Slika 7) uporabljajo dva poglavitna načina dostopa do Panovca. Prvi dve skupini uporabljata nemotoriziran, ostale tri pa motoriziran način dostopa. Razmerje med enim in drugim načinom dostopa je skoraj enakovredno. Nemotoriziranih dostopov je bilo v obeh dneh 366, pešcev in tekačev 315 ter kolesarjev 51. Z osebnim avtomobilom se je pripeljalo 383 obiskovalcev, majhno pa je število drugih motoriziranih dostopov (1 motorno kolo in 3 kombinirana vozila).

Način dostopa obiskovalcev se precej razlikuje na različnih vstopnih točkah. Pri zadrževalniku je vstopilo 248 pešcev in tekačev ter 48 kolesarjev, kar predstavlja preko 56 % obiskov na tej vstopni točki. Povsem drugačno pa je razmerje na ostalih opazovalnih točkah – pri MIP-u je z motorizirano obliko dostopa vstopilo 74 obiskovalcev (67 %), pešcev, tekačev in kolesarjev je bilo le 36. Pri sedežu KE Gorica je bilo motoriziranih obiskov 86 (72 %), nemotoriziranih pa 34. Ti dve vstopni točki sta od mesta precej bolj oddaljeni, dostop do njiju je za pešce in kolesarje zato neprimeren ali celo nevaren.

V soboto je bilo zaradi popoldanskega poslabšanja vremena nekoliko več motoriziranih prihodov (199; 56 %), pešcev in tekačev je bilo 132, kolesarjev pa 26. V četrtek, ko je bilo vreme ves dan stabilno, je bilo pešcev in tekačev 183 ter kolesarjev 25, motoriziranih prihodov pa 188 (dobrih 47 %).

Preglednica 3: Obisk glede na način dostopa in vstopno točko

		Način dostopa					skupaj
		peš, tek	kolo	motor	avto	ostalo	
četrtek	Zadrževalnik	147	22	0	107	1	277
	MIP	21	1	0	38	0	60
	Krajevna enota	15	2	0	41	1	59
	Skupaj	183	25	0	186	2	396
sobota	Zadrževalnik	101	26	1	118	0	246
	MIP	14	0	0	36	0	50
	Krajevna enota	17	0	0	43	1	61
	Skupaj	132	26	1	197	1	357
Oba dneva		315	51	1	383	3	753

Slika 7: Deleži obiska glede na način dostopa in vstopno točko

Precej podobni glede na način dostopa so rezultati anketnega vprašalnika. Izmed 254 veljavnih odgovorov se za dostop do Panovca obiskovalci najpogosteje odločijo za osebni avtomobil (120), sledijo jim tisti, ki pridejo peš (94), s kolesom pa jih pride 39. En obiskovalec se do Panovca najpogosteje pripelje z motornim kolesom. Znova je razmerje precej drugačno glede na vstopno točko. S χ^2 -testom smo ugotovili značilne razlike v porazdelitvi odgovorov na vprašanje o načinu dostopa, kjer smo način dostopa pri zadrževalniku primerjali z načinom dostopa pri sedežu KE Gorica in MIP-u. Zlasti izrazito izstopa podatek, da je bilo pri sedežu KE Gorica kar 64 % anketirancev, ki se do preučevanega objekta pripelje z avtomobilom (N=59).

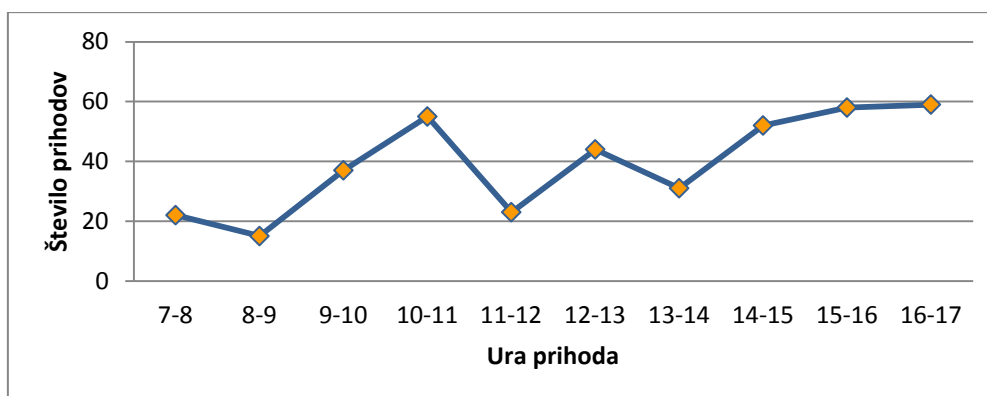
178 anketirancev se v Panovec najraje odpravijo sami, v dvojici oz. paru pa jih pride 113. V skupini oz. organizirani skupini do gozda dostopa skupaj 28 obiskovalcev. Tu gre

predvsem za različne športne in druge skupinske aktivnosti (nordijska hoja, taborniki) ter organizirane skupine študentov, ki obišejo gozdno učno pot. Z družino se v Panovec odpravi 34 obiskovalcev, 10 pa jih pride v družbi svojega psa. Veliko jih je izbralo več možnih odgovorov, dva pa na vprašanje nista odgovorila.

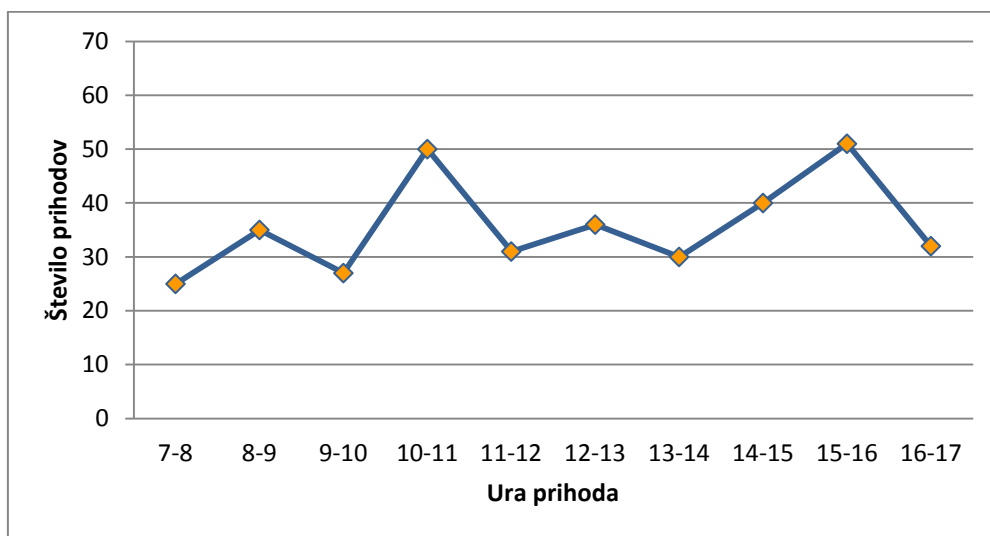
6.1.4 Čas prihoda

Pri analizi dnevnega obiska je opazno nihanje glede na čas dneva. Zgodaj zjutraj je obisk najnižji, prva vidnejša kulminacija nastane med deseto in enajsto uro, sledi ponoven izrazit padec med enajsto in dvanajsto uro. Zlasti zanimiva je manj izrazita kulminacija v času kosila med dvanajsto in trinajsto uro, ki ji še enkrat sledi manjši obisk v času po kosilu. Popoldne se obisk povečuje do najvišje vrednosti, ki jo doseže med 15. in 16. uro. Izraziti sta torej dve kulminaciji prihodov v gozd, dopoldanska in popoldanska; nekoliko presenetljiv pa je povečan obisk okrog poldneva.

Med delovnim (četrtkom) in dela prostim dnevom (soboto) so opazne razlike v času obiska. V četrtek (Slika 8) je jutranji obisk nekoliko večji med sedmo in osmo uro, v soboto pa se zakasni na čas med osmo in deveto (Slika 9). Glede na soboto je zlasti izrazit precej večji četrtkov obisk med šestnajsto in sedemnajsto uro, ko ljudje hitijo v gozd po končanem delovnem dnevu. S χ^2 - testom smo zavrnilo ničelno hipotezo, da se frekvenčni porazdelitvi časovne dinamike obiska med preučevanima dnevoma porazdelujeta enako.

Slika 8: Časovna analiza četrtkovega obiska Panovca

Slika 9: Časovna analiza sobotnega obiska Panovca

6.1.5 Pogostnost in dolžina obiskov

Kar 66 anketiranih obišče Panovec vsak dan, 120 pa večkrat na teden. Ti dve skupini zastopa kar 66 % vprašanih, kar kaže na veliko priljubljenost tega gozda med meščani. Vsak teden se v Panovec odpravi 60 obiskovalcev (21 %), 36 pa jih pride nekajkrat letno. En anketiranec na vprašanje ni odgovoril.

Zanimiv je podatek, da so za obisk Panovca bolj priljubljeni delovni dnevi, izmed 276 obiskovalcev jih med tednom prihaja 233 (84 %), ob koncu tedna pa 146 (53 %), od teh samo ob koncu tedna le 43, samo med delovnimi dnevi pa 130.

Med letnimi časi sta najbolj priljubljeni pomlad (243 oz. 88 % odgovorov) in jesen (224 oz. 81 %). Poleti v Panovec zahajajo 204 obiskovalci (74 %), pozimi pa se v gozd odpravi 158 obiskovalcev (57 %). Osem obiskovalcev ni presojalo o priljubljenosti letnih časov.

Obiski so krajše narave – do dve uri se v gozdu zadrži kar 253 obiskovalcev (91 %), od teh 104 (37 %) manj kot uro. Celodnevni obiski za Panovec niso značilni, poldnevni pa le za dva obiskovalca. 24 se jih v gozdu zadrži od dve do štiri ure. Štirje anketiranci na vprašanje o času obiska niso odgovorili.

6.1.6 Dolžina prehojene poti

Glede na dolžino prehojene poti smo obiskovalce razdelili v štiri skupine. Manj kot kilometer prehodi 9 anketirancev, 103 prehodi od enega do pet kilometrov, polovica pa se po gozdu giblje od pet do deset kilometrov (139 obiskovalcev). Razdaljo, daljšo od

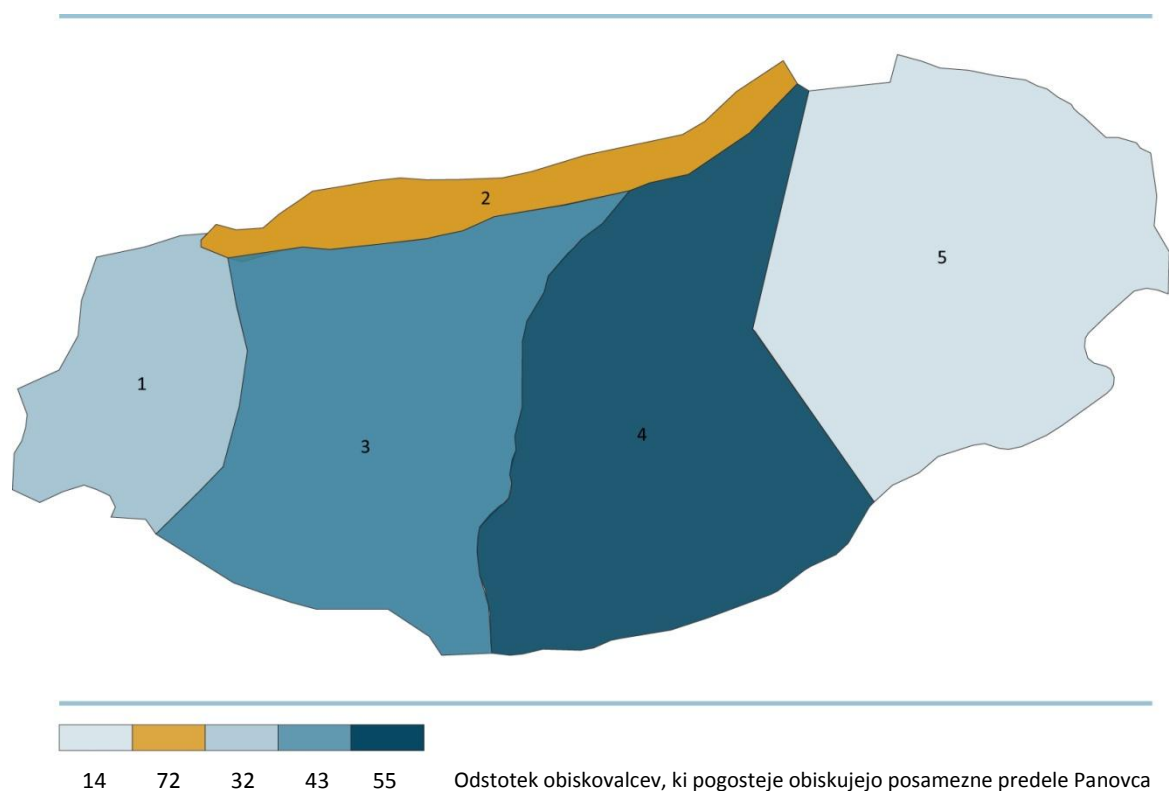
deset kilometrov, opravi 27 obiskovalcev, od teh je kar 21 takšnih, katerih poglavitni namen obiska je tek. 5 obiskovalcev na vprašanje ni odgovorilo.

Preglednica 4: Dolžina gibanja obiskovalcev ob posameznem obisku

Razdalja	Frekvenca	Delež	Kumulativa
0 - 1 km	9	3%	3%
1 - 5 km	103	37%	40%
5 - 10 km	139	50%	90%
nad 10 km	27	10%	100%
Skupaj	278	100%	

6.1.7 Prostorska analiza obiska

Obiskovalci se najraje gibljejo po gozdni cesti strelišče–MIP (predel 2) in njeni okolici, ki ji po priljubljenosti sledi osrednji del Panovca (predela 3 in 4), (Slika 10). Nekoliko manj je priljubljeno širše območje trim steze (predel 1), ki je v občinski lasti. Najmanj obiskovalcev je v t. i. mirni coni v vzhodnem delu Panovca (predel 5).

Slika 10: Prostorska analiza obiska

6.1.8 Namen obiska

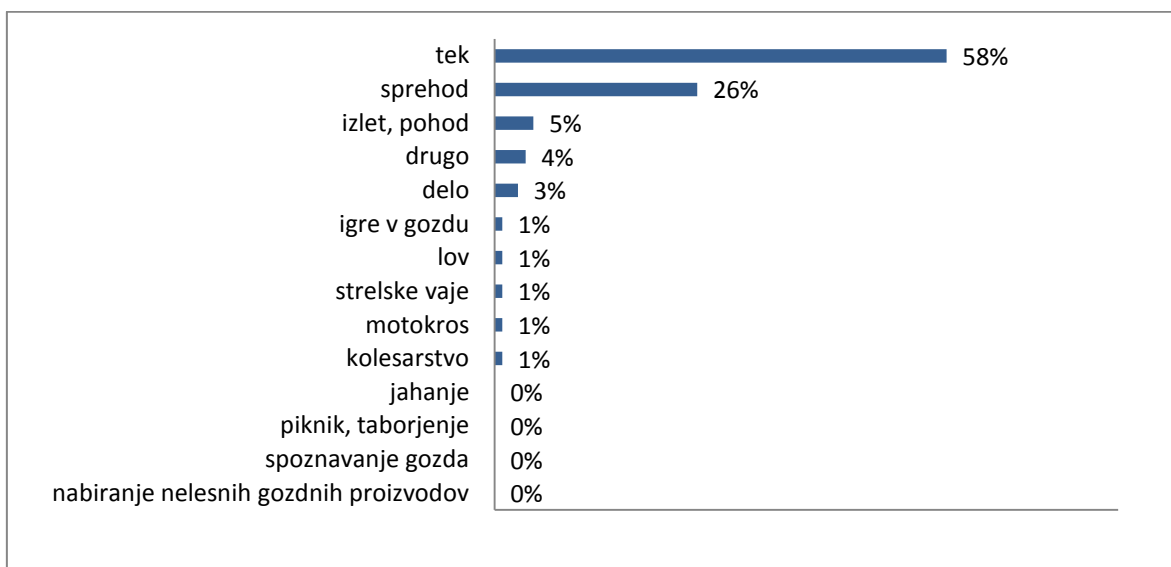
Večina obiskovalcev se v Panovec odpravi zaradi teka, nekoliko manj zaradi sprehoda in precej manj zaradi nabiranja nelesnih gozdnih proizvodov (Preglednica 5). Kolesarjenje je razen po dveh gozdnih cestah prepovedano, zato se tudi na kolesarjenje v Panovec odpravi malo obiskovalcev (33), majhno je tudi število obiskovalcev, ki prihajajo zaradi izleta ali pohoda (29 odgovorov). Vse druge kategorije so precej slabo zastopane. Interesa po motokrosu in jahanju med obiskovalci ni zaznati. Obiskovalci so navedli tudi druge namene obiska (hitra hoja, telovadba, okrasno rastlinje, rekreacija, sprostitvev, učna pot, taborništvo, fotografiranje ...).

Rezultati kažejo, da je tek najpogostejši, sprehod pa drugi najpogostejši namen obiska (Sliki 11 in 12). Omeniti velja precej manjše število pridobljenih odgovorov na podvprašanji o najpogostejšem in drugem najpogostejšem namenu obiskovanja Panovca.

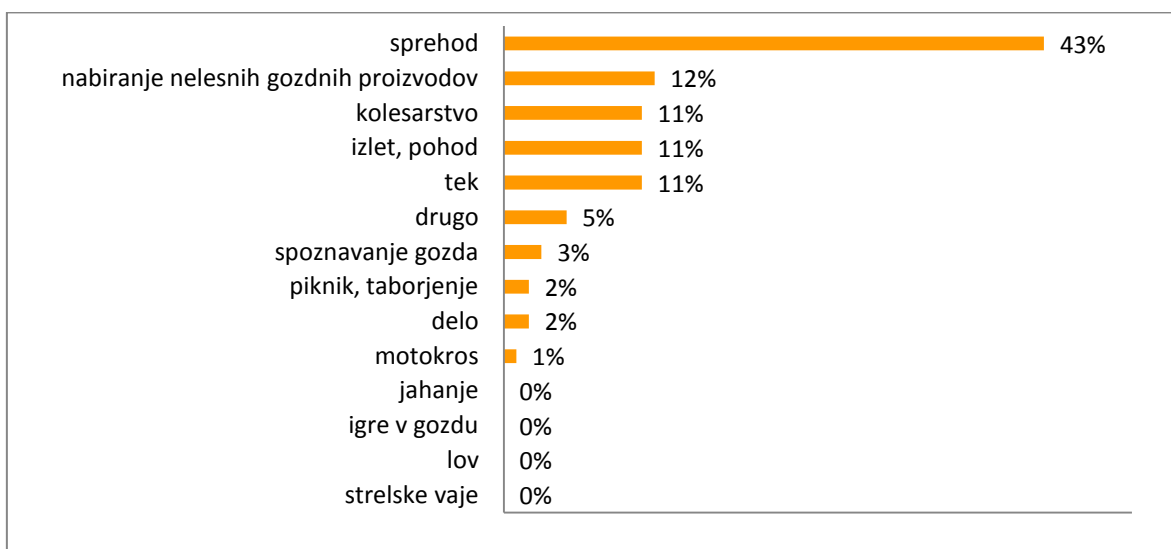
Z rezultati lahko deloma potrdimo prvo hipotezo. Zahteve do gozdov Panovca sicer so številne in raznovrstne, vendar se pomen posameznih vlog gozda znatno razlikuje.

Preglednica 5: Namen obiskovanja Panovca

Namen obiska	Frekvence	Odstotek
tek	183	65%
sprehod	137	49%
nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča ...)	50	18%
kolesarstvo	33	12%
izlet, pohod	29	10%
spoznavanje gozda	12	4%
delo	5	2%
piknik, taborjenje	5	2%
strelske vaje	3	1%
lov	3	1%
igre v gozdu	4	1%
motokros	0	0%
jahanje	0	0%
drugo	20	7%
Število veljavnih odgovorov	281	100%

Slika 11: Prvi najpogostejši namen obiska (N=171)

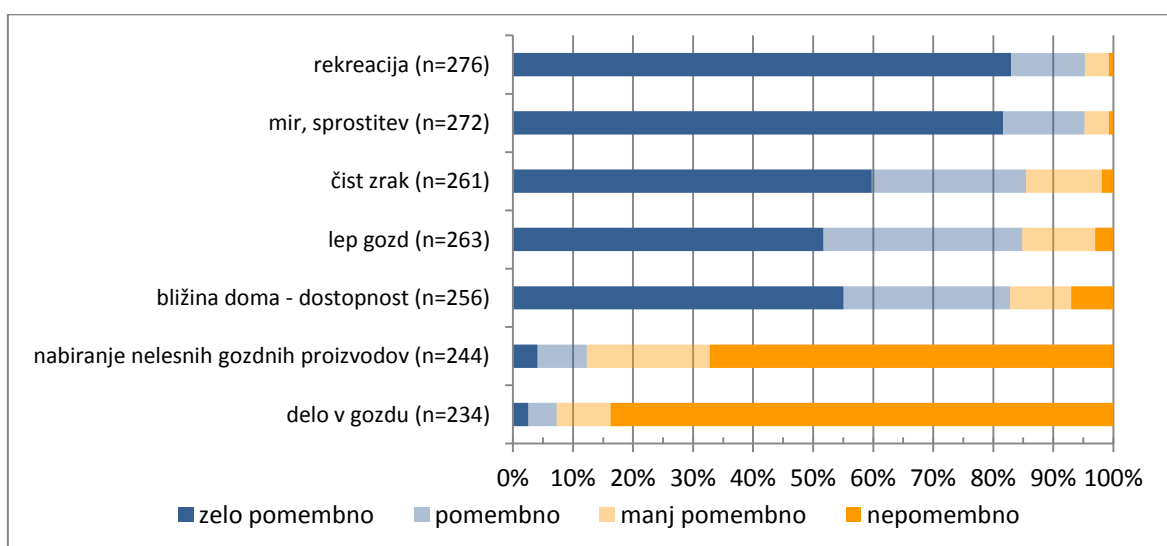
Slika 12: Drugi najpogostejši namen obiska (N=101)

6.1.9 Razlogi za obisk

Najpomembnejša razloga za obisk Panovca sta rekreacija in doživljanje miru in sprostitev (Preglednica 6, Slika 13), precej pomembni razlogi so tudi čist zrak, lepota gozda in bližina doma oz. dostopnost. Nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov in delo v gozdu sta za obiskovalce manj pomembna razloga. Zlasti slednji je zaradi lastništva teh gozdov povsem razumljiv. Druge pomembne razloge za obiskovanje tega gozda (sprehajanje psa, trening, zdravje) so našli le štirje obiskovalci (1 %).

Preglednica 6: Razlogi za obisk preučevanega objekta (N=283)

Razlogi	zelo pomembno	pomembno	manj pomembno	nepomembno	neveljaven odgovor
mir, sprostitev	222	37	11	2	11
čist zrak	156	67	33	5	22
nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov	10	20	50	164	39
bližina doma – dostopnost	141	71	26	18	27
rekreacija	229	34	11	2	7
lep gozd	136	87	32	8	20
delo v gozdu	6	11	21	196	49
drugo	4	0	0	0	279

Slika 13: Vrednotenje razlogov za obisk preučevanega objekta

6.1.10 Moteči dejavniki za obiskovalce

Odgovori obiskovalcev o motečih dejavnikih so raznovrstni in zanimivi (Preglednica 7, Slika 14). Še najbolj moteča se jim zdi prisotnost divjih odlagališč, ki pa jih ob terenskih ogledih in tudi po pogovoru z revirnim gozdarjem v Panovcu nismo evidentirali, zato takšen delež najbrž bolj odraža splošno mnenje občanov.

Med bolj moteče so obiskovalci uvrstili dejavnike, ki jih lahko označimo kot splošno urejenost gozdnega kompleksa (neurejena okolica, zanemarjen gozd in slabo vzdrževane poti). Izpostaviti velja nekoliko večji delež obiskovalcev, ki jih naštetih dejavniki motijo in

zahajajo na območje občinske parcele (neurejena okolica zelo moti ali moti 40 % (n=79), zanemarjen gozd 41 % (n=79), slabo vzdrževane poti pa 42 % (n=78) obiskovalcev). Podobno moteča sta za obiskovalce tudi hrup in prisotnost strelišča oziroma strelske vaje, kjer izstopa podatek o relativno visokem deležu obiskovalcev, ki jih to zelo moti.

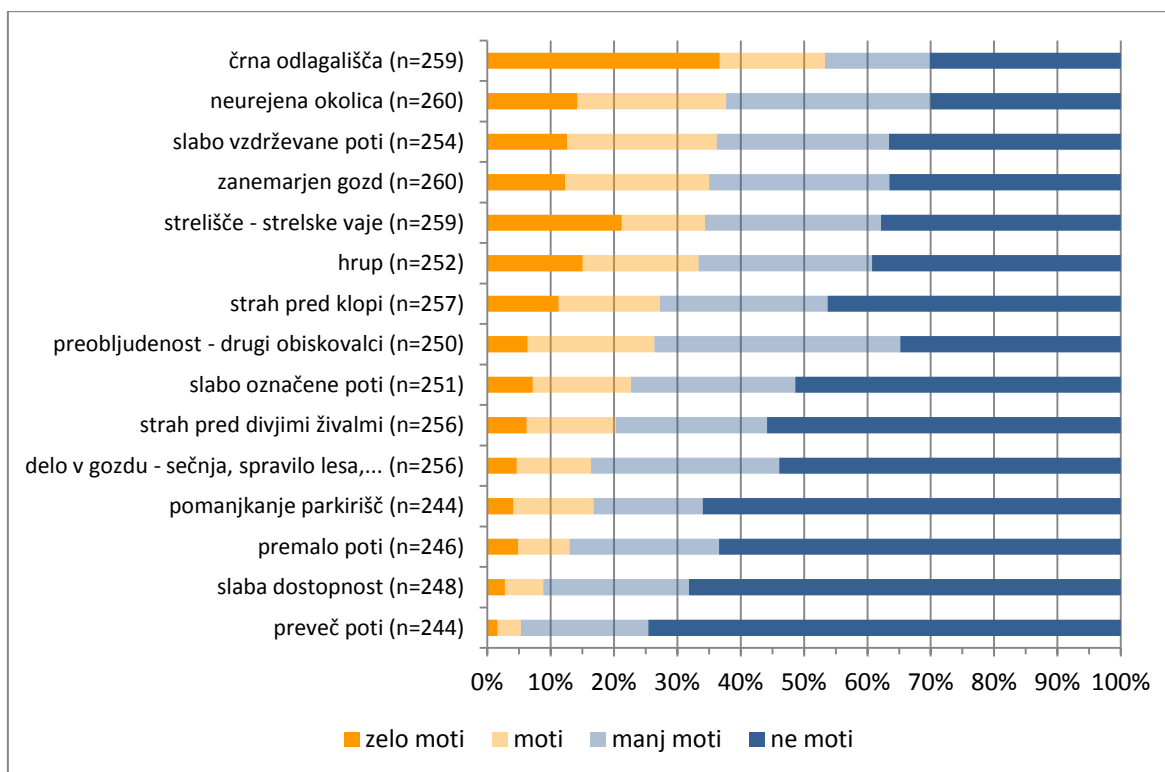
Nekoliko manj moteči dejavniki so preobremenjenost prostora z obiskom oziroma prisotnost drugih obiskovalcev, strah pred klopi in strah pred divjimi živalmi ter slabo označene poti. Nekoliko izstopa večji delež obiskovalcev, ki jih prisotnost drugih obiskovalcev vsaj malo moti.

Med manj moteče oz. nemoteče dejavnike lahko uvrstimo preveliko oz. premajhno število poti, delo v gozdu (sečnja, spravilo), slabo dostopnost Panovca in pomanjkanje parkirišč na vstopnih točkah. Velja izpostaviti podatek, da je ta dejavnik precej bolj moteč za obiskovalce, ki so vstopili na vstopni točki pri sedežu KE Gorica. S χ^2 -testom smo ugotovili značilne razlike v porazdelitvi odgovorov na vprašanje o pomanjkanju parkirišč za obiskovalce, ki vstopajo na različnih vstopnih točkah. Da jih pomanjkanje parkirišč zelo moti ali moti, je pri vstopnih točkah Zadrževalnik in MIP odgovorilo 12 %, na vstopni točki pri KE Gorica pa kar 34 % obiskovalcev. Sklepamo, da je razlika posledica premajhnega parkirnega prostora pri sedežu KE Gorica, ki je pogosto povsem zaseden.

Med ostalimi dejavniki, ki so jih obiskovalci navedli kot moteče, so kolesarji (4 obiskovalci) in psi (3 obiskovalci), poškodovano drevje ter uničene poti ob sečnji in spravilu, štirikolesniki, strah pred ljudmi, brezbrizno obnašanje Italijanov, razmočena pot po dežju, blato, hrup na piknik prostoru, komarji, prodiranje urbanih območij in prevelika dostopnost Panovca z avtomobili (1 obiskovalec).

Preglednica 7: Moteči dejavniki za obiskovalce (N=283)

Dejavniki	zelo moti	moti	manj moti	ne moti	neveljaven odgovor
hrup	38	46	69	99	31
strelišče (strelske vaje)	55	34	72	98	24
preobljudenost (drugi obiskovalci)	16	50	97	87	33
neurejena okolica	37	61	84	78	23
zanemarjen gozd	32	59	74	95	23
črna odlagališča	95	43	43	78	24
delo v gozdu	12	30	76	138	27
strah pred divjimi živalmi	16	36	61	143	27
strah pred klopi	29	41	68	119	26
slaba dostopnost	7	15	57	169	35
pomanjkanje parkirišč	10	31	42	161	39
slabo označene poti	18	39	65	129	32
slabo vzdrževane poti	32	60	69	93	29
preveč poti	4	9	49	182	39
premalo poti	12	20	58	156	37
drugo	18	1	1	1	262

Slika 14: Vrednotenje motečih dejavnikov za obiskovalce

6.1.11 Pomen gozdov Panovca za obiskovalce

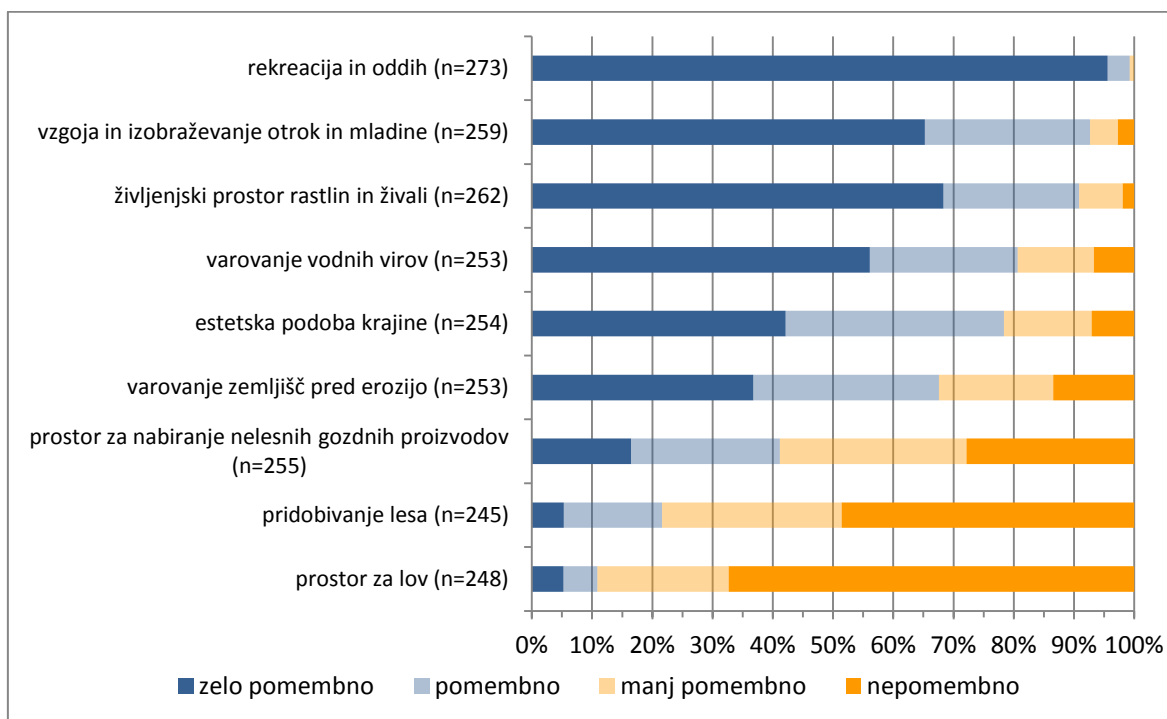
Obiskovalci so vrednotili pomen gozdov Panovca. Že iz nekaterih predstavljenih rezultatov je bilo mogoče sklepati, da je vloga tega gozda za rekreacijo in oddih občanov izrazita, odgovori na vprašanje o pomenu tega območja pa so to potrdili (Preglednica 8, Slika 15). Več kot 99 % obiskovalcev namreč meni, da je ta vloga zelo pomembna ali pomembna, nihče pa je ni opredelil kot nepomembno. Rekreacijski vlogi gozda sledi poučna, ki jo kot pomembno ali zelo pomembno ocenjuje kar 92 % anketiranih. Veliko obiskovalcev se tudi zaveda, da je gozd v svoji osnovi vendarle življenjski prostor rastlin in živali. Kot precej pomembne so opredelili tudi pomen gozda za ohranjanje vodnih virov in estetsko vlogo, nekoliko manjši pomen pa so pripisali varovanju zemljišč pred erozijo ter nabiralniški vlogi.

Vlogi, ki sta najpomembnejši v gospodarskih gozdovih, sta po mnenju obiskovalcev v Panovcu najmanj pomembni. Pridobivanje lesa je nepomembno ali manj pomembno za 79 %, lov pa kar 89 % obiskovalcev.

Z rezultati lahko potrdimo drugo hipotezo, da obiskovalcem predstavlja Panovec predvsem prostor za rekreacijo in oddih.

Preglednica 8: Pomen gozdov Panovca (N=283)

Pomen gozdov	zelo pomembno	pomembno	manj pomembno	nepomembno	neveljaven odgovor
rekreacija in oddih	261	10	2	0	10
pridobivanje lesa	13	40	73	119	38
estetska podoba krajine	107	92	37	18	29
življenjski prostor rastlin in živali	179	59	19	5	21
prostor za nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov	42	63	79	71	28
prostor za lov	13	14	54	167	35
varovanje zemljišč pred erozijo	93	78	48	34	30
vzgoja in izobraževanje otrok in mladine	169	71	12	7	24
varovanje vodnih virov	142	62	32	17	30
drugo	1	0	0	0	282

Slika 15: Vrednotenje pomena gozdov Panovca

6.1.12 Mnenje obiskovalcev o ogroženosti gozdov Panovca

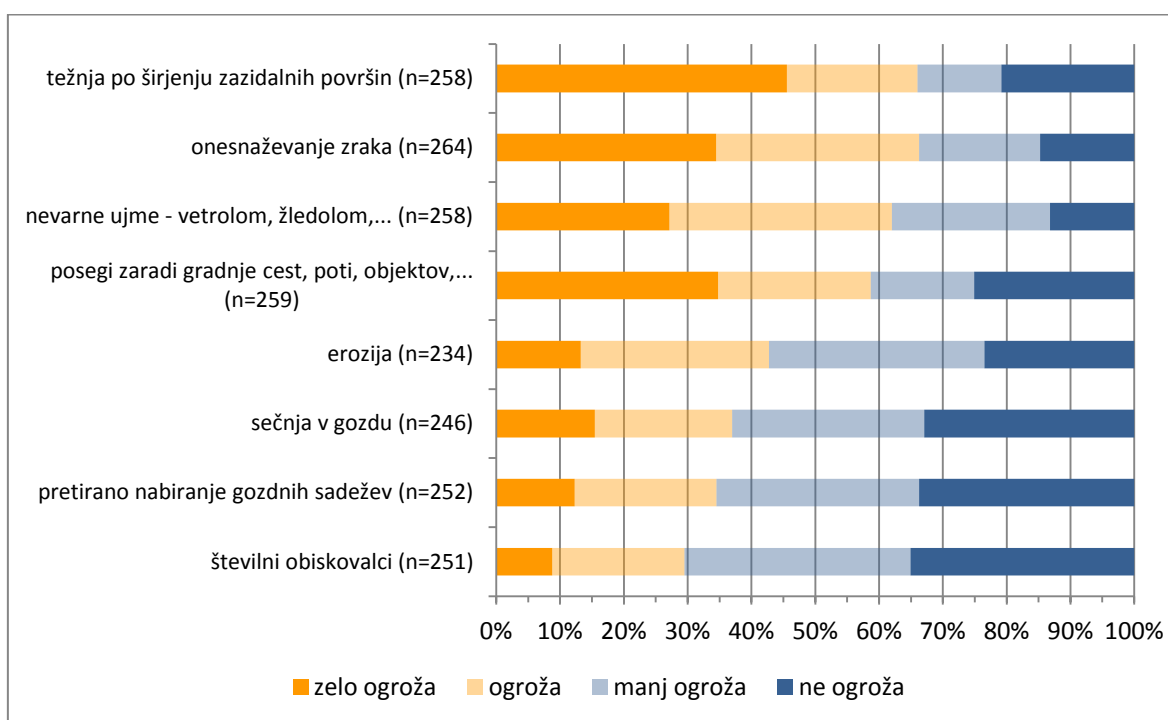
Najbolj ogrožajoče se obiskovalcem zdi širjenje zazidalnih površin (Preglednica 9, Slika 16). Ti odgovori kažejo na nepoznavanje novega odloka o mestnem gozdu Panovec, po katerem je kakršnokoli širjenje zazidalnih površin v tem gozdu nedopustno; lahko pa je tudi odraz nezaupanja v prostorsko načrtovanje.

Podobno ogrožajoč za Panovec je po mnenju obiskovalcev onesnažen zrak. Prebivalci Nove Gorice se še zelo dobro spomnijo danes propadle tovarne ivernih plošč Meblo, ki je zrak v mestu in njegovi okolici močno onesnaževala, danes pa je stopnja onesnaženosti precej nižja. Med bolj ogrožajoče so uvrstili tudi nevarne ujme, kot so vetrolom ali žledolom, in posege zaradi gradnje cest, poti in objektov.

Še najmanj ogrožajoči pri ohranjanju Panovca so za obiskovalce erozija, sečnja v gozdu, pretirano nabiranje gozdnih sadežev in preštevilni obiskovalci. Nekatere ostale ogrožajoče dejavnike, ki so jih našli, lahko označimo kot nekulturno obnašanje obiskovalcev (neustrezna oziroma vandalska raba gozda in uporaba infrastrukturnih objektov, preglasno druženje na piknikih in puščanje smeti v gozdu), po mnenju enega obiskovalca pa je za Panovec ogrožajoča odsotnost gospodarjenja z gozdom.

Preglednica 9: Dejavniki, ki ogrožajo gozdove Panovca (N=283)

Dejavniki	zelo ogroža	ogroža	manj ogroža	ne ogroža	neveljaven odgovor
sečnja v gozdu	38	53	74	81	37
nevarne ujme (vetrolom, žledolom ...)	70	90	64	34	25
posegi zaradi gradnje cest, poti, objektov ...	90	62	42	65	24
težnja po širjenju zazidalnih površin	118	53	34	54	24
pretirano nabiranje gozdnih sadežev	31	56	80	85	31
onesnaževanje zraka	91	84	50	39	19
številni obiskovalci	22	52	89	88	32
erozija	31	69	79	55	49
drugo	6	0	0	0	277

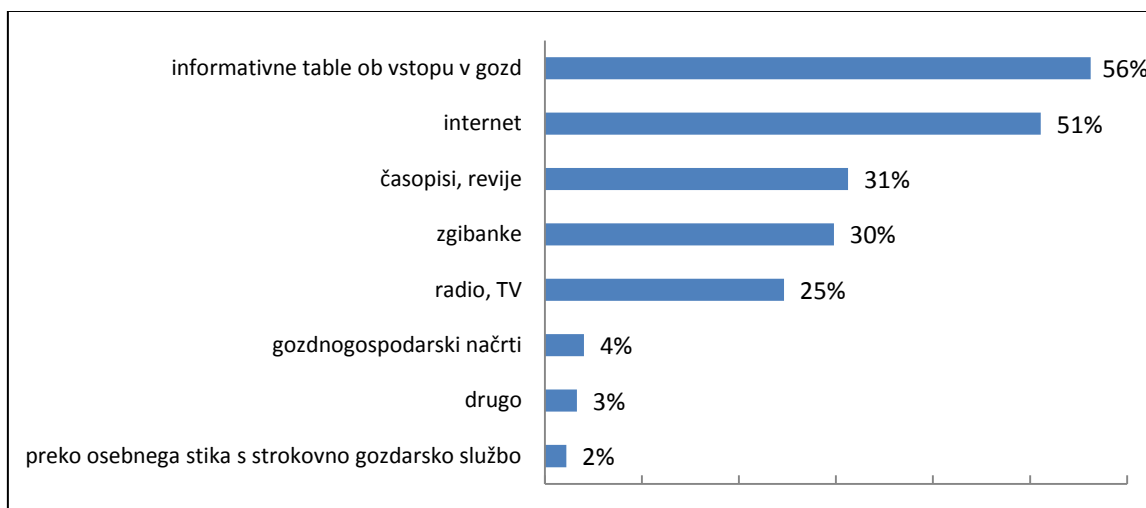
Slika 16: Vrednotenje dejavnikov, ki ogrožajo gozdove Panovca

6.1.13 Mnenje obiskovalcev o upravljanju in gospodarjenju

V zadnjem sklopu anketnega vprašalnika smo obiskovalce povprašali o njihovih pogledih na gospodarjenje z gozdovi in gozdnim prostorom Panovca. Kar 256 obiskovalcev (92 %) se strinja, da je potrebno Panovec obravnavati kot gozdni prostor in z njim temu ustrezno gospodariti. Le 21 anketirancev (8 %) si želi, da bi bil Panovec urejen bolj po zgledu mestnih parkov.

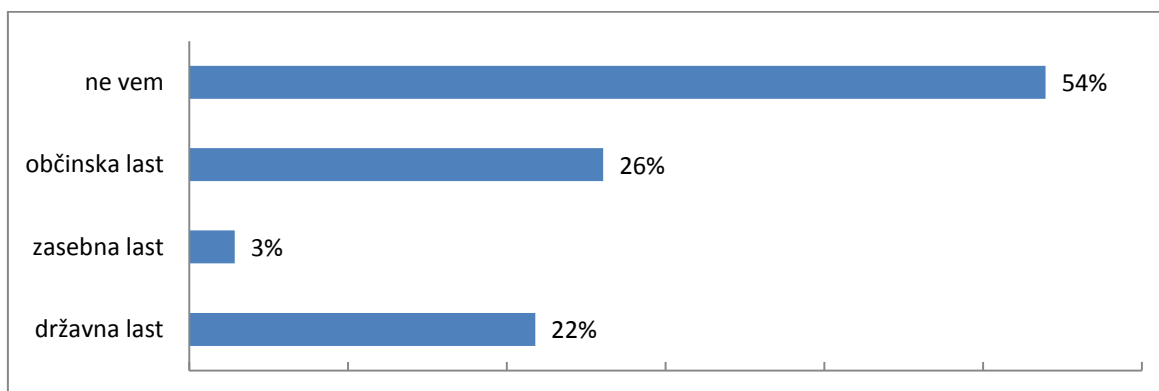
Samo 87 vprašanih ve, da se tudi za te gozdove izdelujejo gozdnogospodarski načrti, ki zagotavljajo večnamensko gospodarjenje z gozdovi, takšnih, ki tega ne vedo, pa je 190.

O preučevanem objektu so tudi slabo informirani. Kar 211 (76 %) jih meni, da bi morali o Panovcu dobiti več informacij glede vizije, načrtov, gospodarjenja in ukrepov. Te bi si večina želela dobiti preko informativne table ob vstopu v gozd (153 obiskovalcev) in preko interneta (139), (Slika 17). Preko medijev (radio, TV, časopisi, revije) bi si želela informacije dobiti manj kot tretjina obiskovalcev, gozdnogospodarski načrti (11) ali osebni stik s strokovno gozdarsko službo (6) pa očitno nista primerni obliki informiranja. Pri podajanju informacij bi glavna oblika morala biti informativna tabla ob vstopu v gozd (35 % od 193 veljavnih odgovorov) ali internet (27 % od veljavnih odgovorov). Podobno menijo tudi o drugi najpogostejši obliki informiranja; informativno tablo je izbralo 27 % obiskovalcev, internet pa 26 % od 153 veljavnih odgovorov.

Slika 17: Predlagane oblike podajanja informacij (n=272)

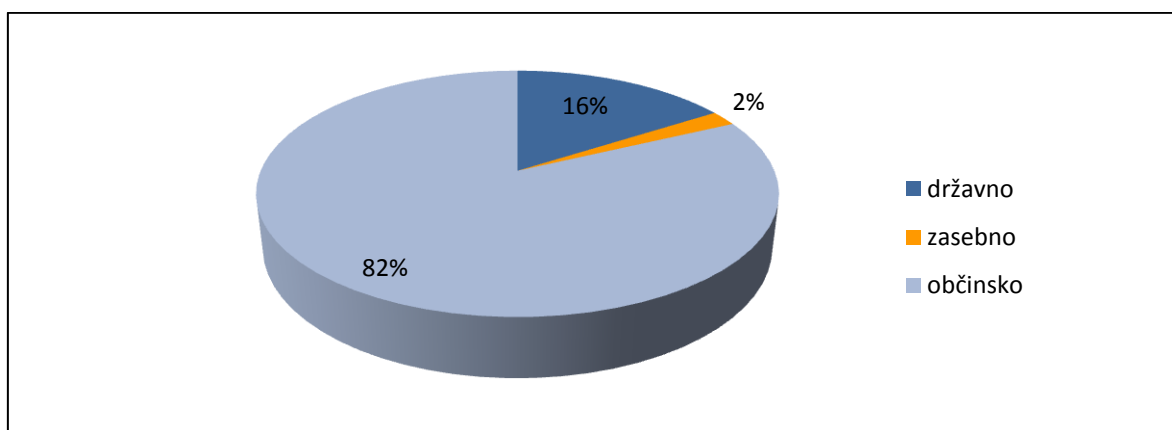
Obiskovalci ne poznajo lastništva gozdov (Slika 18); 151 jih je odgovorilo, da ne ve, kdo je lastnik gozdov Panovca. Da so to zasebniki, jih meni 8, da je lastnik občina, pa 73. Slednji se ne motijo, ker je občina lastnik manjšega dela preučevanega objekta. Vsekakor pa le 61 obiskovalcev ve, da so gozdovi Panovca pretežno v državni lasti.

Slika 18: Poznavanje lastništva (n=280)

Glede prihodnje lastniške strukture kar 219 obiskovalcev meni, da bi morali ti gozdovi biti v občinski lasti (Slika 19). Med razlogi za takšno izbiro je pisana množica odgovorov. Med njimi prevladuje mnenje, da naj bi občina imela največji interes za gospodarno in skrbno upravljanje, ker se zaveda pomena preučevanega objekta za lokalno skupnost in zadovoljevanje potreb občanov, ki so njegovi najpogostejši uporabniki. Med razlogi so omenjeni tudi boljši in lažji nadzor, zagotavljanje potrebnih sredstev za gospodarjenje, ustrezno varovanje in ohranjanje tega prostora ter lažje sodelovanje deležnikov pri njegovem upravljanju.

Le 42 obiskovalcev meni, naj gozdovi Panovca ostanejo v državni lasti. Med njihovimi razlogi za takšno izbiro izstopata predvsem dva: 1) država je boljši gospodar, ker njeno gospodarjenje temelji na trdnih strokovnih osnovah, 2) ohranjanje narave pa je na državni ravni eden izmed pglavitnih ciljev večnamenskega gospodarjenja z gozdovi.

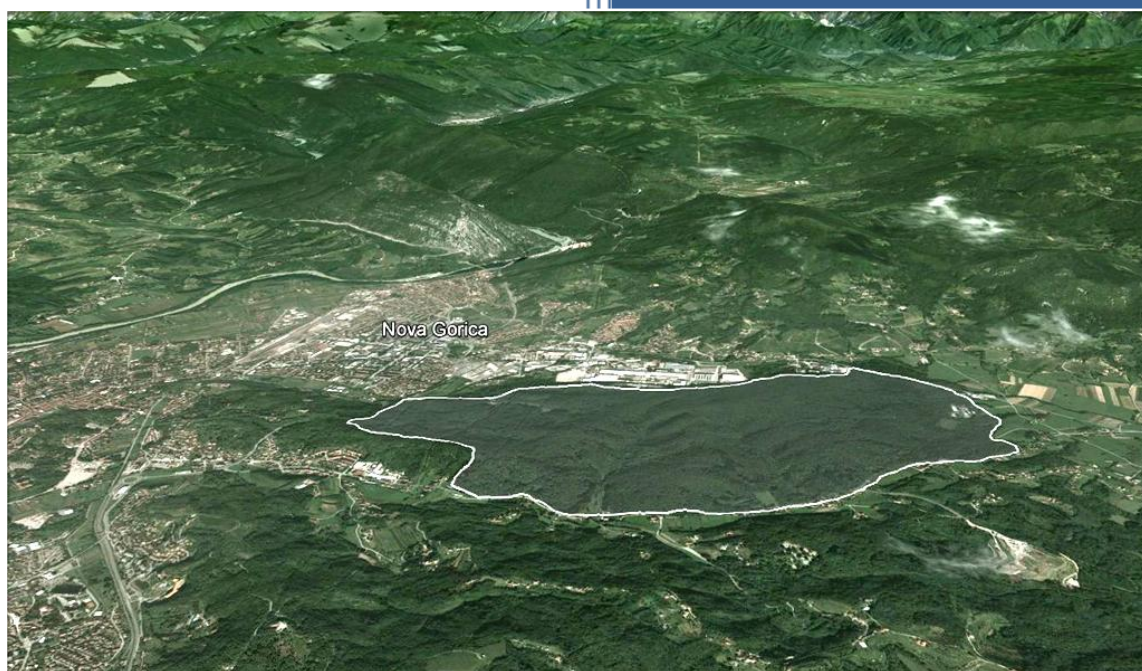

Slika 19: Mnenje o najprimernejšem lastništvu (n=267)

6.2 PREDLOG UPRAVLJAVSKEGA NAČRTA ZA GOZDNI PROSTOR PANOVEC

Panovec

Predlog upravljaljskega načrta za gozdni prostor Panovec

Avtor: Svit Trkman

Mentor: dr. Andrej Bončina

Oddelek za gozdarstvo in obnovljive
gozdne vire, Biotehniška fakulteta,
Univerza v Ljubljani

Nova Gorica, 2013

VSEBINA

A) POVZETEK	3
B) NAMEMBNOST GOZDNEGA PROSTORA PANOVEC.....	4
1 PREDLOG VIZIJE	4
2 GOZDNOGOSPODARSKI CILJI IN NAMEMBNOST GOZDNEGA PROSTORA	4
C) ANALIZA STANJA	7
1 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PANOVCA.....	7
2 PRAVNE IN STROKOVNE PODLAGE	10
3 POMEMBNI OBJEKTI IN OBMOČJA ZA OHRANJANJE NARAVE IN OKOLJA.....	13
4 UPORABNIKI	15
5 PROBLEMI.....	17
D) UPRAVLJAVSKA OBMOČJA IN CILJI	20
1 PROSTORSKA RABA – UPRAVLJAVSKA OBMOČJA.....	20
2 GOZDNOGOJITVENI CILJI.....	22
3 ORGANIZACIJSKO-UPRAVLJAVSKI CILJI	22
4 INFRASTRUKTURNI CILJI	22
E) SMERNICE IN UKREPI ZA GOSPODARJENJE	23
1 GOZDNOGOJITVENI UKREPI	23
2 SEČNO-SPRAVILNI UKREPI.....	23
3 LOVNOGOSPODARSKI UKREPI.....	24
4 INFRASTRUKTURNI IN DRUGI UKREPI	24
F) ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA.....	25
1 UPRAVLJAVCI PANOVCA.....	25
2 LASTNIŠTVO.....	26
3 FINANCIRANJE	28
4 DELEŽNIKI PRI UPRAVLJANJU PANOVCA.....	28

G) PROJEKTI.....	30
1 MESTNI PARK PANOVEC.....	30
2 REKREACIJSKO-SPROSTITVENO OBMOČJE	33
3 GOZDNI UČNI PROSTOR	35
4 GOZDNI REZERVAT PANOVEC	37
5 LOKOSTRELSKO STRELIŠČE	38
6 VSTOPNE TOČKE	39
7 KOLESARSKA POT	40
H) ZAKLJUČEK IN PREDLOGI	41

A) POVZETEK

Predmet obravnave predloga načrta je gozd Panovec pri Novi Gorici, ki je z odlokom opredeljen kot gozd s posebnim namenom. V načrtu so predlagane rešitve za rabo, gospodarjenje in upravljanje s temi gozdovi.

V uvodnem delu načrta je predstavljena namembnost gozdnega prostora Panovec. Opisane so poglobitve značilnosti gozdov Panovca, obravnavani pravni in strokovni predpisi ter podlage, ki opredeljujejo rabo, varovanje in upravljanje teh gozdov, ter definirani uporabniki prostora. V načrtu je podan pregled problemov pri gospodarjenju ter predstavljen prostorski prikaz predelov obiskanosti in območij nesoglasij pri rabi prostora. Določena so tri upravljavna območja ter s smernicami in ukrepi za gospodarjenje predlagan režim gospodarjenja v vsakem izmed njih. V zaključnem delu načrta so predlogi organizacije upravljanja in projekti za uresničevanje ciljev upravljanja z mestnimi gozdovi¹.

¹ Podlage za izdelavo kart so pridobljene na Zavodu za gozdove Slovenije (odseki, gozdne prometnice) in na Geodetski upravi Republike Slovenije (kataster). Naslovna slika je izdelana v programu Google Earth.

B) NAMEMBNOST GOZDNEGA PROSTORA PANOVEC

1 PREDLOG VIZIJE

Panovec postane prepoznaven zaščitni znak mesta Nova Gorica. Urejen pravni status, lastniške razmere in varstveni režim so v primerjavi z drugimi slovenskimi mesti strateške prednosti Nove Gorice, na katerih se lahko gradita status in ugled mesta. Panovec z zanimivim zgodovinskim ozadjem, veliko biodiverzitet, ustrezno prostorsko rabo, zgledno rekreacijsko infrastrukturo in izobraževalnimi aktivnostmi postane pomemben sestavni del turistične ponudbe Nove Gorice in Gorice. Mestni park Panovec postane prostor druženja in oddiha ter priljubljeno stičišče lokalnega prebivalstva, Gozdni park Panovec pa vzorčni primer urejene rekreacijske rabe v gozdnem prostoru. Panovec kot gozdni učni prostor obiskovalcem ponuja znanja s področja narave, gozda in gozdarstva ter krepi pozitiven odnos človeka do narave. Med lokalnim prebivalstvom in pri lokalni oblasti se poveča prepoznavnost Panovca kot enega ključnih elementov mestne infrastrukture, v katero velja vlagati čas, posluh, energijo, znanje in finančna sredstva.

2 GOZDNOGOSPODARSKI CILJI IN NAMEMBNOST GOZDNEGA PROSTORA

V Panovcu so izrazito pomembne okoljske in socialne vloge oziroma funkcije gozda². Vrste in pomen vlog v gozdnem prostoru določajo temeljne cilje gospodarjenja z gozdovi in gozdnim prostorom, ki jih uresničujemo z operativnimi cilji in ukrepi.

Panovec ima kot zaplata gozda sredi urbane krajine z visoko stopnjo poseljenosti izrazit socialni pomen. Zaradi bližine mesta in obstoječe infrastrukture so socialne vloge pomembnejše v zahodnem delu Panovca.

Okoljski pomen gozda je v primerjavi z njegovim socialnim pomenom relativno manjši in ni opazno različen v različnih delih Panovca. Okoljski učinki pomembno vplivajo na ohranjanje kakovosti širšega prostora. V Panovcu so zaradi blagih naklonov pogojeni predvsem s stalno pokrovnostjo tal z gozdno vegetacijo ter s stabilnim, sonaravnim in večnamenskim gozdom.

Relativno najmanj pomemben je proizvodni pomen gozda. Zaradi manjše obiskanosti in manjših naklonov je proizvodni pomen gozda relativno pomembnejši v vzhodnem delu Panovca. V tem delu so zato pomembni ekonomski cilji gospodarjenja z gozdovi.

Glede na obiskanost Panovca (Preglednica 2), rezultate ankete obiskovalcev (Slika 1) in strokovne podlage smo opredelili namembnost tega gozdnega prostora (Preglednica 1).

² V Sloveniji se uporabljata oba izraza, v nadaljevanju bomo zaradi enotnosti poimenovanja uporabljali prvega.

Preglednica 1: Namembnost gozdnega prostora Panovec

Skupina	Vloga	Rang pomembnosti
Proizvodne	Lesnoproizvodna	6
	Lovnogospodarska	12
Socialne	Rekreacijska	1
	Poučna	2
	Estetska	4
	Turistična	5
	Raziskovalna	7
	Higiensko-zdravstvena	8
	Biotska	3
Okoljske	Klimatska	10
	Varovalna	10
	Hidrološka	10

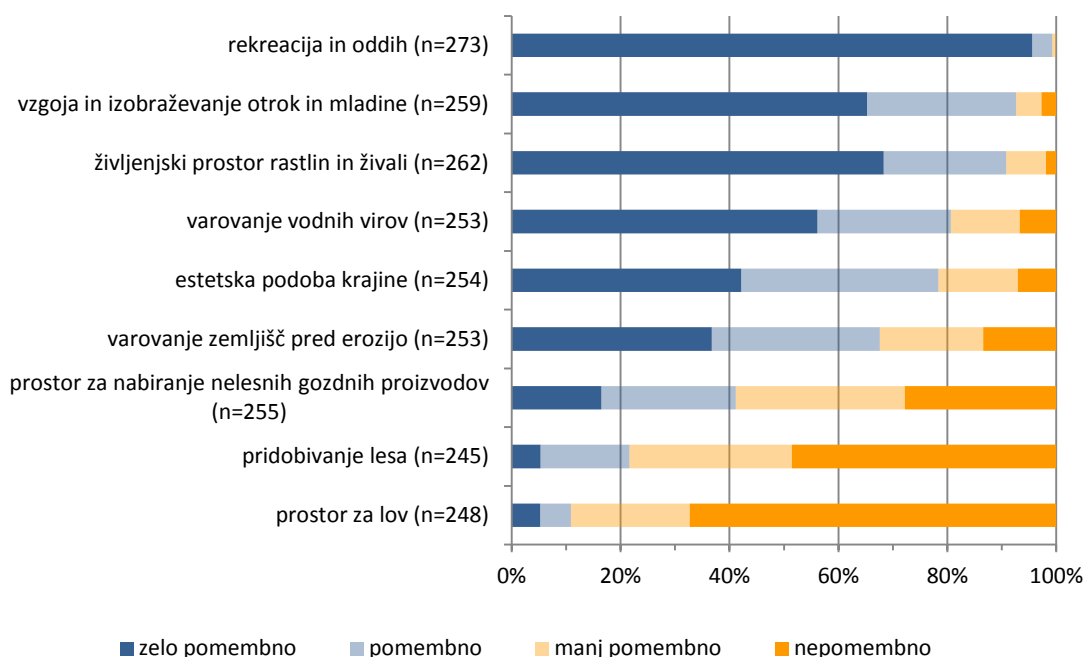
V Panovcu sta najpomembnejši rekreacijska in poučna vloga (Preglednica 1, Slika 1); z ustreznimi ukrepi (za podrobnosti glej poglavje G) zagotavljamo rekreacijsko vlogo predvsem v zahodnem delu Panovca, poučno pa zlasti na območju gozdne učne poti. V zahodnem delu Panovca se z ukrepi (poglavje E) zagotavlja tudi estetska vloga gozda.

Biotska vloga gozda je pomembna zaradi naravnih danosti Panovca – velike pestrosti rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov; izjemna biotska raznovrstnost gozdov pa pomeni tudi ugodne razmere za zagotavljanje večine socialnih vlog. Biotsko vlogo zagotavljamo z regulacijo obiska v smislu usmerjenosti obiskovalcev in nadzora ustreznih oblik rekreacije (pomembno predvsem v vzhodnem delu Panovca), in z ustreznim gospodarjenjem z gozdovi, predvsem pospeševanjem vseh naravnih drevesnih vrst, ne le ekonomsko najbolj zanimivih, ter ustreznimi in pravočasnimi negovalnimi ukrepi.

Zaradi visoke produkcijske sposobnosti rastišč ter možnosti vzgoje kakovostnega lesa je zlasti v manj obiskanem vzhodnem delu poleg biotske vloge pomembna tudi lesnoproizvodna vloga. Cilja nista konkurenčna; zagotavljamo ju s sonaravnim gojenjem gozdov, sredstva od prodanih gozdnih lesnih sortimentov je smiselno nameniti za zagotavljanje socialnih in okoljskih vlog.

Pomen lovnogospodarskih dejavnosti v Panovcu je zelo omejen. Zaradi potencialnih nesoglasij z rekreacijsko rabo je treba lovne dejavnosti omejiti v zahodnem delu Panovca, v vzhodnem delu Panovca so lahko dopustne. Raziskovalni pomen Panovca je bil v preteklosti znaten (gozdni rezervat, raziskovalne ploskve, nasadi tujerodnih vrst); v prihodnosti ga želimo povečati.

V Panovcu so pomembne tudi nekatere druge vloge, zaradi katerih ni potrebno znatno prilagajati gospodarjenja z gozdovi, vendar se jih upošteva pri odločanju o rabi širšega prostora. Zaradi bližine Nove Gorice in Gorice so pomembni klimatski učinki gozdov Panovca, kot sta varovanje pred onesnaženjem zraka in blagodejni učinek na klimo; tudi s temi učinki je povezano veliko število obiskovalcev, ki izhajajo pretežno iz mestnega okolja in poudarjajo pomen higiensko-zdravstvene vloge. Tudi pomen drugih okoljskih vlog, posebno varovalne in hidrološke, je zaradi vpliva olistanja na erozivnost padavin v gozdu ter uravnavanja odtoka znaten. Zaradi teh vlog posebne omejitve gospodarjenja niso potrebne, so pa na tem območju prepovedani kakršni koli posegi v gozdni prostor v smislu spremembe rabe prostora.

Slika 1: Ocene obiskovalcev o pomenu posameznih vlog gozda

C) ANALIZA STANJA

1 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI PANOVC

1.1 Organizacijske značilnosti

Gozdnogospodarsko območje: Tolmin

Gozdnogospodarska enota: Gorica

Revir: Goriška Brda

Površina: 374,3 ha

Lastnik:

Upravljavec: Zavod za gozdove Slovenije (ZGS)

Izvajalec del: v državnih gozdovih koncesionar (trenutno Soško gozdno gospodarstvo Tolmin), v občinskih gozdovih lahko tudi drugi pogodbeni izvajalec.

1.2 Rastiščne razmere

Podnebne značilnosti:

- povprečna letna temperatura: 12–14 °C,
- dolžina vegetacijske dobe: 200–220 dni,
- število dni z max. dnevno temperaturo nad 25 °C: 80–100,
- število dni z max. dnevno temperaturo nad 30 °C: 20–30,
- letne padavine: 1400–1600 mm.

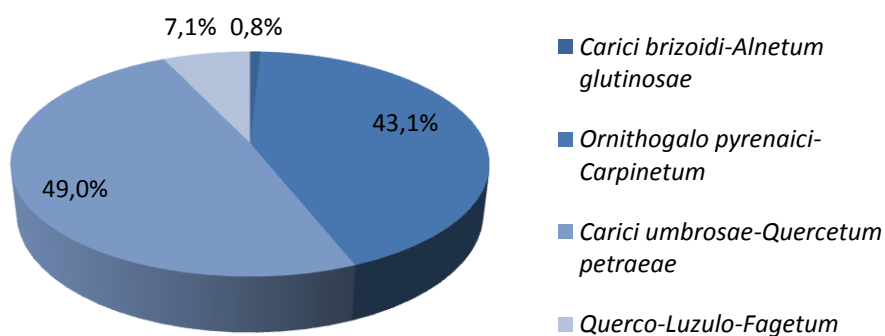
Tla:

- rjava pokarbonatna tla,
- rjava tla,
- rjava opodzoljena tla,
- podzol,
- koluvialna tla,
- psevdooglejena flišna rjava tla.

Matična podlaga:

- eocenski fliš s plastmi laporja, skrilaste gline in peščenjakov.

Gozdne združbe (povzeto po GGN 2007; 68):

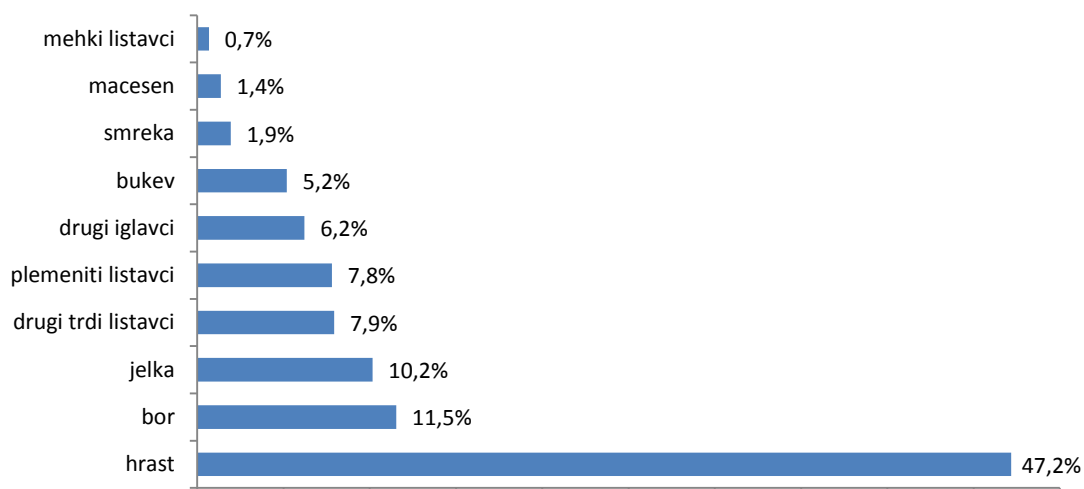

1.3 Gozdni sestoji

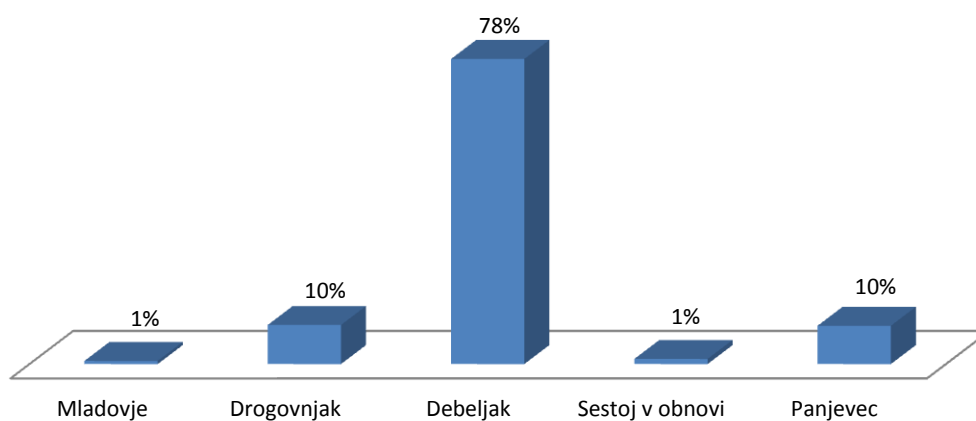
Prevladujoči sestojni tipi:

- mešani sestoji listavcev,
- starejši sestoji iglavcev,
- mlajši sestoji iglavcev,
- robinijevi panjevci.

Sestava lesne zaloge po skupinah drevesnih vrst (povzeto po GGN 2007; 69):

Delež razvojnih faz (povzeto po GGN 2007; 71):

1.4 Mejniki v zgodovinskem razvoju gozdov

V zgodovinskem razvoju gozdov Panovca je potrebno izpostaviti naslednje mejnike:

- do začetka 17. stoletja: gozdovi, pomembni za oskrbo z drvmi in nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov,
- od začetka 17. do konca 19. stoletja: hrastovje v Panovcu je rezervirano za potrebe avstrijske mornarice, podložnikom je sečnja prepovedana,
- 1879–1914: načrtno gospodarjenje na osnovi avstrijskih gozdnogospodarskih načrtov,
- 1914–1917: hudo opustošenje gozdov zaradi 1. svetovne vojne,
- 1921–1939: sistematična obnova gozdov, načrtno gospodarjenje z gozdovi na osnovi italijanskih gozdnogospodarskih načrtov, pospešeno vnašanje tujerodnih drevesnih vrst,
- 1939–1947: opustošeni in zanemarjeni gozdovi med 2. svetovno vojno in v času zavezniške vojaške uprave,
- 1947–1976: posamične pobude in postopno urejanje gospodarjenja in upravljanja s Panovcem, posekani kostanjevi sestoji zaradi kostanjevega raka (*Cryphonectria parasitica*),
- od 1976 dalje: načrtno gospodarjenje, večji pomen socialnih in okoljskih vlog gozda, urejanje pravnega statusa.

2 PRAVNE IN STROKOVNE PODLAGE

2.1 Gozdnogospodarski načrt GGE Gorica za obdobje 2007–2016

Podlaga za gospodarjenje z gozdovi na Slovenskem so gozdnogospodarski načrti, ki se izdelujejo za obdobje desetih let. Gozdnogospodarski načrti območij so okvir za izdelavo gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, ti pa za izvedbene gozdnogojitvene načrte. V gozdnogojitvenih načrtih so opredeljeni gojitveni cilji, smernice in ukrepi za gospodarjenje ter tehnološki ukrepi, potrebni za izvedbo sečnje in spravila. V gozdnogospodarskem načrtu GGE Gorica za obdobje 2007–2016 je gozd Panovec izločen kot samostojni rastiščnogojitveni razred, v okviru načrta so predstavljeni stanje gozdov in značilnosti razvoja gozdov. Na kratko so predstavljene pomembne vloge gozdov, v sklepnem delu načrta pa določeni gozdnogojitveni cilji in usmeritve ter predvideni ukrepi za doseg teh ciljev (posek, gojitvena in varstvena dela).

Veljavni Gozdnogospodarski načrt GGE Gorica je dostopen na sedežu KE Gorica ZGS, Vipavska cesta 57, 5000 Nova Gorica, vsak delavnik med 7.00 in 15.00, in na spletni strani ZGS (www.zgs.gov.si).

2.2 Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica

Leta 1985 je Skupščina občine Nova Gorica sprejela Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica z namenom zagotovitve trajne ohranitve in posebnega družbenega varstva kulturnih in naravnih vrednot. V 9. členu tega odloka je kot naravna znamenitost pod točko 13 razglašen tudi gozd Panovec. V 10. členu so omenjene Strokovne osnove za razglasitev nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica, ki so sestavni del odloka in v katerih so natančne oznake naravnih znamenitosti, navedbe imetnikov pravice upravljanja, lastnosti, ki utemeljujejo razglasitev, režim varstva, posamezne omejitve in prepovedi ter razvojne usmeritve. Strokovne osnove za Panovec obsegajo eno stran tega dokumenta.

11. člen odloka določa Skupščino občine kot organ, ki mora preprečevati posege, s katerimi bi se utegnulo spremeniti v tem odloku opredeljeno lastnost naravne znamenitosti.

Navedeni odlok in njegov sestavni del Strokovne osnove sta dostopna v času uradnih ur na Krajevni enoti Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), Delpinova 16, 5000 Nova Gorica.

2.3 Odlok o mestnem gozdu Panovec

Leta 2009 je Mestni svet MONG sprejel Odlok o mestnem gozdu Panovec, s katerim ga je razglasil za gozd s posebnim namenom. V drugem odstavku 1. člena je zapisano, da je namen odloka zagotoviti varovanje in ohranjanje Panovca, ureditev upravljanja in usklajene rabe ter gospodarjenja z njim. Odlok v nadaljevanju določa območje razglasitve, opredeli poudarjene funkcije gozda, prednostna območja za posamezne dejavnosti, način in omejitve pri gospodarjenju in izvajanju del v gozdu, poseganje v gozd, načrtovanje in upravljanje infrastrukturnih objektov, način rabe gozda in gozdnih prometnic, prepovedane dejavnosti, določa kazni in izvajanje nadzora ter način financiranja stroškov prilagojenega gospodarjenja z gozdom.

Leta 2011 je Mestni svet MONG sprejel Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o mestnem gozdu Panovec, v katerem je z novimi člani dopolnjena Komisija, ki obravnava in zavzema stališča do nastalih konfliktov v Panovcu in do izkazanih potreb po dodatnih delih ter predlaga ukrepe županu Mestne občine Nova Gorica. Še pomembnejša je sprememba, da ta odlok ponovno dovoljuje lov in postavljanje prež na celotnem območju Panovca.

Odlok o mestnem gozdu Panovec in Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o mestnem gozdu Panovec sta objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije:

- Odlok o mestnem gozdu Panovec; Uradni list RS, št. 58/2009 z dne 27. 7. 2009,
- Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o mestnem gozdu Panovec; Uradni list RS, št. 3/2011 z dne 3. 5. 2011.

2.4 Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica

Leta 2012 je Mestni svet MONG sprejel Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica. V njem je v več členih omenjen tudi gozd Panovec:

- 16. člen: **usmeritve za urbanistično in arhitekturno oblikovanje naselij** – magistrala naj se navezuje na zelene komponente mesta in se v južnem delu nadaljuje v gozdni park Panovec,
- 17. člen: **zasnova prometne infrastrukture** – omrežje kolesarskih poti bo temeljilo tudi na novi kolesarski poti v smeri zahod–vzhod ob potoku Koren in naprej po parkovni poti vzdolž Panovca do Ajševice in Lijaka,
- 21. člen: **splošne usmeritve za razvoj v krajini** – poseben odnos se nameni zelenemu obroču hribov okoli mesta, kamor sodi tudi Panovec,
- 24. člen: **usmeritve za razvoj gozdarstva** – omenjeni so rezervat v Panovcu ter gozdovi s posebnim namenom, kamor je uvrščen tudi Panovec kot območje, izjemno pomembno za rekreacijsko rabo in ohranjanje biotske pestrosti,
- 27. člen: **usmeritve za razvoj turizma in rekreacije v naravnem okolju** – v Panovcu naj se razvijajo športne in rekreacijske dejavnosti, ki se v povezavi z drugimi območji (Lijaško polje, Soča, Vogršček) razvijejo v glavno rekreacijsko cono širšega mestnega območja kot dodatna ponudba zabaviščnemu turizmu Nove Gorice, uredi se ustrezna rekreacijska infrastruktura, zlasti na vstopnih točkah, na območju peš poti in otroških igrišč, uredi parkirišče, gostinski objekt ...,
- 56. člen: **območja Nature 2000 in zavarovana območja** – za naravni spomenik Panovec so določeni splošni omilitveni ukrepi pri gradnji novih objektov.

Odlok o Občinskem prostorskem načrtu mestne občine Nova Gorica je objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije:

- Oblok o Občinskem prostorskem načrtu mestne občine Nova Gorica; Uradni list RS, št. 95/2012 z dne 13. 12. 2012.

3 POMEMBNI OBJEKTI IN OBMOČJA ZA OHRANJANJE NARAVE IN OKOLJA

Naravne vrednote

- Ime: Panovec
Evidenčna številka: 1027
Zvrst naravne vrednote: zoološka
Pomen: lokalni

Širšemu območju Panovca je podeljen status naravne vrednote lokalnega pomena, ker predstavlja življenjski prostor ogroženih živalskih vrst – laška žaba (*Rana latastei*).

- Ime: Rožna Dolina – dob
Evidenčna številka: 3418
Zvrst naravne vrednote: drevesna
Pomen: lokalni

Dobu ob gozdarski hiši v Rožni Dolini je zaradi svoje mogočnosti podeljen status naravne vrednote lokalnega pomena.

Naravni spomenik

- Ime zavarovanega območja: Nova Gorica, Gozd Panovec
Pravna podlaga: Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Nova Gorica
Objava: Uradno glasilo občine Nova Gorica, št. 8/85
Status zavarovanega območja: naravni spomenik
Površina (ha): 447,07
Pomen: lokalni

Naravni rezervat

- Številka rezervata: 0113
Naziv gozdnega rezervata: Panovec
Režim: 2
Površina (ha): 16,41

Kot naravni rezervat z blažjim varstvenim režimom je v Panovcu zavarovan oddelek št. 3.

Natura 2000

- Ime območja Nature: Dolina Vipave
ID območja: SI3000226
Ime skupine: SAC – posebno ohranitveno območje

Panovec je po direktivi o habitatih kot del območja doline Vipave uvrščen v območje Nature 2000.

Ekološko pomembna območja

- Ime območja: Vipavska dolina – spodnja
ID območja: 52400

Panovec je kot del spodnje Vipavske doline uvrščen v Ekološko pomembna območja.

Vode

Nižinski del Panovca v bližini zadrževalnika je na opozorilni karti poplav uvrščen v območje zelo redkih poplav.

Plazljiva območja

Območje Panovca je (posebej v zahodnem delu) na karti plazljivih območij uvrščeno v veliko in srednjo verjetnost pojavljanja plazov.

Erozijska območja

Pretežni del Panovca je na karti erozijskih območij uvrščen v območje zahtevnih zaščitnih ukrepov.

Zavarovane rastlinske vrste, ki se množično pojavljajo v Panovcu

- Navadna bodika (*Ilex aquifolium*)
- Bodeča lobodika (*Ruscus aculeatus*):
 - pogojno je dovoljen odvzem vrste iz narave in izkoriščanje,
 - rastlinska vrsta, pri kateri je za osebne namene dovoljen odvzem iz narave in zbiranje nadzemnih delov, razen semen oziroma plodov.

Zavarovane živalske vrste

- Laška žaba (*Rana latastei*):
 - predmet okoljske odgovornosti je tudi habitat vrste,
 - predmet okoljske odgovornosti so tudi razmnoževališča ali počivališča vrste.

4 UPORABNIKI

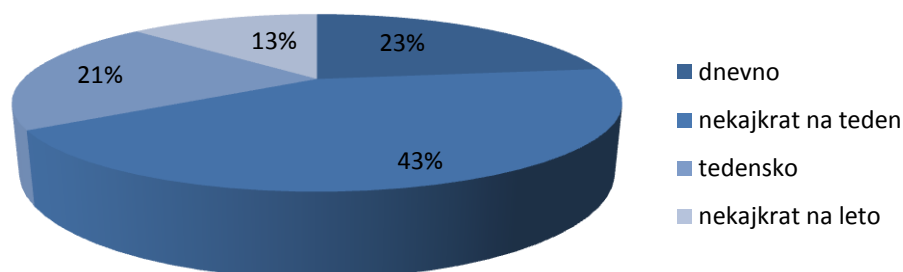
Uporabnike gozda lahko razdelimo na dve skupini – prostorsko razpršene ali “neorganizirane” in prostorsko usmerjene ali “organizirane”.

Obiskanost posameznih predelov gozda z obiskom je prikazana in podprta z rezultati ankete, ki je bila izvedena med obiskovalci 3. in 8. 11. 2012 na vstopnih točkah v Panovec (zadrževalnik, MIP in sedež KE Gorica). Rezultati ankete so objavljeni v diplomskem delu Predlog upravljaljskega načrta za gozdni prsotor Panovec avtorja Svita Trkmana. Naloga je v elektronski obliki dostopna v digitalni knjižnici Oddelka za gozdarstvo Biotehniške fakultete UL (<http://www.digitalna-knjiznica.bf.uni-lj.si/gozdarstvo.htm>).

Obiskanost gozda je ugotovljena s pomočjo odgovorov, v kateri predel gozda obiskovalci najpogosteje zahajajo (Slika 3, Preglednica 2). Poleg obiskanosti so na Sliki 3 označena tudi območja, intenzivneje obremenjena z organiziranimi skupinami obiskovalcev, kot so strelci, lokostrelci, uporabniki piknik prostora, uporabniki gozdne učne poti, taborniki in gorski kolesarji.

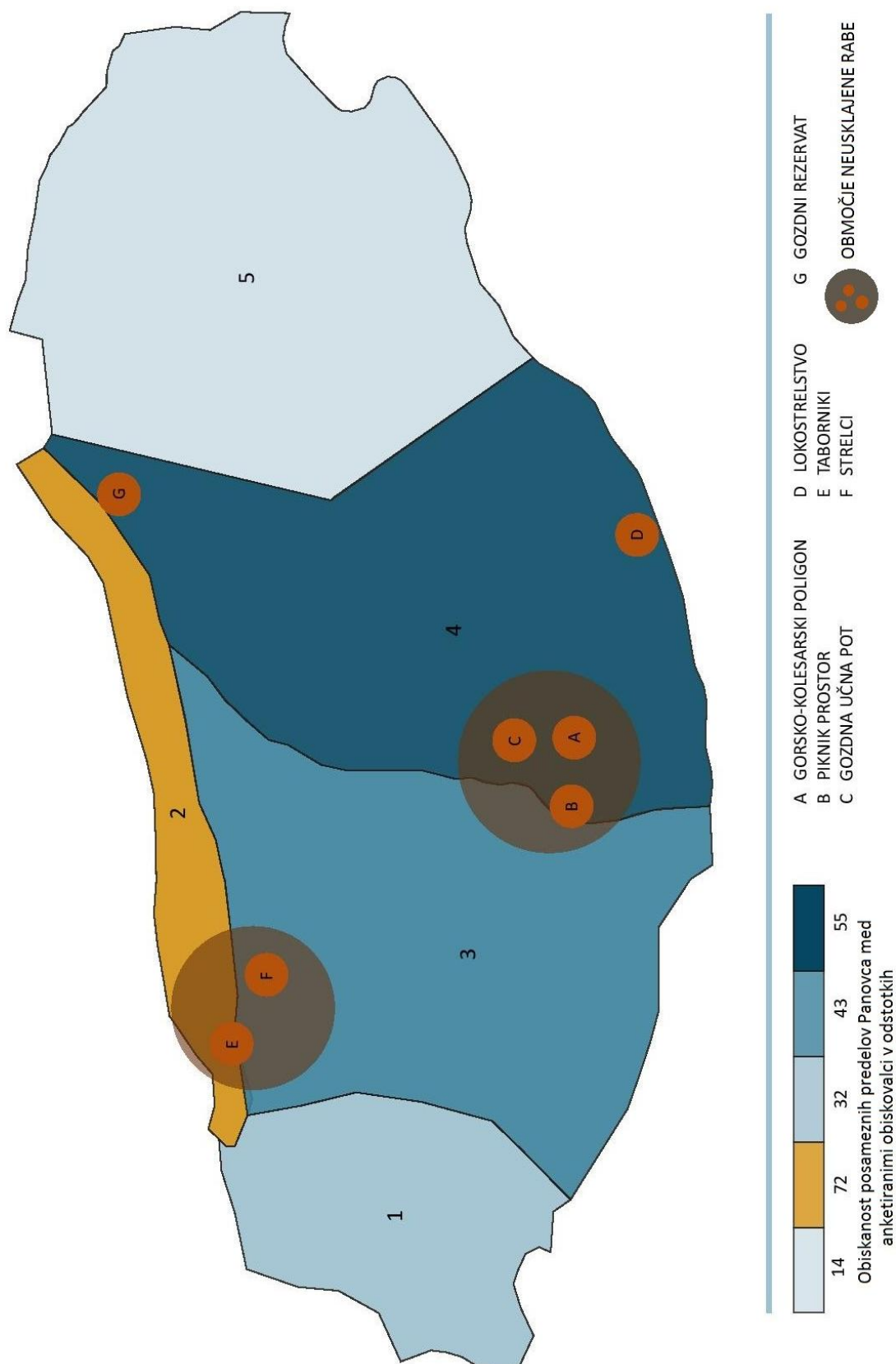
Preglednica 2: Obiskanost posameznih predelov Panovca (glej Sliko 3) za različne skupine obiskovalcev. Podatki kažejo, koliko odstotkov posamezne skupine obišče posamezne predele Panovca.

Skupina obiskovalcev	Predeli				
	1	2	3	4	5
Vsi anketirani (n=265)	32 %	72 %	43 %	55 %	14 %
Anketirani, za katere je poglavitni namen obiska tek (n=96)	26 %	85 %	44 %	58 %	15 %
Anketirani, za katere je poglavitni namen obiska sprehod, izlet ali pohod (n=50)	34 %	46 %	46 %	66 %	20 %
Anketirani, za katere je nabiralništvo drugi najpomembnejši namen obiska (n=12)	17 %	58 %	33 %	67 %	33 %

Slika 2: Pogostost obiskovanja Panovca (n=282)

PREDELI OBISKANOSTI IN OBMOČJA NEUSKLAJENE RABE

Slika 3: Predeli obiskanosti in območja potencialnih nesoglasij med različnimi rabami

Ugotovitve:

- Panovec je zelo priljubljen med obiskovalci, na kar kaže pogostost obiskovanja (Slika 2),
- na tek, sprehod, pohod ali izlet se v Panovec odpravi kar 95 % anketiranih obiskovalcev,
- predel 2 (gozdna cesta MIP–strelišče):
 - je najbolj obiskan predel Panovca,
 - ga posebej množično obiskujejo tekači,
 - ni tako privlačen za sprehajalce, izletnike in pohodnike, ki se raje odpravijo globlje v gozd,
- nižji delež obiska gozdne ceste MIP–strelišče se med sprehajalci, izletniki, pohodniki in nabiralci prerazporedi predvsem v vzhodni del Panovca (predela 4 in 5),
- za nabiralce nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča, kostanj ...) je posebej nezanimiv zahodni del Panovca (predel 1),
- prostorsko usmerjene dejavnosti uporabnikov se zgoščujejo 1) pri strelišču in 2) na gozdni učni poti.

5 PROBLEMI

5.1 Gozdnogojitveni problem

V gozdnem prostoru Panovec so najbolj pereči naslednji gozdnogojitveni problemi:

- sušenje hrastov,
- občasno podrto drevje zaradi vetra in slabe zakoreninjenosti dreves,
- prisotnost invazivnih drevesnih vrst (robinija, rdeči hrast),
- panjevsko gospodarjenje in nezaželeno širjenje robinije na ogolelih površinah,
- zapleveljanje ogolelih površin (zlasti z robido),
- problemi pri pomlajevanju – šibka rastna moč gradna v prvih letih rasti v primerjavi z drugimi drevesnimi vrstami (robinija, rdeči hrast),
- zavarovani navadna bodika in bodeča lobodika mestoma gosto zapolnjujeta polnilni oz. zeliščni sloj, zaradi česar je praktično onemogočeno pomlajevanje drevesnih vrst,
- neugodno razmerje razvojnih faz.

5.2 Nesoglasja pri rabi gozdov

- Za drugo rabo neprimerne vlake in poti po sečnji in spravilu

Vse poti v Panovcu so gozdne prometnice (vlake in ceste), namenjene predvsem spravilu lesa. Po zaključeni sečnji in spravilu postanejo za sprehode in tek neuporabne, zaradi česar občasno prihaja do nesoglasij med obiskovalci in odgovornimi gozdarskimi institucijami (ZGS, izvajalci del). Odlok o mestnem gozdu Panovec zahteva sanacijo gozdnih prometnic v prvotno stanje, ki pa se v praksi le deloma upošteva.

- Pomanjkljiva infrastruktura

Pomanjkljiva informacijska infrastruktura, zlasti na vstopnih točkah, ter nevzdrževana in pomanjkljiva infrastruktura za namene rekreacije in izobraževanja v zahodnem delu Panovca zmanjšujeta primernost prostora za pomembne socialne vloge gozdov.

- Neizkoriščen potencial za socialne cilje gozdov

Neizkoriščen potencial je izrazit na območju strelišča; to je zaradi lokacije (tik ob glavni vstopni točki v območju z izrazitim rekreacijskim pomenom), obstoječe infrastrukture in krajinske slike (gozdna jasa z dolgim gozdnim robom) izjemno primerno za rekreacijo in oddih, ki pa sta zaradi strelske dejavnosti onemogočena. Neizkoriščen potencial za rekreacijo in druge socialne rabe je zaradi pomanjkljive in nevzdrževane infrastrukture tudi v drugih predelih Panovca.

- Neusklajena raba gozdov

Neusklajena raba gozdov je na območju gozdne učne poti in piknik prostorov, kjer je v zadnjih letih spontano in brez ustreznih dovoljenj nastal gorsko kolesarski poligon. Deloma je raba neusklajena tudi na območju strelišča, saj lahko obiskovalec zahodnega dela Panovca zaradi nezadostne zavarovanosti strelišča (ograje, opozorilne table) brez večjih težav vstopi na to območje.

5.3 Organizacijsko-upravljavski problemi

- Neprimerno gospodarjenje z gozdovi v občinski lasti

Od leta 1997, ko je Mestna občina Nova Gorica postala lastnik nekaterih parcel na območju trim steze, v svojih gozdovih, z izjemo letošnjega leta (2013), ko je bilo posekano in odstranjeno suho in nevarno drevje ob poteh, ne izvaja z načrti ZGS predvidenih sečenj in gojitvenih del. Gozdovi so danes nenegovani in nujno potrebni intenzivnih gojitvenih ukrepov.

- Lastništvo

Dvojno lastništvo ter zlasti značilnosti lastnikov otežujejo načrtno gospodarjenje z gozdovi in izvajanje ukrepov za usklajevanje rabe gozdov. SKZG razume Panovec kot lesnoproizvodni gozd, zanemarja pa potrebe lokalne skupnosti (poudarjene socialne vloge gozda). Od MONG interesa po načrtnem gospodarjenju ni zaznati.

- Neurejeno financiranje prilagojenega gospodarjenja z gozdovi

Financiranje prilagojenega gospodarjenja z gozdovi je ohlapno določeno z Odlokom o mestnem gozdu Panovec. V praksi je finančna sredstva težko pridobiti že za najosnovnejša vzdrževalna dela in sanacijo spravilnih poti po sečnji in spravilu. Za dolgoročno odpravljanje tega problema je nujno oblikovanje ustrezne regulative, ki bi zagotavljala stalni vir financiranja ter določala višino in način porabe sredstev.

- Nezadostna participacija uporabnikov

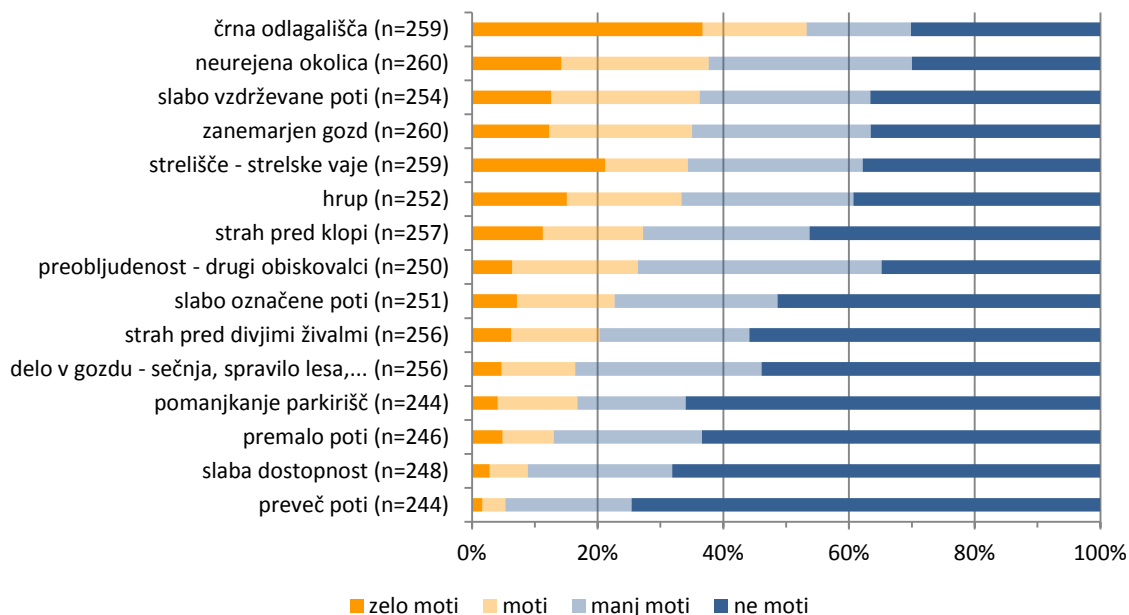
Uporabniki Panovca so v načrtovanje gospodarjenja in razvoja tega prostora nezadostno vključeni.

- Nesoglasja med gozdarsko stroko in uporabniki prostora

Nesoglasja so deloma posledica težnje izvajalca po čim višjem ekonomskem učinku izvedenega dela (sečnje in spravila), zaradi katere prihaja do relativno večje poškodovanosti sestojev, gozdnih tal in spravilnih poti, deloma pa nezadostne participacije uporabnikov.

- Pomanjkanje nadzora

Izvajanje nadzora je določeno z Odlokom o mestnem gozdu Panovec. V praksi imajo vpogled nad dogajanjem v Panovcu le delavci ZGS, ki so v njem dnevno prisotni, nimajo pa ustreznih pooblastil za izvajanje nadzora in kaznovanje za prekrške. Pristojne nadzorne službe so v Panovcu le izjemoma prisotne.

Slika 4: Za obiskovalce moteči dejavniki pri obiskovanju Panovca

D) UPRAVLJAVSKA OBMOČJA IN CILJI

1 PROSTORSKA RABA – UPRAVLJAVSKA OBMOČJA

Za načrtno usmerjanje prostorske rabe smo gozdni prostor Panovec razdelili na tri upravljavska območja (UO), nekatere pa dalje razdelili na podobmočja (PO), (Slika 5). Predlog upravljavskih območij sledi conaciji prednostnih območij, določenih v Odloku o mestnem gozdu Panovec:

- območje strelišča se preoblikuje v Mestni park Panovec (UO 1),
- gozdna cesta strelišče–MIP, gozdna cesta, ki se od nje odcepi proti KE Gorica, in celotno območje zahodno od te ceste, ter oddelek 17 tvorijo Gozdni park Panovec (UO 2), pri čemer:
 - postane oddelek 17 Gozdni učni prostor (PO 2/1),
 - preostali del pa Rekreacijsko-sprostitutveno območje (PO 2/2), kamor se lahko prestavi tudi gorsko-kolesarski poligon (PO 2/3),
- območje vzhodno od ceste, ki se od gozdne ceste strelišče–MIP odcepi proti sedežu KE Gorica, se oblikuje v Mirno območje (UO 3); znotraj Mirnega območja oddelek 3 predstavlja območje brez ukrepanja – Gozdni rezervat (PO 3/1), v tem območju se nahajajo tudi lokostrelsko strelišče (PO 3/2), rampni prostor (PO 3/3) in objekti za obrambne namene (PO 3/4).

Smernice, ukrepi in konkretni projekti za zagotavljanje ustrezne prostorske rabe gozdnega prostora in prilagojenega gospodarjenja z gozdovi so predlagani v nadaljevanju načrta.

UPRAVLJAVSKA OBMOČJA

Slika 5: Upravljaljska območja

2 GOZDNOGOJITVENI CILJI

Gozdnogojitveni cilji določajo, kakšna naj bo sestava in struktura gozdnih sestojev. Natančneje so prikazani v gozdnogospodarskem načrtu GGE Gorica. Pri določanju gozdnogojitvenih ciljev je treba upoštevati razdelitev Panovca na upravljavska območja.

3 ORGANIZACIJSKO-UPRAVLJAVSKI CILJI

Pogoj za izpolnjevanje gozdnogospodarskih ciljev je učinkovita kadrovsko-organizacijsko-upravljavska operativa, zato je potrebno:

- v sodelovanju različnih strok izdelati upravljavski načrt za gozdni prostor Panovec,
- v letnem proračunu Mestne občine Nova Gorica zagotoviti finančna sredstva za uresničevanje strategije razvoja mestnega gozda, kamor sodijo stroški prilagojenega gospodarjenja z gozdovi, stroški razvoja in vzdrževanja infrastrukture, ki zagotavlja usmerjeno prostorsko rabo gozdov, in stroški drugih projektov,
- urediti lastništvo in status upravljavca, zlasti oblikovati/nadgraditi ustrezno regulativo; podpisati dolgoročno lastniško-upravljavsko pogodbo med Zavodom za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS), Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS (v nadaljevanju SKZG) in Mestno občino Nova Gorica (v nadaljevanju MONG), kjer se natančno opredelijo pristojnosti in odgovornosti posamezne institucije pri urejanju mestnega gozda,
- v okviru občinske uprave ustanoviti enoto za upravljanje z mestno drevnino in mestnim gozdom z raznovrstnimi nalogami, opredeljenimi v sklepnem delu načrta.

4 INFRASTRUKTURNI CILJI

K usmerjanju obiska v zahodni del Panovca prispeva urejena in vzdrževana infrastruktura, namenjena obiskovalcem, kamor sodijo:

- obnovljena in nadgrajena rekreacijska infrastruktura – poudarek na obnovi tekaških in sprehajalnih poti,
- postavitev objektov za oddih in sprostitev – poudarek na počivališčih in igralih za otroke,
- nadgradnja izobraževalnih vsebin na gozdni učni poti,
- nadgradnja infrastrukture za informiranje obiskovalcev – informativne table in spletna stran.

E) SMERNICE IN UKREPI ZA GOSPODARJENJE

1 GOZDNOGOJITVENI UKREPI

Podrobneje so gozdnogojitveni ukrepi in smernice predstavljeni v gozdnogospodarskem načrtu GGE Gorica. Najpomembnejši so:

- za zagotavljanje ustreznega deleža razvojnih faz v vseh upravljavskih območjih je treba sestoj postopno in stalno pomlajevati,
- pri pomlajevanju je nujna večkratna obžetev; prednost pri pomlajevanju in negi imajo gradeni in ostale avtohtone drevesne vrste; na območju Gozdnega učnega prostora (PO 2/1) je delež avtohtone vegetacije lahko manjši, večjo biotsko pestrost se lahko pospešuje tudi z vnešenimi drevesnimi vrstami,
- pred začetkom pomlajevanja v jedrih, kjer sta se močno razrasli navadna bodika in bodeča lobodika, se gozdnogojitvene načrte, smernice in ukrepe uskladi z Zavodom Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN),
- pri negi mladja in gošče v bližini sestojev rdečega hrasta se z odstranjevanjem osebkov rdečega hrasta zavira njegovo širjenje,
- premenilno redčenje ali prepuščenost naravnemu razvoju se izvaja v robinijevih panjevcih,
- v Mirnem območju (UO 3) se ohranja visok delež odmrlega drevja, v Gozdnem parku (UO 2) pa se stoječe odmrlo drevje lahko pušča v razdalji ene sestojne višine od urejenih poti.

2 SEČNO-SPRAVILNI UKREPI

Pri izvajanju sečnje in spravila je potrebno izvajati naslednje ukrepe:

- sečno-spravlne ukrepe se izvaja redno, gozdarska dela naj so v gozdu stalno prisotna (vsako leto),
- sečnja in spravilo sta dopustna v zimskem času v najbolj hladnem obdobju,
- v primeru razmočenosti tal skozi celoten zimski čas se sečnja in spravilo prestavita na naslednje leto,
- ob izvajanju sečnje in spravila je v največji možni meri treba omejiti obseg poškodb sestojev in poti na celotnem območju Panovca (zaradi proizvodnje kakovostnega lesa in podobe gozdarske stroke v očeh javnosti), v Mestnem in Gozdnem parku Panovec (UO 1 in UO 2) pa tudi rekreacijske in druge infrastrukture,
- v Gozdnem parku (UO 2) na tekaških in sprehajalnih poteh se uporabljajo manjša spravilna sredstva, spravilo in transport potekata v eni fazi na kolesih, poudarek je na gozdnem redu, ki se izvaja skladno z Odlokom o mestnem gozdu Panovec, ob poteh se intenzivno izvaja gozdna higiena,
- sečnjo in spravilo naj opravlja izvajalec, ki razpolaga s primernimi spravilnimi sredstvi.

3 LOVNOGOSPODARSKI UKREPI

Ustreznost izvajanja lovno-gospodarske dejavnosti v Panovcu se zagotovi s predlaganimi ukrepi:

- predlaga se spremembo Odloka o mestnem gozdu Panovec, s katero se prepove izvajanje lova v Mestnem in Gozdnem parku (UO 1 in UO 2),
- omejitev lova v zahodnem delu Panovca se kompenzira s povečanim odstrelom v Mirnem območju (UO 3), čemur sledijo tudi ustrezni ukrepi (postavitve privabljalnih objektov, krmišč, lovskih prež, opozorilnih označb ...),
- odstrani se tri nevzdrževane preže v Gozdnem parku (UO 2).

4 INFRASTRUKTURNI IN DRUGI UKREPI

Za ustrežnejšo rabo prostora so pomembni tudi nekateri drugi ukrepi:

- izdela se seznam in načrt pravih poti v Gozdnem parku (UO 2), ki se jih obnovi in redno vzdržuje, da so primerne za rekreacijsko rabo, pripravi se predlog obnovitvenih in vzdrževalnih del,
- izdela se izvedbeni načrt za oblikovanje Mestnega parka Panovec (UO 1),
- pripravi se predlog vsebinske nadgradnje gozdne učne poti ter postavitve podporne poučne infrastrukture, s katero se oblikuje Gozdni učni prostor (PO 2/1),
- skrb in sredstva za vzdrževanje rekreacijske in poučne infrastrukture naj zagotavlja Mestna občina Nova Gorica.

F) ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA

1 UPRAVLJAVCI PANOVCA

Celovit pristop pri organizaciji upravljanja in gospodarjenja z gozdovi Panovca mora obsegati različna področja in vidike, ki jih bodo morali odločevalci preučiti in se do njih opredeliti. Najpomembnejši med njimi je z ustrezno regulativo urejen status upravljavca mestnih gozdov, pri čemer se je potrebno opredeliti do različnih upravljavskih variant.

Varianta (A) Zavod za gozdove Slovenije

Danes je ZGS upravljaec Panovca z nezadostnimi pooblastili za učinkovito gospodarjenje, zato je pri tej varianti nujen podpis dolgoročne upravljske pogodbe med ZGS in lastniki gozda, v kateri se opredeli pristojnosti in odgovornosti ZGS, predvsem pa se z njo uredi redno financiranje večjega obsega del in novih nalog, ki jih mora ZGS izpolnjevati pri uresničevanju dolgoročne strategije razvoja Panovca.

Prednosti:

- dolgoročen, strokoven in objektiven pristop pri načrtovanju gozdnogospodarskih ukrepov,
- tradicija upravljanja s Panovcem in slovenskimi gozdovi nasploh,
- hierarhija načrtovanja iz višjih na nižje ravni – od območnih do prilagojenih gozdnogospodarskih načrtov,
- bogate podatkovne baze in širok vpogled v stanje gozdov in preteklo gospodarjenje,
- celovitost nalog in zaokrožen obseg pristojnosti in odgovornosti.

Slabosti:

- majhna pogajalska in finančna moč ZGS,
- ukvarjanje ZGS s številnimi in raznovrstnimi nalogami.

(B) Posebna enota za gospodarjenje z mestno drevnino in mestnim gozdom

Pod okriljem MONG se ustanovi posebna enota za gospodarjenje z mestno drevnino in mestnim gozdom z raznovrstnimi nalogami:

- gospodarjenje z mestnimi gozdovi in načrtovanje sadnje in ukrepov z drevnino v mestnem okolju,
- dolgoročen razvoj rekreacijskih in vzgojno–izobraževalnih potencialov Panovca,
- pravna ureditev upravljanja in vzdrževanja infrastrukturnih objektov,
- izvajanje nadzora rabe gozdnega prostora,
- reševanje konfliktov, povezanih z gospodarjenjem in rabo,
- skrb za vpetost mestnih gozdov v turistično ponudbo mesta,
- stiki z javnostjo – urejanje informacijskega sistema (oglasne deske, spletna stran ...), organizacija javnih razprav,

- načrtovanje in izvedba konkretnih projektov.

Zavod za Gozdove Slovenije ima v tej enoti svetovalno vlogo in zakonsko predpisano strokovno vlogo.

Prednosti:

- načrtno in prilagojeno gospodarjenje z gozdom,
- urejeno upravljanje in financiranje.

Slabosti:

- nove finančne in administrativne obremenitve za MONG,
- neizrazita vizija in strategija razvoja MONG v preteklosti,
- vprašljiva stabilnost lokalne politike zaradi štiriletnih županskih in svetniških mandatov, pomanjkanje strokovnih kadrov,
- šibka vloga ZGS pri vplivu na dejansko izvedbo ukrepov,
- drobljenje pristojnosti in odgovornosti na različne institucije.

2 LASTNIŠTVO

Skrbno je potrebno presoditi ter se opredeliti do različnih lastniških variant.

(A) Lastništvo celotnega Panovca se prenese na MONG

Prednosti:

- po splošno sprejetem mnenju gozdarske stroke mora lastništvo mestnih gozdov biti eden od ciljev politike mestnih občin,
- mestni gozd pomeni pomemben del mestne infrastrukture, za katero naj bi tudi po mnenju javnosti (Slika 6) skrbela lokalna skupnost,
- zaradi sprejetega odloka, ki narekuje upravljanje s tem prostorom in financiranje prilagojenega gospodarjenja, je enotno lastništvo mestne občine ključnega pomena,
- gospodarjenje v Panovcu je kljub poudarjenim socialnim in okoljskim vlogam gozda z vidika stroškov rentabilno, iz prihodkov od prodaje lesa pa se lahko oblikuje sklad, preko katerega se sredstva iz gozda vračajo nazaj v gozd,
- večja možnost uresničevanja strategije razvoja tega prostora.

Slabosti:

- v preteklosti zapostavljen pomen tega gozda s strani mestne občine,
- pomanjkanje ustreznih kadrov (MONG nima zaposlenega človeka, zadolženega za gozdarstvo) in pretekle izkušnje z neprimernim izvajanjem gospodarjenja,
- slabo prepoznavanje koristi, ki jih gozdni prostor prinaša direktnim uporabnikom in širši lokalni skupnosti,
- nezaupanje v prostorsko načrtovanje občine (v preteklosti težnje po krčitvah v Panovcu – gradnja kotlovnice, golf igrišča ...).

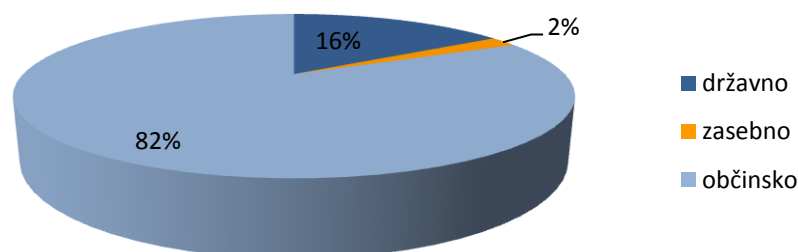
(B) Gozdove v občinski lasti se vrne SKZG

Prednosti:

- strokovno izvedeni ukrepi z načrtnim in celovitim pristopom, ki ga oblikujejo gozdarski strokovnjaki izvajalskega podjetja v sodelovanju z delavci ZGS,
- MONG nima posluha za gospodarjenje s Panovcem, zato v trenutnih razmerah ZGS lažje in bolje strokovno upravlja z državnimi gozdovi kot z občinskimi,
- manjša težnja po krčitvah, če gozd ostane v državni lasti.

Slabosti:

- glavni interes SKZG je le renta, delavci izvajalskega podjetja pa večino del opravijo v gospodarskih gozdovih, kjer se način gospodarjenja močno razlikuje od mestnih gozdov,
- zaradi interesa po renti SKZG težko prisluhne potrebam lokalne skupnosti,
- problematično z vidika financiranja ukrepov za zagotavljanje okoljskih in socialnih vlog,
- sredstva od prodanega lesa iz Panovca se stekajo iz lokalnega okolja,
- zaradi relativno majhne površine in omejene proizvodne vloge Panovec nikoli ne bo predstavljal posebnega pomena za SKZG, zato ne gre pričakovati bistvenih sprememb pri njegovem upravljanju in gospodarjenju,
- problem hitre sanacije sestojev po ujmah (delavci izvajalskega podjetja so v državnih gozdovih prisotni le kratko obdobje, ko izvajajo z načrtom predvidene sečnje).

Slika 6: Mnenje uporabnikov o najprimernejšem lastništvu gozdov Panovca (n=267)

3 FINANCIRANJE

Preučiti in opredeliti se je potrebno do različnih virov financiranja, povezanega z upravljanjem tega prostora:

- namenska sredstva kot stalna postavka v letnem občinskem proračunu,
- finančna podpora posameznim projektom,
- oblikovanje Sklada za Panovec, ki se napaja s prihodki od prodaje lesnih sortimentov iz Panovca ter s sponzorstvi lokalnega gospodarstva,
- razpisi.

4 DELEŽNIKI PRI UPRAVLJANJU PANOVCA

Pobude za načrtno urejanje upravljanja in gospodarjenja s Panovcem lahko predlagajo različni deležniki, ki imajo interes po spremembah stanja v mestnem gozdu, zlasti pa:

- lastniki gozda (MONG in SKZG),
- ZGS,
- drugi uporabniki prostora – obiskovalci in interesne skupine.

4.1 Lastniki gozda

Ker SKZG razume Panovec kot gospodarski/lesnoproizvodni gozd, z njihove strani ne gre pričakovati pobud za načrtno urejanje gospodarjenja in upravljanja. V nadaljevanju je predstavljena možnost, ki se je lahko posluži MONG.

Imenovanim članom Komisije za Panovec se jasno opredelijo pristojnosti in odgovornosti. Strokovno jedro komisije naj sestavljajo inženirji gozdarstva, biologije ali krajinske arhitekture – predlagani predstavniki ZGS, ZRSVN, SKZG, Zveze lovskih družin Gorica in član, ki ga izmed zainteresirane javnosti predlaga župan. Komisija imenuje predsednika, ki naj bo izvoljen iz omenjene skupine strokovnjakov. Ostali člani imajo svetovalno vlogo:

- predstavnik Javnega zavoda za šport Nova Gorica pri urejanju rekreacijske infrastrukture,
- predstavniki krajevnih skupnosti pri urejanju vstopnih točk.

Komisija izdela strategijo razvoja upravljanja in gospodarjenja s Panovcem.

4.2 ZGS

Pobuda s strani Zavoda za gozdove Slovenije bi imela zaradi dobrega vpogleda v stanje in razvoj gozdnega prostora Panovec veliko strokovno veljavo:

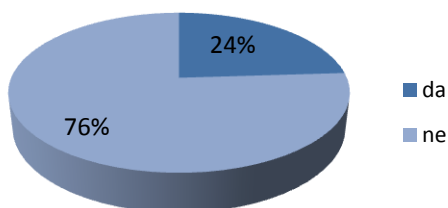
- Zavod za gozdove Slovenije imenuje strokovno skupino,
- v strokovno skupino lahko povabi predstavnike ostalih interesnih institucij in skupin,
- strokovna skupina izdela strategijo upravljanja in gospodarjenja s Panovcem.

4.3 Uporabniki prostora

Pogajalska moč uporabnikov prostora je zaradi slabše organiziranosti in strokovne podkovanosti manjša, a nikakor ne zanemarljiva:

- uporabniki Panovca ustanovijo Društvo ljubiteljev Panovca, ki deluje v javnem interesu,
- društvo pripravi pobude in predloge, ki jih naslovi na MONG in ZGS,
- z različnimi pristopi (aktivna participacija, peticije, prireditve, objave v lokalnih medijih ...) spodbudi odgovorne institucije k upoštevanju pobud in predlogov ter konkretnim dejanjem.

Javnost ni zadostno vključena v načrtovanje gospodarjenja in upravljanja s Panovcem (Slika 7), njeno vključevanje pa je nujno v začetnih fazah načrtovanja in upravljanja z gozdnim prostorom. V te namene se organizirajo javne razprave (okrogle mize, delavnice ...), kamor so vabljeni uporabniki Panovca. V podporo vzgoji in obveščanju javnosti o načrtovanih ukrepih **se postavijo nove oglasne deske na glavnih vstopnih točkah v Panovec ter se oblikuje spletna stran o Panovcu (Slika 8).**

Slika 7: Mnenje obiskovalcev o tem, ali dobijo dovolj informacij v zvezi s Panovcem (viziji, načrtih, gospodarjenju, ukrepih) (n=277)

Slika 8: Mnenje obiskovalcev o najprimernejši obliki informiranja (n=272)

G) PROJEKTI

1 MESTNI PARK PANOVEC

Trenutno stanje: obravnavano območje se uporablja kot strelišče in je za javnost uradno nedostopno, opuščeni gostinski objekt uporablja taborniško društvo.

Opredelitev problema:

- nedostopnost; območje strelišča je edini predel Panovca, ki je obiskovalcem uradno nedostopen,
- onesnaževanje; strelstvo kot dejavnost ne sodi v gozd zaradi zvočnega onesnaževanja, ki je moteče za živalski svet in za obiskovalce, in zaradi onesnaževanja tal (strelivo, glinasti golobi),
- neurejena okolica; območje strelišča se lahko opredeli kot primer neurejene okolice zaradi postavljenih poligonov iz avtomobilskih gum in bivalnih zabojnikov,
- neusklajena raba; izvajanje strelske dejavnosti poteka v delu gozdnega prostora, namenjenemu intenzivni rekreacijski rabi. Zdaj je gibanje v tem prostoru omejeno; območje strelišča je fizično ograjeno pri vstopni poti, sicer pa dve opozorilni tabli

opozorjata na omejeno gibanje. V okolici strelišča je gibanje za obiskovalce nevarno. Zaradi naštetega lahko ta prostor opredelimo kot območje neusklajene rabe,

- neizkoriščen potencial gozda za večnamensko rabo gozdov; zaradi bližine mesta, umeščenosti v območje s poudarjeno rekreacijsko vlogo, obstoječe infrastrukture in krajinskega izgleda (jase, dolg pas gozdnega roba) obstaja velik potencial za oblikovanje območja, namenjenega sprostitvi in druženju meščanov.

Namen: oblikovanje prostora za oddih in sprostitev.

Prioriteta: visoka.

Najpomembnejše vloge: rekreacijska, poučna, estetska.

Možne dejavnosti: sprehodi, otroška igra, mehke oblike rekreacije (športne vadbe, frizbee, taborništvo), druženje (rojstnodnevne zabave ...), vzgojno-izobraževalne (tečaji, delavnice, razstave ...) in športne prireditve (teki, orientacijski teki ...).

Nezaželene in prepovedane dejavnosti: intenzivnejše oblike rekreacije (gorsko kolesarstvo oz. "cross country biking"), množični športi, za izvajanje katerih je potrebna izgradnja infrastrukture (nogomet, košarka, odbojka ...), zabavne prireditve ter druge z 12. členom Odloka o mestnem gozdu Panovec prepovedane dejavnosti.

Gozdnogojitveni ukrepi: oblikovanje vrstno in strukturno razgibanega gozdnega roba – sadnja domačih drevesnih in grmovnih vrst, pri pomlajevanju ohranjanje močnih in stabilnih skupin drevja, intenzivno ukrepanje v mlajših razvojnih fazah, s katerimi se robnim drevesom oblikujejo široke krošnje in močni koreninski sistemi.

Infrastrukturni ukrepi: po krajinsko arhitekturnih načelih oblikovanje mestnega parka s predlaganimi infrastrukturnimi objekti:

- klopi in počivališča,
- krožna pot, primerna za invalidske in otroške vozičke,
- otroško igrišče,
- športno igrišče (odbojka na mivki, balinišče),
- manjši gostinski objekt s prilagojenim delovnim časom,
- trim otok.

Operativni ukrepi:

- predstavitev strelišča,
- izvedbeni načrt (krajinsko-arhitekturni natečaj) + izvedba.

Ekonomske obremenitve: umestitev in izgradnja strelišča na novi lokaciji izven Panovca, izdelava krajinsko arhitekturnega načrta, stroški izvedbe z načrtom predlaganih rešitev in ukrepov.

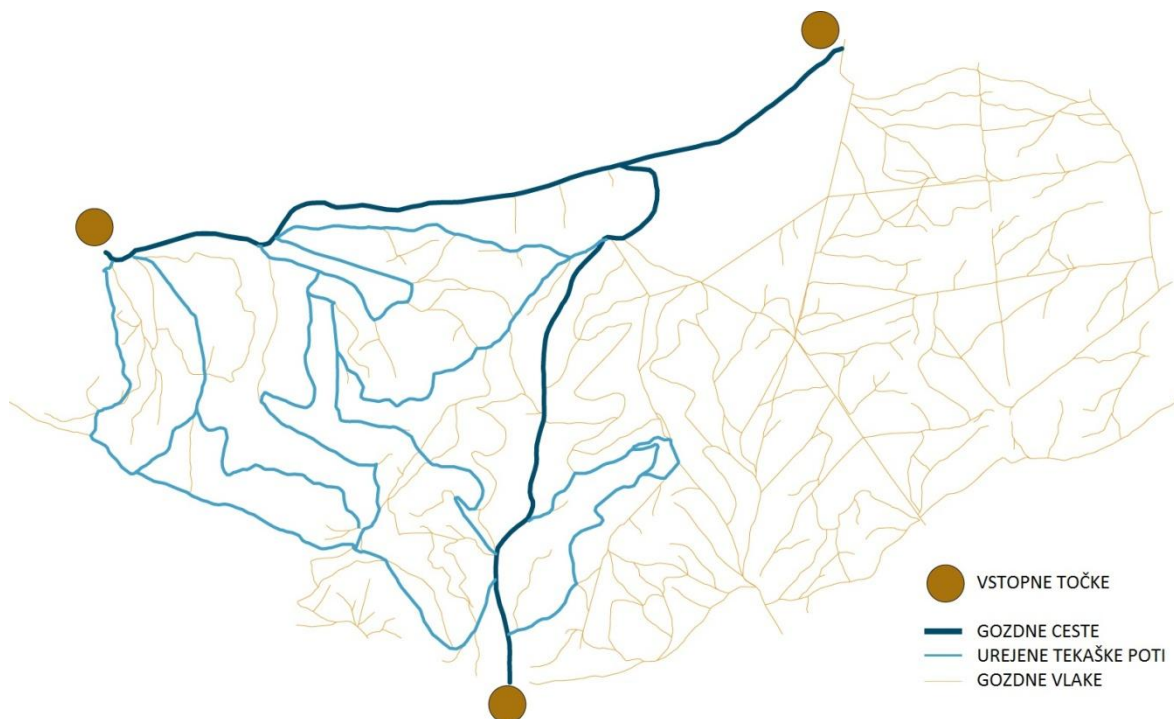
Financerji: MONG, lokalno gospodarstvo, razpisi.

Deležniki: MONG, strelski klub, ZGS, SKZG, ZRSVN, stanovalci Streliške poti 60, taborniki.

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica, Gozdnogospodarski načrt GGE Gorica za obdobje 2007–2016, Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Tolmin za obdobje 2011–2020.

Opombe: športno strelišče tudi po odloku o prostorskem načrtu ne sodi v gozdni prostor.

2 REKREACIJSKO-SPROSTITVENO OBMOČJE

Trenutno stanje: rekreaciji je namenjen trim otok na vstopni točki pri zadrževalniku in naprave na trim stezi. Klopi in počivališč ni, izjema je piknik prostor, ki je delno opremljen s klopmi.

Opredelitev problema: izvajanje rekreacije je v Panovcu še vedno neurejeno; uporabniki večinoma uporabljajo gozdno cesto MIP–streljšče, globlje v gozdu pa je uporaba pravilnih poti za rekreacijo stihjska; vzdrževanih poti za rekreacijo praktično ni; označeni tekaški poti sta dve, daljša se zajeda v vzhodni del Panovca; ugotovljeno je pomanjkanje počivališč (edine klopi se nahajajo na gozdni učni poti in piknik prostoru).

Namen: ureditev in načrtno usmerjanje rekreacijske rabe.

Prioriteta: srednja.

Najpomembnejše vloge: rekreacijska.

Možne dejavnosti: mehke oblike rekreacije (tek, nordijska hoja, orientacija), sprehodi, nabiralništvo, prostorsko omejene intenzivnejše oblike rekreacije (gorsko kolesarstvo oz. "cross country biking").

Nezaželene in prepovedane dejavnosti: z 12. členom Odloka o mestnem gozdu Panovec prepovedane dejavnosti.

Gozdnogojitveni ukrepi: ukrepi za zagotovitev ustrezne zasnove in negovanosti, poudarek na obnovi sestojev z namenom dolgoročnega oblikovanja ustreznega razmerja razvojnih faz v rekreacijsko-sprostitvenem območju (zaželen je večji delež starejših razvojnih faz); zadrževanje

obnove v dobro negovanih in vitalnih hrastovih sestojih in pospešeno obnavljanje oz. pomlajevanje sestojev iglavcev in sestojev s slabo sestojno zasnovo, pospeševanje estetsko zanimivih dreves in drevesnih vrst.

Sečno-spravlilni ukrepi: prednostna naloga pri izvajanju sečnje naj bo čim manjša poškodovanost sestojev, rekreacijske in druge infrastrukture, uporaba manjših spravlilnih sredstev, na urejenih tekaških poteh spravilo lesa na kolesih (polprikolica z dvigalom), zaželeno je spravilo in transport v eni fazi.

Infrastrukturni ukrepi:

- opustitev trim steze, posamezne naprave se lahko prestavijo na trim otok v Mestni park Panovec,
- seznam novih tekaških poti v zahodnem delu Panovca z označenimi odseki potrebnih vzdrževalnih in obnovitvenih del, markiranje novih tekaških poti,
- utrditev poti, umestitev objektov za odvodnjavanje na strmih predelih poti,
- oblikovanje kolesarskega poligona na parcelah v občinski lasti v oddelkih 12 in 13 (odseka 12a in 13d) oz. na drugi lokaciji izven Panovca,
- umestitev počivališč in klopi,
- s tablam označena povezovalna pot med Mestnim parkom Panovec in Gozdnim učnim prostorom.

Operativni ukrepi:

- izdelava operativnega načrta za rekreacijsko-sprostitutveno območje,
- umestitev kolesarskega poligona v Panovcu oz. na drugi lokaciji izven Panovca – idejni načrt gorsko kolesarskega poligona (zakonodaja, presoja vplivov na okolje, upoštevanje pri izdelavi gozdnogospodarskega in gozdnogojitvenih načrtov, ocenjeni stroški),
- izvedba.

Ekonomske obremenitve: stroški izdelave načrta in izvedbe z načrtom predlaganih rešitev in ukrepov.

Financerji: MONG, športna zveza, lokalno gospodarstvo, razpisi.

Deležniki: MONG, športna zveza, SKZG, ZRSVN, uporabniki, gorski kolesarji.

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica, Gozdnogospodarski načrt GGE Gorica za obdobje 2007–2016, Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Tolmin za obdobje 2011–2020.

3 GOZDNI UČNI PROSTOR

Trenutno stanje: Gozdna učna pot vsebuje 12 stojišč. Drevesne vrste, ki so označene s tablam, so predstavljene v vodiču, izdanem ob odprtju poti leta 1981. Leta 2001 je bila pot obnovljena in prilagojena dostopu z invalidskimi vozički. Vodenje po poti izvaja ZGS KE Gorica. Na jasi ob gozdni učni poti sta postavljena dva piknik prostora. V zadnjih letih so si na območju poti gorski kolesarji brez ustreznih dovoljenj postavili manjši gorsko-kolesarski poligon. V oddelku 17 se vzdržujejo tri raziskovalne ploskve.

Opredelitev problema:

- neusklajena raba; na območju gozdne učne poti in piknik prostorov je v preteklih letih nastal gorsko-kolesarski poligon. Dejavnost je za druge obiskovalce tega predela nevarna,
- neizkoriščen vzgojno-izobraževalni potencial gozda; gozdna učna pot je bila zgrajena leta 1981. Od tedaj so bile narejene nekatere izboljšave na infrastrukturi (obnova poti, izgradnja piknik prostorov), vsebina poti in podajanje informacij pa se nista spremenili. Panovec ima s svojo izjemno botanično pestrostjo neizkoriščen vzgojno-izobraževalni potencial, ki bi mu veljalo v prihodnosti posvetiti več pozornosti ter obogatiti učno pot z vidika vsebine in podajanja informacij.

Namen: izkoriščen vzgojno-izobraževalni potencial Panovca.

Prioriteta: srednja do visoka.

Najpomembnejše vloge: poučna.

Možne dejavnosti: ogledi gozdne učne poti, delavnice in izobraževanja, sprehodi, oddih, mehke oblike rekreacije, raziskovalna dejavnost, pikniki.

Nezaželene dejavnosti: intenzivnejše oblike rekreacije, ostale z 12. členom Odloka o mestnem gozdu Panovec prepovedane dejavnosti.

Gozdnogojitveni ukrepi: prilagojeni morajo biti vsebini gozdne učne poti, zato je treba pri izvajanju redčenja in druge nege pospeševati minoritetne, tujerodne in druge zanimive drevesne vrste.

Sečno-spravljalni ukrepi: prednostna naloga pri izvajanju sečnje naj bo čim manjša poškodovanost sestojev in infrastrukture za poučne namene, uporaba manjših spravljalnih sredstev, na gozdni učni poti spravilo lesa na kolesih (polprikolica z dvigalom), zaželeno je spravilo in transport v eni fazi.

Infrastrukturni ukrepi:

- obnovitvena in zlasti vzdrževalna dela na gozdni učni poti – objekti za odvodnjavanje,
- postavitve učilnice na prostem na travnikih ob gozdni učni poti,
- v sklopu učilnice na prostem postavitve informacijske točke – splošne informacije o gozdni učni poti,
- izboljšave izobraževalnih vsebin – obogatene naravoslovne (biološke, botanične, gozdarske) vsebine, postavitve dodatnih izobraževalnih tabel,
- vsebine za otroke,
- postavitve novih informacijskih tabel,
- dodana interaktivna aplikacija za obogateno izkušnjo učne poti.

Operativni ukrepi:

- opustitev kolesarskega poligona – nov poligon v rekreacijsko-sprostitvenem območju oz. na drugi lokaciji izven Panovca,
- priprava obogatene vsebine učne poti,
- programiranje interaktivne aplikacije,
- izvedba.

Ekonomske obremenitve: stroški izdelave načrta in izvedbe z načrtom predlaganih rešitev in ukrepov.

Financerji: MONG, ZGS, SKZG, razpisi, lokalno gospodarstvo.

Deležniki: ZGS, MONG, SKZG, ZRSVN, Inštitut za gozdno pedagogiko, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire BF UL, Fakulteta za znanosti o okolju UNG, druge izobraževalne ustanove (vrtci, osnovne in srednje šole).

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica, Gozdnogospodarski načrt GGE Gorica za obdobje 2007–2016, Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja Tolmin za obdobje 2011–2020.

4 GOZDNI REZERVAT PANOVEC

Trenutno stanje: Gozdni rezervat v oddelku 3 je označen z dvema informativnima tablama. Skozi rezervat poteka gozdna pot, ki jo obiskovalci pogosto uporabljajo.

Opredelitev problema: skladno z vladno Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom in Odlokom o mestnem gozdu Panovec je v gozdnem rezervatu prepovedano gospodarjenje z gozdovi in prosto gibanje; pot bi bilo potrebno opremiti s tablo, ki opozarja na gibanje po rezervatu.

Namen: raziskovanje, preučevanje in spremljanje naravnega razvoja gozdov, biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot.

Prioriteta: visoka.

Najpomembnejše vloge: raziskovalna, dediščinsko varstvena, biotska.

Možne dejavnosti: raziskovalna, ogled rezervata pod vodstvom delavca ZGS.

Nezaželeno oz. prepovedane dejavnosti: prepovedane dejavnosti v rezervatu določata Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom ter Odlok o mestnem gozdu Panovec.

Infrastrukturni ukrepi: postavitve obveščevalne table, ki opozarja na gibanje po rezervatu.

Ekonomske obremenitve: postavitve table.

Financerji: ZGS, ZRSVN.

Deležniki: ZGS, ZRSVN, SKZG.

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom.

5 LOKOSTRELSKO STRELIŠČE

Trenutno stanje: Strelišče je postavljeno v vzhodnem mirnem območju na jasi ob gozdu. Na pravih poteh v okolici strelišča ni opozorilnih tabel o nevarnostih za obiskovalce.

Opredelitev problema: pomanjkanje ustrezne infrastrukture (opozorilne table); zaradi značilnosti dejavnosti (ne povzroča hrupa) lokostrelstvo za Mirno območje z vidika rabe prostora ni sporno, vendar obstaja potencialna nevarnost za druge obiskovalce, zato je okolico strelišča potrebno opremiti z ustreznimi opozorilnimi tablami.

Namen: zmanjšanje tveganja za obiskovalce.

Prioriteta: zelo visoka.

Najpomembnejše vloge: rekreacijska.

Možne dejavnosti: lokostrelstvo, druge športne dejavnosti, ki ne bi potekale istočasno.

Nezaželene in prepovedane dejavnosti: vse druge.

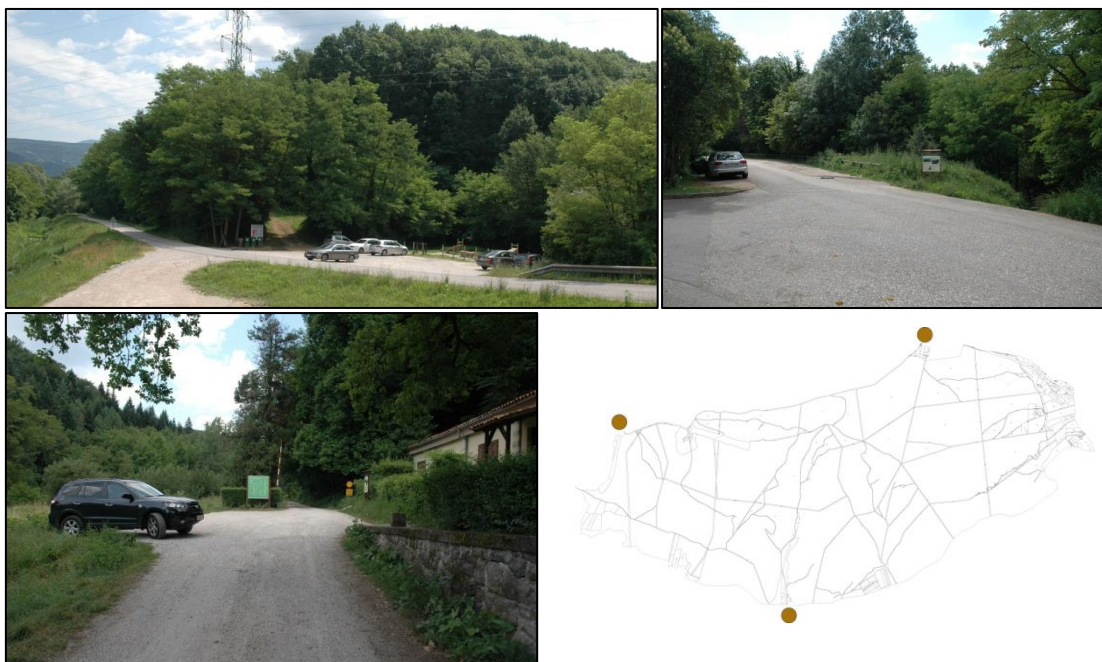
Infrastrukturni ukrepi: postavitve opozorilnih tabel.

Ekonomske obremenitve: izdelava in postavitve tabel.

Financerji: Lokostrelski klub Gorica.

Deležniki: Lokostrelski klub Gorica, ZGS, SKZG.

6 VSTOPNE TOČKE

Trenutno stanje: Na vseh treh glavnih vstopnih točkah (zadrževalnik, MIP in sedež KE Gorica) so parkirni prostori, smetnjaki in informativne table z informacijami o Panovcu.

Opredelitev problema: pomanjkanje ustrezne infrastrukture; na vstopni točki pri sedežu KE Gorica primanjkuje parkirišč za osebne avtomobile, zaradi gozdne učne poti so potrebna tudi parkirišča za avtobuse; parkirišče na vstopni točki pri MIP-u je neurejeno; na vseh treh vstopnih točkah ni ustreznega prostora za parkiranje koles, manjkajo tudi oglasne deske za obveščanje obiskovalcev o aktivnostih upravljanja gozdnega prostora Panovec.

Namen: ureditev potrebne infrastrukture na vstopnih točkah z enotno podobo.

Prioriteta: visoka.

Infrastrukturni ukrepi: izgradnja dodatnih parkirišč pri sedežu KE Gorica, ureditev parkirišča na vstopni točki pri MIP-u, postavitve oglasnih desk, ureditev prostorov za parkiranje koles, enotna podoba vstopnih točk (prostor za smetnjake, prostor za kolesa, informativne table in oglasne deske ...).

Ekonomske obremenitve: stroški izdelave načrta in izvedbe z načrtom predlaganih rešitev in ukrepov.

Financerji: MONG, lokalno gospodarstvo, razpisi.

Deležniki: MONG, krajevne skupnosti, SKZG, ZRSVN.

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica.

7 KOLESARSKA POT

Trenutno stanje: po trenutno veljavnem odloku je kolesarjenje dovoljeno po gozdni cesti strelišče–MIP in gozdni cesti, ki se od nje odcepi proti sedežu KE Gorica.

Namen: vzpostavitev krožne kolesarske poti okoli Panovca in kolesarske povezave z Rožno Dolino.

Krožna kolesarska pot okoli Panovca in kolesarska povezava z Rožno Dolino bi pomenili pomembno pridobitev in popestritev Panovca z vidika rabe prostora.

Prioriteta: nizka.

Najpomembnejše vloge: rekreacijska.

Možne dejavnosti: kolesarjenje, druge oblike mehke rekreacije, sprehodi.

Nezaželene oz. prepovedane dejavnosti: z 12. členom Odloka o mestnem gozdu Panovec prepovedane dejavnosti.

Infrastrukturni ukrepi: razširitev in utrditev poti na predvideni trasi krožne kolesarske poti, postavitve usmerjevalnih tabel.

Operativni ukrepi: sprememba vsebine odloka, po kateri bi bilo možno kolesarjenje po predvideni trasi.

Ekonomske obremenitve: stroški izdelave načrta in izvedbe z načrtom predlaganih rešitev.

Financerji: MONG, lokalno gospodarstvo, razpisi.

Deležniki: MONG, krajevne skupnosti, SKZG, ZRSVN.

Podlage: Odlok o mestnem gozdu Panovec, Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica.

H) ZAKLJUČEK IN PREDLOGI

Ohranjen zeleni otok sredi izrazito urbanega okolja je sam po sebi neprecenljiva značilnost prostora, ki se med drugim kaže tudi v številu in raznovrstnosti študij, raziskav, načrtov, odlokov in delavnic v zvezi z gospodarjenjem, upravljanjem in rabo tega prostora. Vendar je razkorak med teorijo in prakso zelo velik. Kljub množici podatkov, informacij in predlogov stihijska raba novogoriškega mestnega gozda številnih in raznovrstnih uporabnikov in interesnih skupin ter pomanjkanje posluha lokalne oblasti za urejanje tega prostora pomenita vse večjo nevarnost za njegovo trajnostno rabo in obstoj.

Načrti sami po sebi ne zadostujejo; za rezultate so potrebna konkretna dejanja. Namen Predloga upravljskega načrta za gozdni prostor Panovec je zato podati jasne predloge in usmeritve ter potrebne ukrepe za njihovo uresničitev. Predstavljeni predlog načrta pomeni novosti v konceptu gozdnogospodarskega načrtovanja; zelo se razlikuje od uveljavljenih gozdnogospodarskih načrtov, saj se oblikovno in vsebinsko prilagaja posebnostim območja, za katerega so značilni mestno okolje, prevladujoče javno lastništvo in izrazit socialni in okoljski pomen gozdov. Pri njegovi izdelavi so upoštevana načela večnamenskega gospodarjenja z mestnimi gozdovi, mnenje obiskovalcev Panovca ter razpoložljive strokovne podlage in raziskave.

Predlagani načrt je osnova za uresničevanje strategije razvoja Panovca in predstavlja temelj za pripravo upravljskega načrta za Panovec. Pri izdelavi končne različice načrta je treba upoštevati naslednje premisleke in predloge.

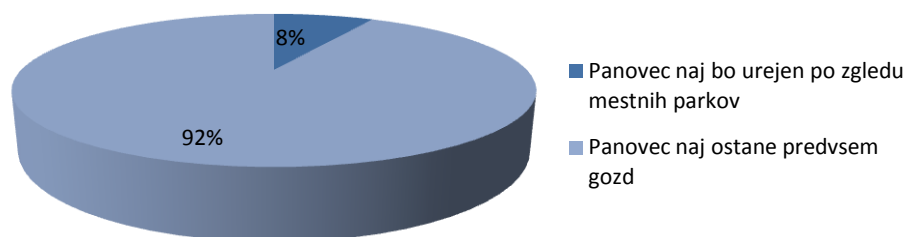
Izdelavo upravljskega načrta naj po mnenju avtorja predstavljenega predloga načrta prevzame javna gozdarska služba, ki se mora ob sodelovanju druge strokovne javnosti in različnih drugih deležnikov opredeliti do predstavljenih predlogov/rešitev.

Predlog načrta je del diplomske naloge, v kateri so v uvodnem delu predstavljene nekatere vsebine o značilnostih Panovca, gozdnogojitvenih posebnostih in drugih značilnostih, zato so nekatera poglavja v načrtu zgoščena. Končna različica načrta lahko vsebuje razširjene vsebine o značilnostih Panovca.

V končni različici načrta naj rešitve ne bodo prikazane variantno; predstavijo se končni predlogi in rešitve za njihovo uresničevanje.

Na ravni projektov je treba še natančneje opredeliti gojitvene cilje, smernice in ukrepe za gospodarjenje ter tehnološke ukrepe in se pri tem osredotočiti na namen projektov – kakšne cilje pospeševati, in nato potrebne ukrepe tudi ekonomsko ovrednotiti. Za učinkovito večnamensko gospodarjenje je po izvedenih projektih nujno ovrednotenje učinkovitosti izvedenih ukrepov na želene učinke. V poglavju B/2 (gozdnogospodarski cilji in namembnost gozdnega prostora) naj bo v upravljskem načrtu še bolj poudarjena prostorska raba gozdov. Pri določanju namembnosti gozdnega prostora naj sodelujejo različne stroke (gozdarji, krajinski arhitekti, urbanisti ...) in deležniki (Komisija za Panovec, Oddelek za prostor in infrastrukturo MONG, SKZG, ZGS, obiskovalci). Prostorsko opredeljena namembnost gozdnega prostora Panovec bo tudi osnova za

presojo ustreznosti posegov v gozdni prostor. Sprememba namenske rabe v negozdno rabo bi morala biti na območju Panovca prepovedana; v izjemnih primerih naj bodo tovrstni posegi vsaj tako omejeni in prostorsko locirani, da ne spremenijo naravne podobe gozda in ne vplivajo na njegov pomen (Slika 9).

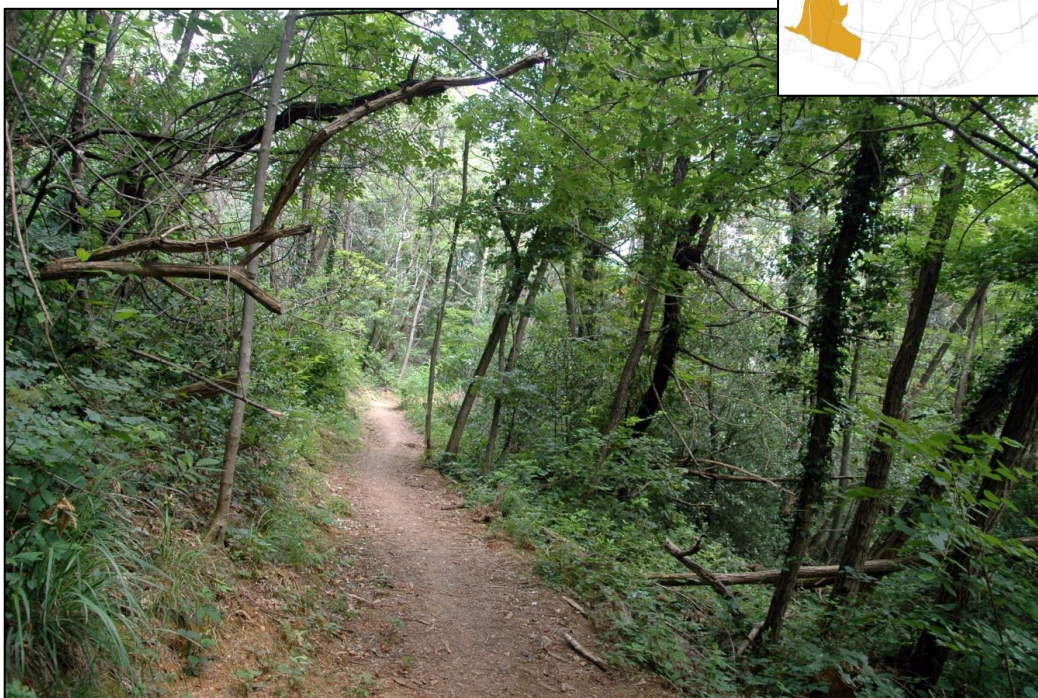

Slika 9: Želje obiskovalcev o podobi/urejenosti Panovca (n=277)

Prostorski vidik naj bo bolj poudarjen pri določanju in lociranju projektov, ki določajo gojitvene in tehnološke ukrepe, prostorske in časovne prioritete ter ekonomsko ovrednotenje, ter tako uresničujejo cilje večnamenskega gospodarjenja z gozdom. Merilo prikaza projektov naj bo podrobno, na karti se prikažejo tudi značilnosti gozdnega prostora na sestojni ali celo podrobnejši ravni.

V primeru, da občina ostane lastnik dela teh gozdov (Slika 10), se lahko po zgledu načrtov za gozdno posest pripravi načrt gospodarjenja z občinskimi gozdovi. Gre za poseben načrt, ki je izdelan v skladu z usmeritvami in strategijami predlaganega upravljalvskega načrta. Izdelavo načrta za občinsko gozdno posest financira MONG, v njem pa se prikaže stanje gozda, določijo cilji gospodarjenja, prioritete, opredelijo usmeritve in izdela ekonomska presoja gospodarjenja za obdobje veljavnosti načrta, ki praviloma traja 10 let. Prednosti takšnega načrta sta lahko predvsem 1) večja intenzivnost in učinkovitost gospodarjenja z gozdom in 2) boljša komunikacija med lastnikom gozda in pristojnimi gozdarskimi institucijami.

V končni različici načrta se prikaže tudi ekonomska presoja gospodarjenja z vsemi gozdovi Panovca, ki predstavlja pomemben argument pri opredeljevanju glede najprimernejšega lastništva. Pomembno je, da se dohodek od prodanega lesa iz Panovca vrača v lokalno okolje.

Slika 10: Klavrna podoba gozda na občinski parceli

Upamo, da bo načrt prispeval k premiku politike načrtnega upravljanja in gospodarjenja s Panovcem v prihodnosti. Urejen mestni gozd bi moral biti v interesu vseh. Mestna oblast bi si z urejanjem mestne infrastrukture, kamor vsekakor sodi tudi mestni gozd, krepila podporo lokalnega prebivalstva, gozdarska stroka bi si s strateškim načrtom upravljanja z mestnim gozdom v javnosti lahko povečala ugled in veljavo, največji pomen pa ima Panovec za njegove uporabnike – občane. Z boljšimi možnostmi za rekreacijo in učenje bi se krepil zdrav način življenja in pozitiven odnos do narave; obiskovalci, prijatelji Panovca ter druga ozaveščena in gozdu naklonjena javnost pa so lahko pomemben člen pri ohranitvi naravne dediščine našim zanamcem.

6.3 KOMENTAR K NAČRTU

Večina predstavljenih problemov v Panovcu izvira iz dveh temeljnih, in sicer 1) neusklajene prostorske rabe in 2) neurejenega upravljanja. Za usklajevanje prostorske rabe so bile izvedene številne pobude. Že Papež (2001; 177–179) je predlagal razdelitev Panovca na zahodni del, namenjen rekreaciji, in vzhodni, namenjen ohranjanju biotske pestrosti. Podobno delitev predlaga tudi karta prednostnih območij, ki je priloga Odloku o mestnem gozdu Panovec (Odlok o mestnem ..., 2009). Opredelitev prednostnih območij je lažja naloga, veliko zahtevnejše je usklajevanje prostorske rabe v praksi in izvajanje ukrepov, ki bodo skladni z namenom opredeljenih prednostnih območij.

V načrtu smo predlagali razdelitev Panovca na tri upravljska območja. Ravno razlikovanje z vidika upravljanja razumemo kot pogoj za usmerjanje prostorske rabe. Glede na rezultate ankete in obstoječe strokovne predloge je upravičeno, da se v vzhodnem delu Panovca pospešuje biotska vloga, v Mirno območje zato ne usmerjamo obiskovalcev, poti ni smiselno označevati in vzdrževati, gozdni red je lahko blažji, postavljanje nove infrastrukture (z izjemo tiste za gospodarjenje z gozdovi) pa ni primerno. V tem delu gozda je ob upoštevanju biotske vloge smiselno pospeševati lesnoproizvodno dejavnost, saj gozdovi Panovca lahko zagotavljajo kakovostne in visoko vredne sortimente, s prodajo katerih bi se lahko pokrilo stroške prilagojenega gospodarjenja v drugih predelih Panovca. V tem delu gozda je tudi območje brez ukrepanja – gozdni rezervat. Z vidika upravljanja je Mirno območje manj zahtevno.

Povsem drugače je v zahodnem delu Panovca. Tudi rezultati ankete kažejo na izrazit rekreacijski in vzgojno-izobraževalni pomen tega gozda. Pospeševanje teh dveh vlog mora biti ena od prioritetenih nalog upravljavca Panovca v prihodnosti. Zlasti vzdrževane in utrjene poti, primerne za rekreacijo, lahko prispevajo k usmerjanju rekreativcev. V tem predelu je treba primerno oblikovati zgradbo in sestavo gozdnih sestojev, ki naj bi po Cenčiču (2000) imeli parkovne elemente, kot so estetsko in ekološko zanimive drevesne in grmovne vrste, privlačna drevesa z zanimivimi habitusi (debela drevesa z velikimi krošnjami, drevesa zanimivih oblik) in starejše razvojne faze gozda z ekološkimi celicami ter pretrganim sklepom krošenj. Gozdnogojitveni in infrastrukturni ukrepi, s katerimi se oblikuje, ohranja in vzdržuje parkovni značaj gozda, pomenijo višje stroške, zato smo upravljsko območje Gozdni park omejili na območje zahodno od gozdne ceste, ki povezuje cesto strelišče–MIP in sedež KE Gorica. Zaradi obstoječe gozdne učne poti smo v Gozdni park vključili tudi oddelek 17 ter zanj predvideli infrastrukturno in vsebinsko nadgradnjo izobraževalnih vsebin, s katerimi bi se za obiskovalce različnih starosti in stopenj predznanja oblikoval bogato opremljen Gozdni učni prostor.

Izrazito neizkoriščen je prostor na območju strelišča. Čeprav je predlog za njegovo prestrukturiranje v Mestni park Panovec naloga za krajinske arhitekte, se moramo gozdarji najmanj jasno opredeliti, kaj v takšen prostor sodi, katere dejavnosti so zanj sprejemljive in vsaj v okvirjih podati mnenje, kakšna naj bo podoba prostora, ki živi in diha z gozdom.

Zaradi poudarjenih socialnih vlog in povečanega obiska v Gozdnem parku predlagamo, da se v tem delu gozda prepove lov, omejitev pa se kompenzira z izvedbo ustreznih ukrepov v Mirnem območju, kot so postavitve privabljalnih objektov in lovskih prež, ki bi omogočili izvajanje nujnega odstrela.

Predlagani razdelitvi Panovca na upravljska območja sledijo projekti, ki so usmerjeni na odpravljanje prepoznanih problemov neusklajene rabe gozdnega prostora ter na moteče dejavnike, ki so jih izpostavili obiskovalci; ti so predvsem neurejena okolica, slabo vzdrževane poti, zanemarjen gozd, strelišče oz. strelske vaje, hrup in pomanjkanje parkirišč. S projekti želimo izboljšati rekreacijsko in vzgojno-izobraževalno vlogo Panovca, kar je skladno z rezultati anket. Za izvajanje projektov je treba zagotoviti redna finančna sredstva.

Izmed projektov je rekonstrukcija gozdne učne poti po več kot tridesetih letih od njenega nastanka naloga in izziv za gozdarje Zavoda za gozdove Slovenije. Naloga za Mestno občino Nova Gorica pa je, da posveti veliko več pozornosti ureditvi Panovca za rekreacijo in oddih. Na velik pomen utrjenih in širokih poti za rekreacijo kaže izjemna priljubljenost gozdne ceste strelišče–MIP med tekači, zato bi urejena in vzdrževana rekreacijska infrastruktura, kamor zlasti sodijo primerno urejene poti, morala biti ena pomembnejših nalog za mestno občino. V načrtu predlagamo mrežo poti, ki jih je potrebno obnoviti in potem redno vzdrževati, da bodo primerne za rekreacijo.

Ker je občina lastnik parcel na območju strelišča, predstavlja oblikovanje Mestnega parka Panovec na tem območju lepo priložnost za ureditev prostora, tudi z umestitvijo različnih objektov za oddih in sprostitev. Kasneje bi skrb za urejanje mestnega parka lahko prevzele institucije, ki skrbijo za druge zelene površine v mestu. Mestni park bi s predlaganimi infrastrukturnimi elementi postal pomemben prostor za oddih in sprostitev, istočasno pa izhodišče za rekreacijo v zahodnem delu Panovca.

Naloga občine je tudi skrb za različne interesne skupine in njihove potrebe, ena izmed njih so gorski kolesarji. Nelegalno postavljen poligon v vzhodnem delu Panovca z vidika rabe predstavlja problem, zato predlagamo, da se zgradi novega v Gozdnem parku Panovec na območju trim steze. Za to območje je treba potem izdelati prilagojene gozdnogojitvene načrte. Druga možnost je, da se za kolesarski poligon poišče ustrezno lokacijo izven Panovca.

Rezultati ankete kažejo na slabo obiskanost trim steze, kar je verjetno posledica slabega vzdrževanja objektov na njej. Menimo, da bi bilo primerno tovrstno obliko rekreacije usmeriti na manjši prostor. Zato predlagamo opustitev trim steze, odstranitev/prestavitev objektov na njej in izgradnjo večjega trim otoka v Mestnem parku Panovec.

Pomembna naloga za prihodnost je tudi enotna podoba različnih infrastrukturnih elementov na celotnem območju Panovca, predvsem na vstopnih točkah, kamor sodijo informativne in usmerjevalne table, oglasne deske, počivališča, parkirišča za kolesa ... Rezultati ankete kažejo, da je nujna izgradnja večjega parkirišča na vstopni točki pri sedežu KE Gorica.

Krožna kolesarska pot okoli Panovca in kolesarska povezava z Rožno Dolino bi pomenila pomembno pridobitev pri rabi tega prostora, zato njeno zasnovo predlagamo v enem izmed projektov.

Kljub razdelitvi Panovca na upravljska območja in izvedbi predlaganih projektov ne moremo pričakovati, da se bo moč izogniti vsem konfliktom med različnimi rabami. Največja vrednost gozda je navsezadnje ravno prosto gibanje, zato od obiskovalcev ne moremo pričakovati, da ga bodo vsi uporabljali na predviden način. Z načrtom predlagamo rešitve, ki bi pripomogle k odpravljanju pglavitnih konfliktov, spodbujale in usmerjale izbrano/želeno obliko rabe, hkrati pa povečale uporabnost prostora. Kot kažejo rezultati ankete, je pomembno, da pri upravljanju v kar največji meri ohranimo naravno podobo Panovca, ki bolj spominja na ohranjene naravne gozdove kot na mestne parke, s pravimi rešitvami pa izpostavimo njegove naravne danosti in potenciale, ki bi v največji meri zadovoljile potrebe obiskovalcev.

V načrtu smo kot temeljni problem izpostavili dosedanje neustrezno upravljanje gozda in gozdnega prostora. Menimo, da je problem predvsem v slabem prepoznavanju vrednosti in pomena mestnega gozda pri lokalni oblasti, ki se najbolj izrazito kaže v odsotnosti gospodarjenja z občinskimi gozdovi. Razmere so pereče, saj je trajnost funkcij tega gozda ogrožena. V načrtu zato predlagamo izdelavo posebnega gozdnogospodarskega načrta za občinske gozdove, ki bi lahko spodbudil večjo intenzivnost gospodarjenja z gozdom. Ker pa MONG že poldrugo desetletje ni vložila nobenih sredstev v gospodarjenje in upravljanje s Panovcem in tudi v Načrtu razvojnih programov 2013-2017 MONG (Mestna občina ..., 2013) z izjemo sofinanciranja vzdrževalnih del na gozdnih poteh, v nobeni postavki ni sredstev, namenjenih urejanju Panovca, menimo, da pripravljenosti za urejanje mestnega gozda in večje intenzivnosti gospodarjenja z njim od mestne občine žal ne gre pričakovati.

Najbolj kompetentna institucija za tovrstne pobude je Zavod za gozdove Slovenije, ki si je v preteklosti prizadeval za izboljšanje gospodarjenja; zlasti od začetka devetdesetih let

predlaga strokovne pobude, ki bi prispevale k pozitivnim spremembam pri rabi in upravljanju Panovca. Urejen pravni status s sprejetim Odlokom o mestnem gozdu Panovec (Odlok o mestnem ..., 2009) je dobra osnova, na kateri je potrebno graditi prihodnost mestnega gozda. Ker ima ZGS kot upravljaivec Panovca nezadostna pooblastila, so pozitivne spremembe pri gospodarjenju s temi gozdovi majhne in počasne. Verjetno je čas, da se javnost zavzame za konkretne in večje spremembe. Društvo ljubiteljev Panovca je ena izmed novih možnosti, s katero bi bilo moč vplivati na odgovorne institucije, zlasti na mestno občino. Glede na rezultate ankete se obiskovalci zelo dobro zavedajo širokega pomena, ki ga ima gozd za lokalno skupnost, zaradi česar bi bila po našem mnenju ustanovitev tovrstnega društva mogoča in smiselna.

Menimo, da je jasna, močna in dobro strukturirana pobuda predpogoj za rešitev upravljskega problema v Panovcu. V načrtu zato predlagamo strategijo razvoja preučevanega prostora po posameznih sklopih, ki jih bodo morali odločevalci pri načrtovanju prostorske rabe in gospodarjenja v Panovcu obravnavati in upoštevati. Najpomembnejši vidik je zagotovo urejen status upravljavca mestnih gozdov. Predlagani odločitvi, da upravljaivec še naprej ostane ZGS, govorijo v prid številni dejavniki, izmed katerih želimo izpostaviti predvsem zaokrožen obseg pristojnosti, odgovornosti in načrtovanja, ki bi v tem primeru ostali pod okriljem ene institucije. Vendar pa mora ob tem občina zagotoviti ustrezna finančna nadomestila za večji obseg nalog, ki bi jih ob sprejetem dogovoru moral izpolnjevati ZGS. Poleg tega mora MONG zaposliti oziroma imenovati človeka, ki bo odgovoren za področje gozdarstva.

Za prihodnost Panovca je pomembna tudi enotna lastniška struktura teh gozdov. Katera od obeh opisanih možnosti (občinsko lastništvo oziroma državno lastništvo) je boljša, bo pokazal razvoj dogodkov v prihodnosti, zato smo v načrtu opredelili prednosti in slabosti ene in druge variante, ki jih je treba upoštevati pri odločitvah o lastništvu.

Menimo, da bi urejen upravljski status najverjetneje privedel tudi do obravnave in iskanja trajnih rešitev glede lastništva teh gozdov, intenzivnosti gospodarjenja z občinskimi gozdovi, financiranja prilagojenega gospodarjenja ter izvajanja ukrepov in projektov za usmerjanje prostorske rabe gozdov. Veliko pa bi k odpravljanju upravljskega problema lahko prispevala tudi nova, razvojno naravnana organiziranost gozdarstva, pri kateri bi se v javnem gozdarskem podjetju povezale naloge javne gozdarske službe (ZGS) in pridobitne dejavnosti (Bončina in sod., 2013).

6.4 PRIMERJAVA PREUČEVANEGA OBJEKTA IN PREDLOGA NAČRTA S PRIMERI IZ SLOVENIJE IN TUJINE

Temeljno za strateško načrtovanje upravljanja in gospodarjenja z mestnimi gozdovi je vprašanje, ali pomen tega prostora prepozna lokalna skupnost oziroma lokalna oblast. Če se ta zaveda širokega pomena gozdov za lokalno prebivalstvo, potem je upravljanje lahko uspešno in učinkovito. Kljub navideznemu urejanju statusa mestnega gozda (sprejetje odloka, organizacija krajinsko-arhitekturne delavnice ...) se v Novi Gorici slab odnos lokalne oblasti do Panovca najbolj izrazito kaže v odsotnosti gospodarjenja z delom gozda v občinski lasti ter pomanjkanju finančne podpore pri urejanju tega prostora. Prenos lastništva gozdov na območju trim steze na MONG, ob čemer je sama trim steza kot samostojna parcela ostala v lasti SKZG, odsotnost gozdnogojitvenih ukrepov, ki je privedla do ogrožene trajnosti funkcij mestnega gozda ter nevzdrževana rekreacijska infrastruktura na trim stezi so zgovoren dokaz, da se MONG ne zaveda pomena tega prostora, nima izdelane strategije za njegov razvoj, niti ne kaže interesa, da bi se takšna strategija izdelala in uresničila.

Na uspešno gospodarjenje z mestnimi gozdovi kažejo nekateri tuji zgledi. Konijnendijk (1997; 2) navaja Bois de Boulogne v Parizu, Grunewald v Berlinu, Epping Forest v Londonu in Wienerwald na Dunaju kot ene izmed znanih urejenih evropskih gozdov v mestnem okolju. Vzorčni primer načrtnega urejanja gozdov v okolici mesta je tudi Oslo, saj prvi odkupi teh gozdov s strani lokalne skupnosti segajo v konec 19. stoletja (Hostnik, 1997b; 29). Kljub temu, da različno velike površine z drevesno vegetacijo prekrivajo kar 65 % površine mesta in da je kar 89 % prebivalcev Osla od zelene površine, večje od 1 ha, oddaljenih največ 300 m, so mestne oblasti že pred mnogimi desetletji prepoznale pomen gozda ob mestu, izločile več kot 3000 ha veliko gozdno površino ter jo zaščitile pred pozidavo. Posledica načrtnega gospodarjenja in upravljanja je vzorno urejen mestni gozd, namenjen rekreaciji in ohranjanju narave, ki se je vse od njegove izločitve ohranil v začrtanih mejah (Pauleit in sod., 2005; 55–58) .

Povsem drugačen vzorčni primer je Nizozemska, ki si je zaradi naraščajoče potrebe po rekreaciji v mestnih gozdovih za cilj postavila povečati območje urbanih gozdov za 15.000 hektarjev v 25 letih (Konijnendijk, 1997; 3). Na pomen Amsterdamskega gozdnega parka, ki so ga zaradi pomanjkanja zelenih površin v mestu umetno osnovali na površini, odvzeti morju že davnega leta 1928, kaže podatek, da ga dnevno obišče več kot 11.000 ljudi (Hostnik, 1997b; 29).

Na posvetu o pomenu mestnih in primestnih gozdov leta 2011 v Bruslju (Agriculture and Rural ..., 2011), ki ga je ob mednarodnem letu gozdov pripravila Evropska komisija, je bil med petimi izbranimi primeri dobrih praks predstavljen Dunaj z dolgo tradicijo upravljanja

z mestnim gozdom. Prve gozdove so na Dunaju zaščitili pred več kot 100 leti, danes pa ima mesto v lasti približno 5000 ha mestnih gozdov, ki so prepoznani kot ključni element pri ohranjanju vodnih virov za mesto z izrazitimi rekreacijsko, izobraževalno in biotsko vlogo. Občinski oddelek za kmetijstvo in gozdarstvo poleg gospodarjenja z mestnim gozdom na področju gozdarstva skrbi tudi za gospodarjenje z narodnim parkom Dunau–Auen, ureja sprehajalne poti, upravlja z informativno–izobraževalnim centrom ter skrbi za širjenje rekreacijskih površin v zelenih delih mesta.

Čeprav predstavljeni primeri dobre prakse izhajajo iz dežel z višjim bruto družbenim proizvodom, pa ta še zdaleč ni pogoj za uspešno upravljanje z mestnimi gozdovi. Na to kaže primer Celja, ki je prav tako bil izbran in predstavljen na omenjenem posvetu (Hostnik, 2011). Ključna vloga v celotnem procesu urejanja in upravljanja z mestnimi gozdovi na primeru Celja pripada ZGS KE Celje. Na njihovo pobudo je bil leta 1996 po široki razpravi, v katero so bile vključene različne interesne skupine, izdelan strateški načrt za mestne gozdove, ki mu je leta 1997 sledilo sprejetje odloka o razglasitvi mestnega gozda za gozd s posebnim namenom (Odlok o razglasitvi ..., 1997). Da se zgodba s sprejetjem zakonskega akta ne sme končati, kaže razvoj dogodkov v naslednjem poldrugem desetletju. Še istega leta je namreč Mestna občina Celje vzpostavila stalno postavko v občinskem proračunu za kritje stroškov dolgoročno usmerjenega upravljanja z mestnim gozdom, ki jih delno pokrivajo tudi s prihodki iz drugih občinskih gozdov, do leta 2010 pa podvojila lastništvo v z odlokom zavarovanih gozdovih, ob čemer je gozdarska služba odigrala pomembno povezovalno vlogo med občino in lastniki gozdov. V tem času je bilo v časopisnih in elektronskih medijih objavljenih več kot 150 člankov o celjskih mestnih gozdovih. Med leti 2000 in 2007 so v celjskih mestnih gozdovih vzpostavili in ustrezno opremili 14 km večnamenskih in rekreacijskih gozdnih poti, kjer je ZGS znova odigral ključno vlogo pri planiranju in nadzoru izvajanja del, leta 2005 pa so za večjo prepoznavnost mestnega gozda in ozaveščanje javnosti izdelali blagovno znamko "Mestni gozd Celje". V istem letu je Celje gostilo Evropski forum za urbano gozdarstvo, leta 2008 pa je mestna občina s pogodbo nadgradila uspešno sodelovanje z ZGS ter ga pooblastila kot načrtovalca in upravljavca mestnih gozdov. V zadnjem obdobju se z novimi učnimi potmi in izobraževalnimi programi posvečajo zlasti izkoriščanju izobraževalnega potenciala gozda. Prihodnji izzivi so povezani z vzdrževanjem ustvarjalnega sodelovanja med vpletenimi institucijami, zagotavljanjem stabilnega financiranja, rednega gospodarjenja, vzdrževanjem obstoječe infrastrukture, razvojem novih izobraževalnih programov, krepitvijo participativnega načrtovanja in upravljanja ter s prizadevanji za močno in izrazito javno podporo, ki bi nevtralizirala vpliv dnevne politike.

Tudi mnoga druga slovenska mesta so v zadnjih letih sprejela odloke o razglasitvi mestnih gozdov za gozdove s posebnim namenom (Tolmin, Novo mesto, Kidričevo, Domžale,

Ljubljana ...), vendar v nobenem dolgoročna strategija načrtnega upravljanja z mestnimi gozdovi ni dobro izražena. Na tem področju še najbolj zaostaja Maribor, kjer kljub dejstvu, da sta ZGS OE Maribor in Zavod za prostorsko načrtovanje Mestne občine Maribor že leta 2000 pripravila posvet z naslovom Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri (Mestni gozdovi ..., 2000) ter predlagala osnutek odloka o gozdovih s posebnim namenom, ta vse do danes še ni bil sprejet. Nekje vmes med drugim in tretjim največjim mestom v Sloveniji je Ljubljana, ki je odlok o razglasitvi gozdov s posebnim namenom sprejela leta 2010 (Odlok o razglasitvi ..., 2010). Nekatere lepe rezultate, ki doprinašajo k urejenosti in uporabni vrednosti ljubljanskih mestnih gozdov, pa so prinesle številne pobude občanov in interesnih skupin. Pred kratkim so tako pod okriljem Javnega zavoda Šport Ljubljana odprli novo trim stezo Mostec, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj Umanotera pa pripravlja načrt naravoslovne učne poti na območju Krajinskega parka Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, ki ga finančno podpira mestna občina.

Problematiko urejanja mestnih gozdov, raziskavo javnega mnenja in obravnavo vlog mestnih gozdov v zadnjem času še najpogosteje obravnavajo diplomska dela študentov različnih naravoslovnih smeri. Škof (2002), Žlebnik (2007), Verlič (2010) in Žížek (2010) za Ljubljano, Rubin (1999) za Mursko Soboto, Stupan (2003), Tacer (2005) in Friš (2007) za Maribor, Janžekovič (2007) za Ptuj, Uhelj (2010) za Postojno so pripravili nekatere raziskave ter podali izhodišča, ki bi lahko doprinesla k urejanju mestnih gozdov v slovenskih mestih.

Problematiki upravljanja v naši raziskavi je vsebinsko še najbližje diplomska naloga Mojce Stupan (2003), ki je obravnavala problematiko urejanja mariborskih mestnih gozdov, kjer je ravno tako kot v našem načrtu precej poudarjen upravljaljski vidik. Ker je obravnavana površina precej večja in prostorsko razpršena, jo je avtorica razdelila na deset kompleksov. Pregled razvoja in stanja mestnih gozdov, opredelitev vlog in problemov ter usmeritve za gospodarjenje in upravljanje po različnih sklopih pa se prekrivajo v obeh diplomskih delih. V primerjavi z njenim diplomskim delom smo v našem načrtu več poudarka posvetili prostorski rabi gozdov ter s prostorskim prikazom predlagali tudi prostorsko ureditev. To področje je v svojem diplomskem delu za Stražunski gozd v Mariboru zelo temeljito predstavila Anja Friš (2007), ki pa je ravno tako predstavila tudi funkcije gozda in obstoječe dejavnosti, opredelila probleme ter predlagala usmeritve.

Obe vsebinsko primerljivi diplomski nalogi sta precej obsežni. Predlog upravljaljskega načrta za gozdni prostor Panovec tako bolj spominja na upravljaljske načrte iz tujine. Kot zgled pri urejanju gozdov v Evropi lahko izpostavimo Švico, ki pri pripravi načrtov razvoja gozdov močno upošteva upravljaljski vidik in participacijo različnih interesnih skupin (Bachmann, 2002; Kantonale ..., 2007; cit. po Bončina in sod., 2011). V strateškem delu načrta, ki se izdeluje na administrativni ravni, določajo cilje in ukrepe za gospodarjenje,

površine območij s prednostnimi funkcijami, vrsto funkcij in ukrepe za gospodarjenje na posameznih prednostnih območjih, v prostorskem delu načrta pa se predstavijo podlage oz. informacije, ki se povzemajo od drugih dejavnosti v prostoru (npr. območja za varstvo voda, območja, pomembna za varstvo narave ...) ter karta funkcij gozda z označenimi prednostnimi območji. Izpostaviti velja, da se pomembnost posameznih funkcij določa skupaj z uporabniki prostora. V drugem, izvedbenem oz. operativnem delu načrta pa se izdelajo posebni projekti, ki so prostorsko locirani na karti funkcij ali karti objektov, za posamezen projekt pa se določijo cilji gospodarjenja, udeleženci v načrtovalnem procesu, ekonomske obremenitve in financerji.

6.5 SKLEP

Kako obravnavati problematiko mestnih gozdov, da bi dosegli pozitivne premike pri njihovem upravljanju in gospodarjenju? Menimo, da bi v primeru Nove Gorice ključ do uspeha bilo ustvarjalno sodelovanje treh deležnikov: 1) KE ZGS, 2) lastnikov gozda (MONG in SKZG) in 3) uporabnikov prostora. S katere strani pride pobuda, je pravzaprav vseeno, pomembno pa je, da so pobude dobro strukturirane in ustrezno obravnavane.

Pri izdelavi Predloga upravljskega načrta za gozdni prostor Panovec smo skušali zadostiti strokovnim zahtevam, upoštevali in nadgradili smo pretekle raziskave o Panovcu ter tako skušali postaviti osnovo za prihodnje prostorske obravnave in dopolnitve glede upravljanja mestnega gozda. Zato smo osnutek predloga načrta predstavili tudi na ZGS KE Gorica ter v končno verzijo vključili njihove pripombe in komentarje. Pri pripravi vsebin in strukture predlaganega načrta smo sledili zgledom iz Slovenije in tujine.

Javno mnenje o pomenu gozdov Panovca smo prepoznali z anketiranjem obiskovalcev, najpomembnejše izsledke pa predstavili v predlogu načrtu ter jih upoštevali pri oblikovanju odločitev. Predlog načrta smo želeli oblikovati jasno in pregledno, izogibali smo se podrobnostim, čim več vsebinskih podatkov smo predstavili v obliki alinej, slik in grafikonov, da bi bila vsebina načrta razumljiva in privlačna širši javnosti.

Predlog načrta ni obsežen, nekatere teme (npr. stanje) zaradi obravnave v uvodnem delu diplomske naloge le povzema, kljub temu pa vsebinsko in oblikovno predstavlja samostojno enoto, ki se jo lahko izloči iz diplomskega dela. Predlog načrta je tako primeren za objavo na spletnih straneh ter za predstavitve in obravnave na okroglih mizah, delavnicah ali na seji mestnega sveta.

Osnovni namen predloga načrta je poleg opredelitve prostorske rabe in gospodarjenja z mestnim gozdom Panovec spodbuditi deležnike k intenzivni in široki razpravi o mestnem

gozdu, ki bi v končni fazi pripeljala do oblikovanja strategije upravljanja Panovca ter njene realizacije.

Javno lastništvo, urejen pravni status, dobro zdravstveno stanje gozdov ter več kot šestdesetletno načrtno izvajanje gozdnogojitvenih ukrepov so v primerjavi z drugimi mestnimi gozdovi v Sloveniji izrazite strateške prednosti. Vloga Panovca je pomembna tudi v širšem kontekstu. Nova Gorica se glede na dosedanje popise ponaša z najbolj pestro zgradbo in sestavo mestnega drevja in grmovja med vsemi slovenskimi mesti. Zasnovana je bila kot vrtno mesto, kar danes dokazujejo številni rožni nasadi vrtnic v samem mestu in na njegovih vpadnicah, rožni vrt na Kostanjevici se ponaša z eno najpopolnejših in največjih zbirk burbonk na svetu, v propadajočem botaničnem parku na Pristavi pa rastejo številne izjemno redke vrste eksotičnih dreves in grmov. Zbirko botaničnih zanimivosti dopolnjujeta botanična vrtova v sosednji Gorici: park Coronini–Cronberg s številnimi vrstami iz Sredozemlja, Srednje Evrope, Balkana, Azije in Amerike ter zasebni botanični vrt Luciana Viatoria z več kot 500 vrstami azalej, 150 vrstami rododendronov, več kot 300 sortami redkih vrtnic, 50 sortami kamelij in 120 sortami magnolij. S pomočjo tematskih poti po obeh mestih bi bilo mogoče v zaokroženo celoto povezati poleg naštetih botaničnih zanimivosti tudi druge turistične znamenitosti ter obiskovalcem Nove Gorice in Gorice ponuditi blagovno znamko "Botanično mesto". Prebivalci mladega mesta pa bi se s takšno identiteto mesta najbrž precej lažje poistovetili kot z igralništvom, ki je trenutno prepoznano kot eno temeljnih značilnosti Nove Gorice.

Morda bi bil čas, da si priznamo, da v mestih in njihovi okolici k ohranjanju narave največ prispeva ozaveščena javnost – tudi k urejenemu in skrbno upravljanemu mestnemu gozdu. Gozdarska stroka bi s strateškim načrtom ob močni javni in politični podpori lahko poudarila prisotnost in pomen narave v življenju posameznika in družbe. Je Nova Gorica pripravljena za ta korak?

7 POVZETEK

Raziskavo smo pričeli s predstavitvijo smernic razvoja pri načrtovanju večnamenskega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji in problematike upravljanja in gospodarjenja z mestnimi gozdovi. Osnovne značilnosti preučevanega novogoriškega mestnega gozda Panovec ter oris njegovega zgodovinskega razvoja smo povzeli po preteklih raziskavah.

Izhodišča za osrednji del raziskave – izdelavo Predloga upravljaljskega načrta za gozdni prostor Panovec so bila 1) študij zgodovinskih virov, 2) študij pravnih in strokovnih podlag ter preteklih raziskav o Panovcu, 3) terenski ogled preučevanega objekta z ekspertno skupino pod vodstvom revirnega gozdarja v Panovcu ter 4) anketiranje obiskovalcev, s katerim smo prepoznali pomen Panovca za lokalno prebivalstvo. Osnutek predlaganega načrta smo ob koncu raziskave v obliki delovnega sestanka predstavili delavcem ZGS KE Gorica. V razpravi, ki je potekala po vsebinskih sklopih, smo pridobili njihove komentarje na vsebino načrta in kasneje tudi pisne pripombe, ki smo jih vključili v končno obliko načrta.

S štetjem obiska smo ugotovili, da več kot 70 % obiskovalcev v Panovec vstopa na vstopni točki pri zadrževalniku, ki je mestu najbližja, obiskovalci pa Panovec raje obiskujejo med delovnimi dnevi kot med vikendom. Z analizo rezultatov ankete smo tudi spoznali, da je Panovec izjemnega pomena za lokalno prebivalstvo, saj se kar 66 % obiskovalcev vanj odpravlja večkrat na teden. Največji pomen obiskovalci pripisujejo rekreacijski in poučni vlogi gozda, pomembne pa so tudi biotska, hidrološka in estetska vloga. Proizvodne vloge gozda so za obiskovalce relativno manj pomembne. Kar 95 % obiskovalcev se v Panovec odpravlja zaradi teka, sprehoda, izleta ali pohoda. Najbolj moteči dejavniki so prisotnost divjih odlagališč, nevzdrževane poti, zanemarjen gozd, neurejena okolica, strelišče oz. strelske vaje ter hrup. 76 % obiskovalcev meni, da ne dobi dovolj informacij v zvezi z načrti, ukrepi in gospodarjenjem s Panovcem, 82 % jih predlaga, da postane lastnik gozdov Panovca Mestna občina Nova Gorica, 92 % pa si želi, da Panovec ostane predvsem gozd brez izrazito poudarjenega parkovnega značaja. Z rezultati ankete smo potrdili delovne hipoteze, da 1) so zahteve do teh gozdov številne in raznovrstne, hkrati pa se pomen posameznih vlog gozda znatno razlikuje, in 2) za obiskovalce Panovec pomeni predvsem prostor za rekreacijo in oddih.

Predlog upravljaljskega načrta za gozdni prostor Panovec smo razdelili na posamezne sklope. V uvodnih poglavjih smo predlagali namembnost gozdnega prostora Panovec ter analizirali stanje. Predlagali smo razdelitev gozdnega prostora na tri upravljaljska območja: 1) Mestni park Panovec, 2) Gozdni park Panovec z Gozdnim učnim prostorom in 3) Mirno območje z gozdnim rezervatom.

Kot temeljni problem pri gospodarjenju, upravljanju in rabi gozdov Panovca smo izpostavili neurejen status upravljavca mestnega gozda. V načrtu smo zato predlagali, da se status upravljavca uredi s podpisom upravljske pogodbe med Zavodom za gozdove Slovenije in lastniki gozda – Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov in Mestno občino Nova Gorica.

Ostali problemi v Panovcu so povezani z neprimerno lastniško strukturo, odsotnostjo gospodarjenja z občinskimi gozdovi, neurejenim financiranjem prilagojenega gospodarjenja z gozdovi, neustrezno rabo gozdov ter neizkoriščenim potencialom gozda za rekreacijo in izobraževanje.

Za reševanje naštetih problemov smo opredelili gozdnogojitvene, sečno-sprailne, lovnogospodarske ter infrastrukturne in druge smernice in ukrepe za gospodarjenje ter po posameznih sklopih predlagali možne upravljske rešitve. Predstavljeni in opisani sta bili dve varianti za ureditev lastniške strukture: 1) da celoten Panovec postane last MONG ali 2) da lastnik Panovca ostane SKZG. Občinsko lastništvo bi pomenilo, da bi sredstva od prodanih sortimentov iz Panovca ostala v lokalnem okolju, namenila pa bi se lahko za pospeševanje socialnih vlog gozda ter financiranje prilagojenega gospodarjenja z gozdovi za zagotavljanje socialnih in okoljskih vlog gozda.

V zaključnem delu načrta smo predstavili sedem projektov, ki bi jih izvedli za uresničevanje zastavljenih ciljev v Panovcu. Za vsak projekt smo opisali trenutno stanje, opredelili problem in namen projekta, določili prioriteto njegove izvedbe in najpomembnejše vloge, za izbrano območje predstavili dovoljene in nezaželenе dejavnosti, opredelili gozdnogojitvene, infrastrukturne in operativne ukrepe, določili ekonomske obremenitve in financerje izvedbe projekta, predstavili pa smo tudi strokovne in pravne podlage, ki jim je treba slediti pri pripravi projekta.

Predlagani načrt je osnova za uresničevanje strategije razvoja Panovca in predstavlja temelj za pripravo upravljskega načrta za Panovec, ki naj ga ob sodelovanju drugih strok in deležnikov izdela ZGS. V končni različici upravljskega načrta je potrebno upoštevati nekatere premisleke, ki smo jih izpostavili v zaključku predlaganega načrta.

8 SUMMARY

The research starts with the development guidelines for planning a multi-objective forest management in Slovenia. In addition, some problems concerning the management of urban forests are presented. We then outline the basic characteristics and the historical development of the forest area Panovec near Nova Gorica.

Important basis for the main part of the research – the elaboration of a forest management plan for forest area Panovec included: 1) the historical background, 2) the legal and professional documents and existing research on the Panovec forest area, 3) a field visit to the Panovec with a team of experts and the local district forester, and 4) a survey among the forest visitors, highlighting the importance of Panovec for the local community. After the finalization of the research, a draft of the forest management plan was presented to the employees of the Nova Gorica local management unit of the Slovenian Forest Service. During the discussion which was divided into thematic subjects, comments on the contents of the plan were conducted and included into the final version of the plan along with the other subsequently gathered remarks.

The counting of the visitors showed that over 70 % of them enter the forest by the entrance near the water reservoir, which is closest to the city, and that citizens are more likely to visit the forest during weekdays than on weekends. The Panovec forest area is of great importance for the local community, as over 66 % of visitors go to the forest more than once per week. Visitors rank the recreational and educational roles of the forest with the highest priority, but they also recognize biotic, hydrologic and aesthetic roles as important. The production of timber is less important for the interviewees. 95 % of visitors go to Panovec for jogging, walking, an excursion or hiking. Illegal dumps, poorly maintained trails, unmanaged forest areas and the vicinity of a shooting area are the most disturbing factors. 76 % visitors believe they do not get enough information about forest management plans, 82 % suggest that the municipality of Nova Gorica should become the owner of the forest, 92 % wish that Panovec would remain a forest, without too many park elements. Two hypotheses were confirmed by the survey results: 1) there are various demands to forests, and the importance of forest roles differs, and 2) for the visitors, Panovec is primarily an area of recreation and relaxation.

We have divided the plan in thematic sections. In the introduction, the purpose (importance) of forest areas of Panovec is proposed and the current state of Panovec is analyzed. Three management zones are proposed: 1) Panovec City Park, 2) Panovec Forest Park with Forest educational area, and 3) Quiet area with forest reserve.

One of the crucial problems that impede successful management of the forest is the unresolved legal status of the forest manager of the Panovec forest area. Our suggestion

includes a formal management contract between the Slovenian Forest Service and the forest owners – the Farmland and Forest Fund of Republic of Slovenia and the Municipality of Nova Gorica.

The other issues are related to the inadequate ownership structure, the absence of active management of the city forests, inefficient financing of the adaptation of forest management activities, unsuitable use of the forest and unexploited potential for recreation and education.

We have outlined silvicultural, felling-skidding, game management, infrastructure and other guidelines and measures to solve the main management problems. Possible management solutions for each of the presented section were also proposed.

The two variants of the ownership structure were proposed and evaluated: 1) the Panovec forest become owned by the Municipality of Nova Gorica, and 2) the Farmland and Forest Fund stays the owner of Panovec forest area. The ownership of the Municipality would mean that funds received from timber sales would remain in the local environment and could be further invested to improvement of the social role of the forest and for adaptation of forest management measures needed to provide social and ecological objectives.

In the closing part, seven projects for achieving the management objectives in the Panovec forest area are proposed and described. For each project, the current state, the purpose, priorities for the implementation, desirable and undesirable activities, silvicultural, infrastructural and economic obstacles and potential financial aids for the projects are described. In addition, professional and legal guidelines that should be followed when preparing a project are listed.

The proposed plan presents the framework for the implementation of the development strategy of the Panovec forest area and the basis for the preparation of the final version of the forest management plan for Panovec forest area. The plan could be elaborated by the Slovenia Forest Service with the collaboration of other disciplines and stakeholders. While preparing the final version of the plan, some facts which are presented at the end of the proposal should be considered.

9 VIRI

Agriculture and Rural development - Forestry measures - Forest - EU (1. feb. 2011).

http://ec.europa.eu/agriculture/fore/events/28-01-2011/presentations_en.htm
(11. jul. 2013)

Abram Ž. in sod. 2012. Ureditev območja Panovca v Novi Gorici: poročilo Študentske krajinsko arhitekturne delavnice, zimski semester v študijskem letu 2011/2012.

Gazvoda D. (ur.). Ljubljana, Nova Gorica, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Mestna občina: 32 str.

Anko B. 1993. Drevo, gozd in človek v mestnem okolju. V: Mestni in primestni gozd -

naša skupna dobrina: zbornik republiškega posvetovanja v okviru tedna gozdov, Ljubljana, 27.maj 1993. Golob S. (ur.). Ljubljana, Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije: 5-17

Anko B. 1995. Funkcije in vloge gozda: skripta. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo: 181 str.

Bedenk P. 2000. Gospodarjenje z mestnimi gozdovi v Gradcu. V: Mestni gozdovi v

Mariboru danes in jutri: referati. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 8-10

Bončina A., Simončič T. 2010. Načrtovanje rabe gozdnega prostora: pregled in

perspektive. V: Gozdni prostor: načrtovanje, raba, nasprotja: zbornik prispevkov.

Bončina A., Matijašič D. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta - Oddelek za gozdarstvo
In obnovljive gozdne vire, Zavod za gozdove Slovenije: 59-64

Bončina A. 2004. Participacija v gozdarskem načrtovanju. V: Participacija v gozdarskem

načrtovanju. Bončina A. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo
in obnovljive gozdne vire: 7-17

Bončina A. 2005. Nekateri vidiki načrtovanja mnogonamenskega gospodarjenja z

gozdovi. Gozdarski vestnik, 63, 7/8: 299-312

Bončina A. 2009. Urejanje gozdov - upravljanje gozdnih ekosistemov: učbenik. Ljubljana,

Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 359 str.

Bončina A., Diaci J., Jerina K., Krč J. 2013. Gozdarstvo na razpotju: razvojni zagon ali

razkroj? Delo, 55, 101: Sobotna priloga: 16-18

Bončina A., Ficko A., Kotnik T. 2004. Zasnova participativnega načrtovanja. Gozdarski

vestnik, 62, 2: 85-95

- Bončina A., Havliček R., Pisek R., Simončič T., Strniša A. 2011. Upravljanje z gozdnim prostorom: študijsko gradivo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 106 str.
- Cenčič L. 2000. Predlog odloka o razglasitvi gozdov s posebnim namenom v Mestni občini Maribor. V: Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 30-33
- Friš A. 2007. Problematika urejanja parkovnega gozda Stražun: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo). Ljubljana, samozaložba: 132 str.
- Golobič M. 2010. Gozd v prostorskem načrtovanju. V: Gozdni prostor: načrtovanje, raba, nasprotja: zbornik prispevkov. Bončina A., Matijašič D. (ur.). Ljubljana, Biotehniška fakulteta - Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Zavod za gozdove Slovenije: 7-10
- Gozdnogospodarski načrt gospodarske enote Gorica 1976 - 1985. Tolmin, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin
- Gozdnogospodarski načrt gospodarske enote Gorica 1986 - 1995. Tolmin, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin
- Gozdnogospodarski načrt gospodarske enote Gorica 1997 - 2006. Tolmin, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin
- Gozdnogospodarski načrt gospodarske enote Gorica 2007 - 2016. Tolmin, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Tolmin
- Hostnik R. 1997a. Razglasitev gozdov s posebnim namenom na primeru primestnih gozdov Celja. Gozdarski vestnik, 55, 10: 453-459
- Hostnik R. 1997b. Zakaj je zeleni prstan Celja zlata vreden. Stanje, pomen in perspektive celjskih primestnih gozdov. V: Gozd, drevo in mesto Celje: zbornik referatov. Celje, maj 1997. Oderlap-Kranjc I., Jurko B., Rosenstein D. (ur.). Celje, Zavod za gozdove Slovenije - OE Celje, Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva:
- Hostnik R., 2011. The Context of Urban Forests and the Development of Urban Forestry in Highly Forested EU Country: the Experience of Celje. Agriculture and Rural development - Forestry measures - Forest - EU (1. feb. 2011). http://ec.europa.eu/agriculture/fore/events/28-01-2011/presentations_en.htm (11. 7. 2013)

Janžekovič M. 2007. Mestni gozdovi Ptuja: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 76 str.

Jenčič H. 2000. Gozdovi mesta Maribor danes. V: Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 25-29

Konijnendijk C.C (ed.). 1997. Urban forestry: overview and analysis of European forest Policies: part 1: conceptual framework and European urban forestry history: working paper 12. Joensuu, European Forest Institute: 130 str.

Konijnendijk C. C. 2003. A decade of urban forestry in Europe. Forest policy and economics 5: 173-186

Kozorog E., Vuga M. 1998. Načrt deželno knežjih gozdov na Goriškem in Gradiščanskem. Gozdarski vestnik 56, 5/6: 291-294

Mestna občina Nova Gorica 2013 (2. avg. 2013).
http://www.nova-gorica.si/uprava_mestne_obcine/proracun/2013070814224965/
(2. avg. 2013)

Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati. 2000. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 40 str.

Odlok o mestnem gozdu Panovec. Ur. l. RS, št. 58/2009

Odlok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Nova Gorica. Ur. l. RS, št. 95/2012

Odlok o razglasitvi gozdov s posebnim namenom v Mestni občini Celje. Ur. l. RS, št. 37/1997

Odlok o razglasitvi gozdov s posebnim namenom. Ur. l. RS, št. 60/2010

Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih znamenitosti ter naravnih spomenikov v občini Nova Gorica. 1985. Uradno glasilo občine Nova Gorica, 8/85: 275-278

Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o mestnem gozdu Panovec. Ur. l. RS, št. 33/2011

Papež J. (ur.). 2001. Panovec včeraj, danes, jutri. Nova Gorica: Mestna občina; Tolmin: Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota: 199 str.

- Papež J., 2004. Panovec kot ponos, upanje ali razočaranje. *Gozdarski vestnik*, 62, 9: 388-396
- Pauleit S., Jones N., Nyhuus S., Pirnat J., Salbitano F. 2005. Urban forest resources in European cities. V: *Urban forests and trees: a reference book* (elektronski vir). Konijnendijk C. C., Nilsson K., Randrup T. B., Schipperijn J. (ur.). Berlin; Heidelberg: Springer: 49-80
- Pirnat J. 2000. Urbano gozdarstvo v Sloveniji v luči približevanja Evropski zvezi. V: *Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati*. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 3-7
- Pogačnik A. 1999. Urbanistično planiranje: univerzitetni učbenik. 3. predelana izdaja. Ljubljana, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo: 252 str.
- Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, Ur. l. RS, št. 91/2010
- Rubin S. 1999. Stanje in vključevanje zelenih mestnih in primestnih površin v urbani prostor Murske Sobote: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 65 str.
- Simončič T., Bončina A. 2012. Koncept prednostnih območij pri načrtovanju večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. *Gozdarski vestnik*, 70, 10: 415-428
- Strokovne osnove za razglasitev nepremičnih kulturnih in zgodovinskih spomenikov in naravnih znamenitosti v občini Nova Gorica. 1984. Nova Gorica, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Gorica: 133-134
- Stupan M. 2003. Problematika urejanja Mariborskih mestnih gozdov: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 100 str.
- Škof J. 2002. Urbani gozd Rožnik v Ljubljanski mestni krajini: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 69 str.
- Tacer D. 2005. Parkovni gozd Stražun: diplomsko delo (Univerza v Mariboru, Fakulteta za gradbeništvo). Maribor, samozaložba: 74 str.
- Tavčar M., Vidmar A. 2000. Ljubljanski mestni gozd. V: *Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati*. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 14-19

- Uhelj M. 2010. Primestni gozdovi Postojne: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 66 str.
- Valenčič V. 1956. Nekdanji deželnoknežji gozdovi na Primorskem, Gozdarski vestnik 14, 8: 233-251
- Verlič A. 2006. Rekreatijska vloga gozda v katastrski občini Zgornja Šiška: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 67 str.
- Veselič Ž., Pisek R., 2010. Določitev con gozdnega prostra za potencialno rekreatijsko rabo in turizem. V: Gozdni prostor: načrtovanje, raba, nasprotja. 25-31
- Zakon o gozdovih. Ur. l. RS, 30/1993
- Zavrtanik Z. 2001. Obremenitve gozda. V: Panovec včeraj, danes, jutri. Papež J. (ur.). Nova Gorica: Mestna občina; Tolmin: Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota: 124-133
- Židank J. 2000. Opredelitev območij gozdov v novi urbanistični zasnovi mesta Maribor. V: Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 34-39
- Žigon J. 2003. Gozd Panovec - novogoriški gozd. V: Mestni in primestni gozd - naša skupna dobrina: zbornik republiškega posvetovanja v okviru tedna gozdov, Ljubljana, 27.maj 1993. Golob S. (ur.). Ljubljana, Zveza društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije: 131-136
- Žižek L. 2010. Odnos javnosti do gozdov v mestih na primeru Rožnika in Golovca v Ljubljani: diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 72 str.
- Žlebnik G. 2007. Analiza zahtev javnosti do primestnih gozdov na primeru Gozdnogospodarske enote Glince-Črnuče: diplomsko delo. diplomsko delo (Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire). Ljubljana, samozaložba: 67 str.
- Žnidaršič I. 2000. Vzdrževanje in razvoj gozdov v zelenem pasu mesta Maribor po letu 1983. V: Mestni gozdovi v Mariboru danes in jutri: referati. Maribor, 15. februar 2000. Maribor, Zavod za gozdove Slovenije - OE Maribor, Mestna občina Maribor - Zavod za prostorsko načrtovanje: 20-24

ZAHVALA

Diplomskega dela v takšni obliki ne bi bilo brez:

- zaposlenih na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire mentorja dr. Andreja Bončine in mlade raziskovalkeTine Simončič;
- zaposlenih na Biotehniški fakulteti dr. Mojce Golobič, dr. Matije Klopčiča in mag. Maje Božič;
- zaposlenih na ZGS OE Tolmin in KE Gorica Helene Zorn, Zorana Zavrtanika, Bojana Zadravca, Domna Šebenika in Eda Kozoroga;
- Anje;
- Gimlija;
- Kiti;
- Kanuca;
- Gajška;
- Evice, Filipa, Maksa, Tomaža, Maje, Denija, Lukca, Dane, Maje, Sare, Karin, Patrika, Naje, Mojce, Helene, Vojkota, Špele, MJČ-ja, Pike, Maje, Vičota, Nastje in tatu;
- 283-ih obiskovalcev Panovca.

Hvala, ker ste tako ali drugače vstopili v moje življenje in z brezpogojno pomočjo prispevali, da se bo moja študijska pot na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire zaključila s tem izdelkom.

Vsi prijatelji, tudi tisti iz študijskih klopi, brez vas se nikoli ne bi prebil preko vseh študijskih in življenjskih izzivov. Upam, da boste še dolgo ostali del mojega sveta.

Mama, tata in nona, hvala, ker ste mi omogočili nepozabno življenjsko izkušnjo v Ljubljani.

KAZALO PRILOG

Priloga A: Snemalni list za ugotavljanje številčnosti obiska

Priloga B: Spoznavni zemljevid za ugotavljanje pogostosti obiskovanja posameznih delov preučevanega objekta

Priloga C: Anketa o potrebah, željah in pričakovanjih javnosti do mestnega gozda Panovec

Priloga D: Rezultati ankete o potrebah, željah in pričakovanjih javnosti do mestnega gozda Panovec

Priloga A: Snemalni list za ugotavljanje številčnosti obiska

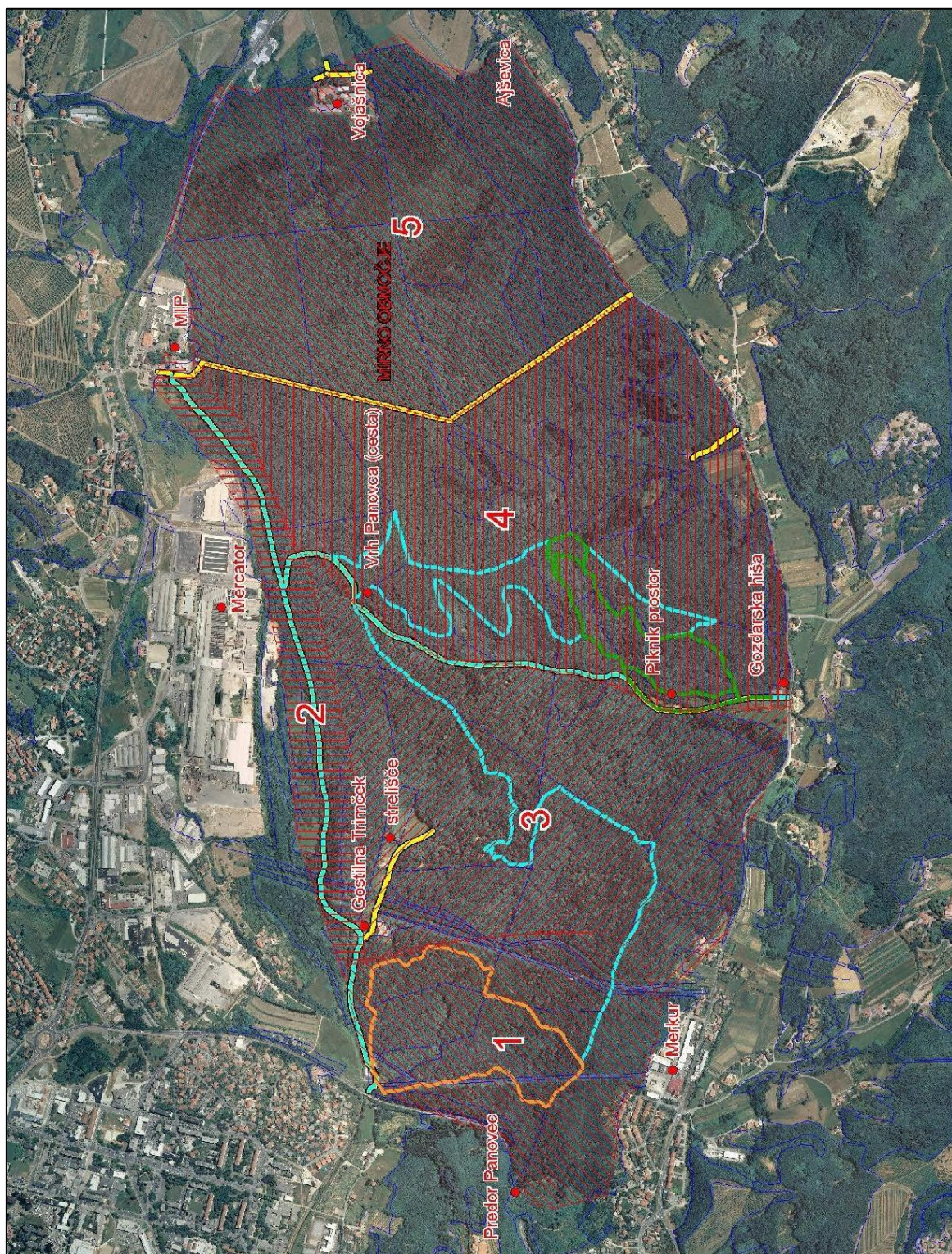
DATUM: _____

DAN: _____

VREME: _____

Čas prihoda	Pešci, tekači	Kolesarji	Motoristi	Osebni avtomobili	Ostala vozila
7-8					
8-9					
9-10					
10-11					
11-12					
12-13					
13-14					
14-15					
15-16					
16-17					

Priloga B: Spoznavni zemljevid za ugotavljanje pogostosti obiskovanja posameznih delov preučevanega objekta

ANKETA O POTREBAH, ŽELJAH IN PRIČAKOVANJIH JAVNOSTI DO PRIMESTNEGA GOZDA PANOVEC

Splošni podatki anketiranca:

Spol: **M** **Ž**

Starost: **A)** do 18 let
B) 19-24 let
C) 25-44 let
D) 45-64 let
E) 65 let in več

Dokončana izobrazba: **A)** osnovna šola
B) srednja šola
C) višja / visoka strokovna šola
D) univerza
E) magisterij, doktorat

Socialni status:

A) šolajoč **D)** upokojen
B) zaposlen **E)** drugo:
C) brezposeln

Občina vašega trenutnega prebivališča?

A) MO Nova Gorica
B) drugo: _____

Oddaljenost (km): _____

Vsebinska vprašanja:

1) Kolikokrat letno obiščete Panovec? _____

A) dnevno **C)** nekajkrat na teden
B) tedensko **D)** nekajkrat na leto

2) Kdaj običajno zahajate v Panovec?

A) med tednom
B) ob koncu tedna

3) V katerem letnem času največ zahajate v Panovec?
(možnih več odgovorov)

A) pozimi **C)** poleti
B) spomladi **D)** jeseni

4) Kako dolgo se običajno zadržite v Panovcu?

A) do 1 ure **D)** pol dneva
B) 1-2 uri **E)** ves dan
C) 2-4 ure

5) Kolikšno razdaljo običajno prehodite ob obisku Panovca?

A) 0-1 km **C)** do 10 km
B) 1-5 km **D)** nad 10 km

6) Kako najpogosteje dostopate do Panovca?

A) peš **D)** z motorjem
B) z avtom **E)** drugo:
C) s kolesom _____

7) V kateri del Panovca (glej zemljevid) najpogosteje zahajate? Dva odgovora!

Najpogosteje	
Drugo najpogosteje	

8) Kakšen je namen vašega obiska Panovca?
(obkrožite in vpišite v tabelo)

A) delo **G)** strelske vaje
B) sprehod **H)** jahanje
C) izlet, pohod **I)** lov
D) tek **J)** piknik,
E) kolesarstvo taborjenje
F) motokros **K)** igre v gozdu

L) spoznavanje gozda
M) nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov:
a) kostanj d) gobe
b) zelišča e) borovnice
c) cvetje d) drugo: _____

N) drugo _____

Vpišite v tabelo

Najpogosteje	
Drugo najpogosteje	

9) V kakšni družbi Panovec najpogosteje obiščete?

A) sami **E)** v organizirani
B) v dvojici / paru skupini
C) v skupini **F)** drugo:
D) z družino _____

10) Zakaj radi obiščete Panovec (razlog)? (označite s križcem – zelo pomembno 3, nepomembno 0)

	Zelo pomembno → nepomembno			
	3	2	1	0
Mir, sprostitvev				
Čist zrak				
Nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča,...)				
Bližina doma - dostopnost				
Rekreacija				
Lep gozd				
Delo v gozdu				
Drugo: _____				

OBRNI STRAN

Priloga C: Anketa o potrebah, željah in pričakovanjih javnosti do mestnega gozda Panovec

11) Kaj od naštetega se vam pri obisku Panovca zdi najbolj moteče? (označite s križcem – zelo moteče 3, nemoteče 0)

	Zelo moteče → ne moti			
	3	2	1	0
Hrup				
Strelišče (strelske vaje)				
Preobljudenost (drugi obiskovalci)				
Neurejena okolica				
Zanemarjen gozd				
Črna odlagališča				
Delo v gozdu (sečnja, spravilo lesa)				
Strah pred divjimi živalmi				
Strah pred klopi				
Slaba dostopnost				
Pomanjkanje parkirišč				
Slabo označene poti				
Slabo vzdrževane poti				
Preveč poti				
Premalo poti				
Drugo: _____				

12) Katera izmed naštetih vlog (pomen) Panovca se vam zdi najpomembnejša? (označite s križcem – zelo pomembno 3, nepomembno 0)

	Zelo pomembno → nepomembno			
	3	2	1	0
Rekreacija in oddih				
Pridobivanje lesa				
Estetska podoba krajine				
Življenjski prostor rastlin in živali				
Prostor za nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča, gozdni sadeži,...)				
Prostor za lov				
Varovanje zemljišč pred erozijo				
Vzgoja in izobraževanje otrok in mladine				
Varovanje vodnih virov				
Drugo: _____				

13) Kaj od naštetega po vašem mnenju najbolj ogroža gozdove Panovca? (označite s križcem – zelo ogroža 3, ne ogroža 0)

	Zelo ogroža → ne ogroža			
	3	2	1	0
Sečnja v gozdu				
Nevarne ujme (vetrolom, žledolom,...)				
Posegi zaradi gradnje cest, poti, objektov,...				
Težnja po širjenju zazidalnih površin				
Pretirano nabiranje gozdnih sadežev				
Onesnaževanje zraka				
Številni obiskovalci				
Erozija				
Drugo: _____				

14) Želel bi si:

- A)** da je Panovec urejen po zgledu mestnih parkov
B) da Panovec ostane predvsem gozd

15) Ali veste, da se tudi za gozdove Panovca izdelujejo gozdnogospodarski načrti, ki zagotavljajo mnogonamensko gospodarjenje z gozdovi?

- A)** da **B)** ne

16) Se vam zdi, da dobite dovolj informacij o Panovcu? (viziji, načrtih, gospodarjenju, ukrepih, ...)

- A)** da **B)** ne

17) Na kakšen način bi želeli prejeti informacije o Panovcu? (obkrožite in vpišite v tabelo)

- A)** radio, TV
B) časopisi, revije
C) zgibanke
D) internet
E) preko osebnega stika s strokovno gozdarsko službo
F) informativne table ob vstopu v gozd
G) gozdnogospodarski načrti
H) drugo: _____

Vpišite v tabelo

Glavna oblika informiranja	
Druga najpogostejša oblika	

19) Ali veste, v čigavi lasti so gozdovi Panovca?

- A)** državna last **C)** občinska last
B) zasebna last **D)** ne vem

20) Katero lastništvo bi bilo po vašem najbolj ustrezno za gozdove Panovca?

- A)** državno **C)** občinsko
B) zasebno

Zakaj? _____

Hvala za sodelovanje.

Priloga D: Rezultati ankete o potrebah, željah in pričakovanjih javnosti do mestnega gozda Panovec

Spol		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (M)	123	46%
2 (Ž)	142	54%
Skupaj	265	100%
Delež veljavnih	94%	
Starost		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (do 18 let)	19	7%
2 (19 - 24 let)	39	14%
3 (25 - 44 let)	116	41%
4 (45 - 64 let)	84	30%
5 (65 let in več)	24	9%
Skupaj	282	100%
Delež veljavnih	99,6%	
Dokončana izobrazba		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (osnovna šola)	23	8%
2 (srednja šola)	107	38%
3 (višja / visoka strokovna šola)	56	20%
4 (univeza)	81	29%
5 (magisterij, doktorat)	14	5%
Skupaj	281	100%
Delež veljavnih	99%	
Socialni status		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (šolajoč)	60	22%
2 (zaposlen)	141	51%
3 (brezposeln)	18	6%
4 (upokojen)	50	18%
5 (Drugo:)	9	3%
Skupaj	278	100%
Delež veljavnih	98%	
Občina vašega trenutnega prebivališča		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (MO Nova Gorica)	243	87%
2 (Drugo:)	35	13%
Skupaj	278	
Delež veljavnih	98%	

Kolikokrat letno obiščete Panovec?			
Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
1 (dnevno)	66	23%	23%
2 (nekajkrat na teden)	120	43%	66%
3 (tedensko)	60	21%	87%
4 (nekajkrat na leto)	36	13%	100%
Skupaj	282	100%	
Delež veljavnih	99,6%		
Kdaj običajno zahajate v Panovec?			
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek	
med tednom	233	84%	
ob koncu tedna	146	53%	
Število veljavnih	276		
Delež veljavnih	98%		
V katerem letnem času največ zahajate v Panovec?			
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek	
pozimi	158	57%	
spomladi	243	88%	
poleti	204	74%	
jeseni	224	81%	
Število veljavnih	275		
Delež veljavnih	97%		
Kako dolgo se običajno zadržite v Panovcu?			
Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
1 (do 1 ure)	104	37%	37%
2 (1 - 2 uri)	149	53%	91%
3 (2 - 4 ure)	24	9%	99%
4 (pol dneva)	2	1%	100%
5 (ves dan)	0	0%	100%
Skupaj	279	100%	
Delež veljavnih	99%		
Kolikšno razdaljo običajno prehodite ob obisku Panovca?			
Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Kumulativa
1 (0 - 1 km)	9	3%	3%
2 (1 - 5 km)	103	37%	40%
3 (5 - 10 km)	139	50%	90%
4 (nad 10 km)	27	10%	100%
Skupaj	278	100%	
Delež veljavnih	98%		

Kako najpogosteje dostopate do Panovca ?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (peš)	94	37%
2 (z avtom)	120	47%
3 (s kolesom)	39	15%
4 (z motorjem)	1	0%
5 (Drugo:)	0	0%
Skupaj	254	100%
Delež veljavnih	90%	
V kateri del Panovca najpogosteje zahajate?		
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek
1	84	32%
2	192	72%
3	113	43%
4	145	55%
5	37	14%
Število veljavnih	265	
Delež veljavnih	94%	
V kakšni družbi Panovec najpogosteje obiščete?		
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek
sami	178	63%
v dvojici / paru	113	40%
v skupini	21	7%
z družino	34	12%
v organizirani skupini	7	2%
Drugo:	10	4%
Število veljavnih	281	
Delež veljavnih	99%	
(Drugo:)		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
s psi	1	10%
s psom	9	90%
Skupaj	10	100%
Delež veljavnih	4%	

Kakšen je namen vašega obiska Panovca?		
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek
delo	5	2%
sprehod	137	49%
izlet, pohod	29	10%
tek	183	65%
kolesarstvo	33	12%
motokros	0	0%
strelske vaje	3	1%
jahanje	0	0%
lov	3	1%
piknik, taborjenje	5	2%
igre v gozdu	4	1%
spoznavanje gozda	12	4%
nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča,...)	50	18%
Drugo:	20	7%
Število veljavnih	281	
Delež veljavnih	99%	
(Drugo:)		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
izziv življenja	1	5%
umiritev in občudovanje	1	5%
sprostitev	1	5%
učna pot	1	5%
rekreacija	2	10%
sestankovanje	1	5%
okrasno rastlinje	1	5%
hitra hoja	1	5%
telovadba	1	5%
sprehajanje psa	3	15%
taborniki	3	15%
nordijska hoja	3	15%
fotografija	1	5%
Število veljavnih	20	100%
Delež veljavnih	7%	

Najpogostejši namen obiska?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (delo)	5	3%
2 (sprehod)	44	26%
3 (izlet, pohod)	9	5%
4 (tek)	99	58%
5 (kolesarstvo)	2	1%
6 (motokros)	1	1%
7 (strelske vaje)	1	1%
8 (jahanje)	0	0%
9 (lov)	2	1%
10 (piknik, taborjenje)	0	0%
11 (igre v gozdu)	1	1%
12 (spoznavanje gozda)	0	0%
13 (nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov)	0	0%
11 (Drugo:)	7	4%
Skupaj	171	100%
Delež veljavnih	60%	
(Drugo:)		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
sestankovanje	1	20%
nordijska hoja	1	20%
rekreacija	1	20%
taborniki	2	40%
Skupaj	5	100%
Delež veljavnih	2%	

Drugi najpogostejši namen obiska?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (delo)	2	2%
2 (sprehod)	43	43%
3 (izlet, pohod)	11	11%
4 (tek)	11	11%
5 (kolesarstvo)	11	11%
6 (motokros)	1	1%
7 (strelske vaje)	0	0%
8 (jahanje)	0	0%
9 (lov)	0	0%
10 (piknik, taborjenje)	2	2%
11 (igre v gozdu)	0	0%
12 (spoznavanje gozda)	3	3%
13 (nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov)	12	12%
14 (Drugo:)	5	5%
Skupaj	101	100%
Delež veljavnih	36%	
(Drugo:)		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
učna pot	1	25%
sprehajanje psa	3	75%
Skupaj	4	100%
Delež veljavnih	1%	

Kaj od naštetega se vam pri obisku Panovca zdi najbolj moteče?

	Zelo moti	Moti	Manj moti	Ne moti	Skupaj	Delež veljavnih
hrup -	38 15%	46 18%	69 27%	99 39%	252 100%	89%
strelišče (strelske vaje) -	55 21%	34 13%	72 28%	98 38%	259 100%	92%
preobljudenost (drugi obiskovalci) -	16 6%	50 20%	97 39%	87 35%	250 100%	88%
neurejena okolica -	37 14%	61 23%	84 32%	78 30%	260 100%	92%
zanemarjen gozd -	32 12%	59 23%	74 28%	95 37%	260 100%	92%
črna odlagališča -	95 37%	43 17%	43 17%	78 30%	259 100%	92%
delo v gozdu (sečnja, spravilo lesa,...) -	12 5%	30 12%	76 30%	138 54%	256 100%	90%
strah pred divjimi živalmi -	16 6%	36 14%	61 24%	143 56%	256 100%	90%
strah pred klopi -	29 11%	41 16%	68 26%	119 46%	257 100%	91%
slaba dostopnost -	7 3%	15 6%	57 23%	169 68%	248 100%	88%
pomanjkanje parkirišč -	10 4%	31 13%	42 17%	161 66%	244 100%	86%
slabo označene poti -	18 7%	39 16%	65 26%	129 51%	251 100%	89%
slabo vzdrževane poti -	32 13%	60 24%	69 27%	93 37%	254 100%	90%
preveč poti -	4 2%	9 4%	49 20%	182 75%	244 100%	86%
premalo poti -	12 5%	20 8%	58 24%	156 63%	246 100%	87%
Drugo: -	18 86%	1 5%	1 5%	1 5%	21 100%	7%

se nadaljuje

nadaljevanje

(Drugo:)		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
štirikolesniki	1	5%
varstvo pred poškodbami	1	5%
preveč naprfumirani ljudje	1	5%
prodiranje urbanih območij	1	5%
strah pred ljudmi	1	5%
odvezani psi	2	10%
psi, moški	1	5%
preveč dostopen z avtomobili	1	5%
0	1	5%
spravilo - uničene poti	1	5%
razmočena pot po dežju	1	5%
kolesarji	3	15%
italijani	1	5%
hrup na piknik placu	1	5%
italijani, spuščeni psi	1	5%
kolesa, motorji	1	5%
komarji	1	5%
blato	1	5%
SKupaj	21	100%
Delež veljavnih	7%	

Zakaj radi obiščete Panovec (razlog)?

	zelo pomembno	pomembno	manj pomembno	nepomembno	Skupaj	Delež veljavnih
mir, sprostitev -	222 82%	37 14%	11 4%	2 1%	272 100%	96%
čist zrak -	156 60%	67 26%	33 13%	5 2%	261 100%	92%
nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča, gozdni sadeži,...) -	10 4%	20 8%	50 20%	164 67%	244 100%	86%
bližina doma - dostopnost -	141 55%	71 28%	26 10%	18 7%	256 100%	90%
rekreacija -	229 83%	34 12%	11 4%	2 1%	276 100%	98%
lep gozd -	136 52%	87 33%	32 12%	8 3%	263 100%	93%
delo v gozdu -	6 3%	11 5%	21 9%	196 84%	234 100%	83%
Drugo: -	4 100%	0 0%	0 0%	0 0%	4 100%	1%

Katera izmed naštetih vlog (pomen) Panovca se vam zdi najpomembnejša?

	zelo pomembno	pomembno	manj pomembno	nepomembno	Skupaj	Delež veljavnih
rekreacija in oddih -	261 96%	10 4%	2 1%	0 0%	273 100%	96%
pridobivanje lesa -	13 5%	40 16%	73 30%	119 49%	245 100%	87%
estetska podoba krajine -	107 42%	92 36%	37 15%	18 7%	254 100%	90%
življenjski prostor rastlin in živali -	179 68%	59 23%	19 7%	5 2%	262 100%	93%
prostor za nabiranje nelesnih gozdnih proizvodov (gobe, zelišča, gozdni sadeži,...) -	42 16%	63 25%	79 31%	71 28%	255 100%	90%
prostor za lov -	13 5%	14 6%	54 22%	167 67%	248 100%	88%
varovanje zemljišč pred erozijo -	93 37%	78 31%	48 19%	34 13%	253 100%	89%
vzgoja in izobraževanje otrok in mladine -	169 65%	71 27%	12 5%	7 3%	259 100%	92%
varovanje vodnih virov -	142 56%	62 25%	32 13%	17 7%	253 100%	89%
Drugo: -	1 100%	0 0%	0 0%	0 0%	1 100%	0,4%

Kaj od naštetega po vašem mnenju najbolj ogroža gozdove Panovca?

	zelo ogroža	ogroža	manj ogroža	ne ogroža	Skupaj	Delež veljavnih
sečnja v gozdu -	38 15%	53 22%	74 30%	81 33%	246 100%	87%
nevarne ujme (vetrolom, žledolom,...) -	70 27%	90 35%	64 25%	34 13%	258 100%	91%
posegi zaradi gradnje cest, poti, objektov,... -	90 35%	62 24%	42 16%	65 25%	259 100%	92%
težnja po širjenju zazidalnih površin -	118 46%	53 20%	34 13%	54 21%	259 100%	92%
pretirano nabiranje gozdnih sadežev -	31 12%	56 22%	80 32%	85 34%	252 100%	89%
onesnaževanje zraka -	91 34%	84 32%	50 19%	39 15%	264 100%	93%
številni obiskovalci -	22 9%	52 21%	89 35%	88 35%	251 100%	89%
erozija -	31 13%	69 29%	79 34%	55 24%	234 100%	83%
Drugo: -	6 100%	0 0%	0 0%	0 0%	6 100%	2%

Želel bi si:		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (da je Panovec urejen bolj po zgledu mestnih parkov.)	21	8%
2 (da Panovec ostane predvsem gozd.)	256	92%
Skupaj	277	100%
Delež veljavnih	98%	
Ali veste, da se tudi za gozdove Panovca izdelujejo gozdnogospodarski načrti, ki zagotavljajo mnogonamensko gospodarjenje z gozdovi?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Da)	87	31%
2 (Ne)	190	69%
Skupaj	277	100%
Delež veljavnih	98%	
Se vam zdi, da dobite dovolj informacij o Panovcu (viziji, načrtih, gospodarjenju, ukrepih,...)?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (da)	66	24%
2 (ne)	211	76%
Skupaj	277	100%
Delež veljavnih	98%	

Na kakšen način bi želeli prejeti informacije o Panovcu?		
Podvprašanja	Frekvence	Odstotek
radio, TV	67	25%
časopisi, revije	85	31%
zgibanke	81	30%
internet	139	51%
preko osebnega stika s strokovno gozdarsko službo	6	2%
informativne table ob vstopu v gozd	153	56%
gozdnogospodarski načrti	11	4%
drugo	9	3%
Število veljavnih	272	
Delež veljavnih	96%	
Glavna oblika informiranja:		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (radio, TV)	21	11%
2 (časopisi, revije)	23	12%
3 (zgibanke)	24	12%
4 (internet)	53	27%
5 (preko osebnega stika s strokovno gozdarsko službo)	3	2%
6 (informativne table ob vstopu v gozd)	68	35%
7 (gozdnogospodarski načrti)	0	0%
8 (drugo:)	1	1%
Skupaj	193	100%
Delež veljavnih	68%	
Druga najpomembnejša oblika informiranja		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (radio, TV)	20	13%
2 (časopisi, revije)	27	18%
3 (zgibanke)	22	14%
4 (internet)	40	26%
5 (preko osebnega stika s strokovno gozdarsko službo)	0	0%
6 (informativne table ob vstopu v gozd)	42	27%
7 (gozdnogospodarski načrti)	2	1%
8 (Drugo:)	0	0%
Skupaj	153	100%
Delež veljavnih	54%	

Ali veste, v čigavi lasti so gozdovi Panovca?

Podvprašanja	Frekvence	Odstotek
državna last	61	22%
zasebna last	8	3%
občinska last	73	26%
ne vem	151	54%
Število veljavnih	280	
Delež veljavnih	99%	

Katero lastništvo bi bilo po vašem mnenju najbolj ustrezno za gozdove Panovca?

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (državno)	42	16%
2 (zasebno)	6	2%
3 (občinsko)	219	82%
Skupaj	267	100%
Delež veljavnih	94%	
